

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Διπλωματική Εργασία

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΦΩΤΕΙΝΗ Μ. ΓΙΑΝΝΑΚΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: Νεγκάκης Ι. Χρήστος

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη
Στρατηγική Διοικητική Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση

**αφιερώνεται στους γονείς
και τον αδερφό μου**

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	v
Περίληψη	vi
1. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ –ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1. Εισαγωγικά	1
1.2 Έννοια της ελεγκτικής	1
1.3 Ιστορική εξέλιξη της ελεγκτικής	3
1.3.1 Η ελεγκτική στην Ελλάδα	4
1.4 Σκοπός της παρούσας εργασίας	6
1.5 Ερευνητικά Ερωτήματα	6
1.6 Δομή εργασίας	7
2.ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ – ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	8
3.ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ – ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	12
3.1 Η Χρησιμότητα του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων	12
3.1.1 Περιορισμοί ενός Ελέγχου Οικονομικών Καταστάσεων	13
3.2 Είδη ελέγχων και κατηγορίες ελεγκτών	14
3.3 Εσωτερικός έλεγχος	20
3.4 Σύστημα εσωτερικού ελέγχου	22
3.5 Αναγκαιότητα του εσωτερικού ελέγχου	22
3.6 Είδη εσωτερικού ελέγχου	24
3.7 Κώδικας δεοντολογίας εσωτερικού ελέγχου	25
3.8 Σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου	26
3.9 Διεθνή Πρότυπα του Εσωτερικού Ελέγχου	27
3.9.1 Κατηγορίες προτύπων	28

3.10 Ελεγκτικός κίνδυνος (audit risk) Και Σημαντικότητα (materiality)	52
3.10.1 Συστατικά στοιχεία ελεγκτικού κινδύνου	54
3.10.2 Μοντέλο ανάλυσης κινδύνου	59
4. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ - ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	61
4.1 Εισαγωγή	61
4.2 Ερευνητικές υποθέσεις	61
4.3 Ανάπτυξη Υποδείγματος	62
4.4 Περιγραφή δείγματος	63
4.5 Ανάλυση Εμπειρικών αποτελεσμάτων	64
4.6 Κύρια Εμπειρικά Αποτελέσματα	68
5. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	69
5.1 Εισαγωγή	69
5.2 Ευρήματα	69
5.3 Περιορισμοί και προτάσεις για μελλοντική έρευνα	70
5.4 Συμπεράσματα	70
Βιβλιογραφία	72

Ευχαριστίες

Η παρούσα εργασία αποτελεί διπλωματική εργασία στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος «Στρατηγική Διοικητική Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση. Πριν την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της παρούσας διπλωματικής εργασίας, αισθάνομαι την υποχρέωση να ευχαριστήσω ορισμένους από τους ανθρώπους που συνεργάστηκα μαζί τους και έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο στην πραγματοποίησή της. Πρώτο από όλους θέλω να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής εργασίας, Καθηγητή Χρήστο Νεγκάκη για την καθοδήγηση του και την εμπιστοσύνη και εκτίμηση που μου έδειξε. Στη συνέχεια θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επίκουρο καθηγητή Λαδά Ανέστη και για την πολύτιμη βοήθεια καθώς συνέβαλε ουσιαστικά στην ολοκλήρωση αυτής της εργασίας. Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω τους γονείς μου Μιχαήλ και Αικατερίνη, καθώς και τον αδερφό μου Βασίλειο, που με υπομονή και κουράγιο πρόσφεραν την απαραίτητη ηθική συμπαράσταση για την ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής μου εργασίας.

Περίληψη

Μέσα στην πολύπλοκη και ραγδαίως εξελισσόμενη σημερινή οικονομική πραγματικότητα, ο ρόλος του ελεγκτή αποκτά μία συνεχώς αυξανόμενη σημασία .Ο έλεγχος των μεγάλων οικονομικών μονάδων, που συγκεντρώνουν συνήθως αξιόλογο πλούτο καθίσταται σήμερα όλο και πιο επιτακτικός .Ο πειρασμός για ατασθαλίες ,καταχρήσεις ,απόκρυψη στοιχείων και λοιπές κακές διαχειρίσεις είναι μεγάλος προκειμένου να απολάβουν διάφορα άτομα οικονομικά οφέλη . Παράλληλα, η ανάγκη για να διασαφηνιστούν πλήρως οι δραστηριότητες της επιχείρησης, επιβάλλει τον έλεγχο από τους Ορκωτούς Λογιστές οι οποίοι έχουν ως κατευθυντήρια γραμμή τα ελεγκτικά πρότυπα και αρχές .Είναι αξιοσημείωτο να αναφερθεί ότι ο έλεγχος ασκείται μέσα από καθορισμένα κριτήρια ανάλογα με το περιβάλλον της κάθε επιχείρησης και τη φιλοσοφία της έκτασης και του βάθους που οροθετείται .Με τον έλεγχο μπορούν να εντοπιστούν, να προληφθούν ή πιθανόν και να επανορθωθούν διαχειριστικά ή άλλου είδους λάθη και παραποιήσεις, πριν αυτές δουν το φως της δημοσιότητας, πράγμα που θα είχε σοβαρές συνέπειες στην καλή φήμη της επιχείρησης. Η έλλειψη ενός υγιούς συστήματος ελέγχου και η μη οργανωμένη διαχείριση κινδύνων μπορούν να επιφέρουν καταστροφικές συνέπειες σε οποιαδήποτε οικονομική μονάδα ανεξάρτητα με το ποια είναι η θέση της μέσα στην αγορά που δραστηριοποιείται, το μέγεθος αλλά και από τα άτομα που την διοικούν. Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τη συμβολή της ελεγκτικής επιστήμης στην αξιολόγηση των χρηματοοικονομικών πληροφοριών και στη λήψη αποτελεσματικότερων χρηματοοικονομικών αποφάσεων. Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των ποικίλων κινδύνων και των προβληματικών καταστάσεων που παρουσιάζονται στο επιχειρησιακό περιβάλλον, αρμόδιος είναι ο Εσωτερικός Έλεγχος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Εισαγωγικά

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η γενική έννοια της ελεγκτικής καθώς και ο σκοπός αυτής. Η ελεγκτική πλέον χαρακτηρίζεται πρωτίστως ως επιστήμη γιατί μέσα από τη διερεύνηση παρέχει συνεχώς καινούργια γνώση, ως τεχνική δε, γιατί σε συνδυασμό με την παραγόμενη επιστημονική γνώση ικανοποιεί τις ανάγκες του ελέγχου και φέρει σε πέρας την αποστολή της. Ακόμα η ελεγκτική εξελίσσεται συνεχώς και προσπαθεί να αποκτήσει τη δική της ταυτότητα, προσεγγίζοντας κάθε φορά τις αδυναμίες των συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου, με επιστημονικές μεθόδους υποδεικνύοντας ρεαλιστικές λύσεις, προκειμένου να εξασφαλισθεί χρηστή διοίκηση, ώστε να επιτύχουν οι φορείς και οι διοικήσεις τις επιδιώξεις και τους σκοπούς, διασφαλίζοντας τους μετόχους και γενικότερα την κοινωνική συνοχή της επιχείρησης.

1.2. Έννοια Της Ελεγκτικής

Η ελεγκτική είναι ένας από τους πιο σημαντικούς κλάδους της οικονομικής και λογιστικής επιστήμης. Ο έλεγχος στις επιχειρήσεις και ιδιαίτερα στις ανώνυμες εταιρίες, καθίσταται υποχρεωτικός με τον νόμο Ν.2190/1920. Ασχολείται με τη διατύπωση αρχών και κανόνων που αφορούν την ομαλή διεξαγωγή οικονομικών ελέγχων.

Ο Τσιμάρης (1956) ορίζει την Ελεγκτική ως¹ ‘ το σύνολο των αρχών, κανόνων και ενεργειών δια των οποίων, απορρεουσών από βαθείαν γνώσιν της οικονομικής των Εκμεταλλεύσεων (Επιχειρήσεων), της Λογιστικής και του Δικαίου (Εμπορικού, Αστικού, Φορολογικού) διενεργείται η εξέλεξις (Verification) εμπορικών βιβλίων, οικονομικών καταστάσεων, λογιστικών και συναφών στοιχείων, προς διαπίστωσιν πράξεων ή παραλείψεων και συναγωγήν αιτιολογημένων συμπερασμάτων σχετικών προς οικονομικήν τινά διαχείρισιν ‘.

¹ Τσιμάρης (1956),σελ. 682

Ο Mattingly (1964), καθορίζει ως αντικείμενο της Ελεγκτικής τον έλεγχο, δηλαδή την² 'εξέταση των βιβλίων μιας οικονομικής μονάδος, των δικαιολογητικών εγγράφων, των αποδεικνυόντων την αλήθεια, ακρίβεια και νομιμότητα των εν αυτοίς εγγράφων, η ζήτησις των απαιτούμενων πληροφοριών, ως και η διενέργεια δοκιμαστικών επαληθεύσεων (TESTS), πασών των εργασιών τούτων διεξαγόμενων εις τοιαύτην έκτασιν, ώστε να πεισθεί ο ελεγκτής περί της ακριβείας των ως άνω βιβλίων και των βάσει τούτων συνταχθεισών οικονομικών καταστάσεων'.

Ο Meigs (1987), πραγματεύεται τους γενικούς κανόνες, όρους και προϋπόθεσης για την διενέργεια ελέγχου σε κάθε οικονομική μονάδα, με σκοπό την διαφύλαξη και την σωστή διαχείριση των οικονομικών πόρων καθώς και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.

Ο Κάντζος (2006), ορίζει την Ελεγκτική σαν τις γενικές αρχές και τους παράγωγους κανόνες, αλλά και τις επιμέρους τεχνικές και διαδικασίες ελέγχου που χρησιμοποιούνται στην εκπλήρωση του σκοπού της Ελεγκτικής στο πλαίσιο της ευρύτερης οικονομικής δραστηριότητας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι πολλοί θεωρούν την ελεγκτική ως εντελώς πρακτικό σε αντίθεση με θεωρητικό τομέα γνώσης. Γι' αυτούς η ελεγκτική είναι μια σειρά από εμπειρικές διαδικασίες, μεθόδους και τεχνικές κάτι που έχει να κάνει πολύ λίγο με εξηγήσεις, περιγραφές και επιχειρήματα δηλαδή με θεωρία. Οι .R. MAUTZ και H. SHARAF (1961) συνέβαλαν αποφασιστικά στην αμφισβήτηση των πιο πάνω θέσεων και έθεσαν τις βάσεις της θεωρίας της ελεγκτικής.

Η Αμερικάνικη Ένωση Λογιστικής (American Accounting Association) το 1972 ορίζει την ελεγκτική ως «μια συστηματική διαδικασία αντικειμενικής συγκέντρωσης και αξιολόγησης ελεγκτικών τεκμηρίων που αφορούν σε πιστοποιήσεις οικονομικών ενεργειών και γεγονότων με σκοπό την εξακρίβωση του βαθμού ανταπόκρισης μεταξύ αυτών των πιστοποιήσεων και των προκαθορισμένων κριτηρίων για τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων σε ενδιαφερόμενους χρήστες».³

Σήμερα, η ελεγκτική έχει επεκταθεί σε όλο το φάσμα της διοικητικής δραστηριότητας και λειτουργίας μιας κοινωνίας, ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. Η Ελεγκτική αποτελεί ένα δυναμικά εξελισσόμενο κλάδο και η οριοθέτηση της είναι προτιμότερο να γίνει με βάση τις βασικές έννοιες της Ελεγκτικής Θεωρίας παρά με βάση τι αντιλήψεις μιας συγκεκριμένης εποχής που

² Mattingly (1964), σελ.996-1003

³ Boynton, William C. & Johnson Raymond N (2005) ., σελ.6

διαμορφώθηκαν από την μακροχρόνια πρακτική των Ελέγχων. Σήμερα γίνεται όλο και περισσότερο αποδεκτή η ύπαρξη θεωρίας της ελεγκτικής, ενός αριθμού δηλαδή βασικών παραδοχών και εννοιών, ενός συνόλου ιδεών, η κατανόηση των οποίων θα είναι μεγάλης σημασίας για την παραπέρα ανάπτυξη και πρακτική εφαρμογή της ελεγκτικής.

1.3. Ιστορική Εξέλιξη Της Ελεγκτικής

Η Ελεγκτική ως πρακτική έχει τις ρίζες της στους αρχαίους πολιτισμούς. Η αρχαιολογική έρευνα έχει εντοπίσει στοιχεία ότι η διενέργεια ελέγχων ήταν συνηθισμένη πρακτική στη Βαβυλώνα, στην Κίνα, στην Αίγυπτο και στην αρχαία Ελλάδα. Αργότερα, στα χρόνια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας οι ελεγκτές ήταν υπάλληλοι του βασιλιά ή ηγεμόνα και το βασικό τους έργο ήταν η συλλογή φόρων. Μάλιστα, το όνομα της Ελεγκτικής στα αγγλικά, auditing, έρχεται από αυτή την περίοδο. Συγκεκριμένα, η λέξη auditing προέρχεται από το λατινικό ρήμα «audire» που σημαίνει «ακούω», καθώς οι ελεγκτές του αυτοκράτορα «άκουγαν» τους φορολογούμενους οι οποίοι υπέβαλαν προφορικά τις φορολογικές τους δηλώσει την εποχή εκείνη.

Στην αρχαία Αθήνα, περίπου το 300 π.χ., δημιουργήθηκε το συνέδριο των «Λογιστών» με αντικείμενο τους την επιτήρηση των οικονομικών του κράτους. Ακόμη υπήρχαν και άλλα επαγγέλματα με ελεγκτικές αρμοδιότητες όπως οι « Εξεταστές », οι «Συνήγοροι », οι « Απόλογοι » και πολλοί άλλοι .Ο όρος του Auditor (Ελεγκτής) εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην Αγγλία το 1285 με διάταγμα του Εδουάρδου του Α΄ , στο οποίο όριζε τους Auditors ως ελεγκτές των διαχειριστών του δημοσίου χρήματος, ενώ η πρώτη « Ένωση Επαγγελματιών Ελεγκτών » εμφανίστηκε στη Βενετία το 1581 και πολύ αργότερα σε άλλες χώρες της Ευρώπης και των Η.Π.Α.

Ωστόσο, η Ελεγκτική άρχισε να γνωρίζει μεγάλη ανάπτυξη και να αποκτά πολλά από τα σημερινά χαρακτηριστικά της στη διάρκεια της Βιομηχανικής Επανάστασης στη Μ.Βρετανία , στα πλαίσια των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών της εποχής. Το ελεγκτικό επάγγελμα, όπως το γνωρίζουμε σήμερα, οργανώθηκε το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα στο Εδιμβούργο.⁴ Από τη Μ. Βρετανία η Ελεγκτική μεταλαμπαδεύτηκε στις ΗΠΑ, στις άλλες αποικίες της Βρετανικής Αυτοκρατορίας (Αυστραλία, Ν. Ζηλανδία, Καναδάς κ.λπ.), και από εκεί σε ολόκληρο τον κόσμο. Η πρώτη χώρα που αναγνώρισε την ελεγκτική

⁴ Walker , (1995),σελ.7

ως μέσο χρηματοοικονομικής πληροφόρησης ήταν η Μ. Βρετανία με τον εταιρικό νόμο του 1862. Μετά από χρόνια, το 1955, στην Ελλάδα με την βοήθεια Άγγλων Ορκωτών Λογιστών έχουμε την εμφάνιση του οργανωμένου ελεγκτικού επαγγέλματος με τη σύσταση του Σώματος Ορκωτών Λογιστών του Ν.Δ. 3329/1955. Αργότερα με το Π.Δ. 226/1992 έχουμε την εμφάνιση κι άλλων ελεγκτικών εταιρειών. Κάποιες από τις εταιρείες αυτές είναι η ΣΟΛ Α.Ε., η Grant Thornton, Ernst & Young Hellas, Deloitte κ.α .

Το σύγχρονο, παγκοσμιοποιημένο, εξαιρετικά πολύπλοκο και δυναμικό οικονομικό περιβάλλον, η πρόοδος στην πληροφοριακή τεχνολογία και στα συστήματα διοίκησης έχουν προσθέσει νέες προκλήσεις και προβληματισμούς για τη Λογιστική και την Ελεγκτική. Στη σημερινή εποχή κυρίαρχο θέμα είναι η αντιμετώπιση των κινδύνων που απειλούν την επιχείρηση και που επηρεάζουν ή θα επηρεάσουν, τα λογιστικά μεγέθη των επιχειρήσεων, καθώς και η ζήτηση πληροφοριών προσανατολισμένων προς το μέλλον. Σε αυτό το πλαίσιο, οι ελεγκτές όλο και περισσότερο στηρίζουν την ελεγκτική τους μεθοδολογία στη συστηματική ανάλυση και αξιολόγηση των κινδύνων για ουσιαστικά σφάλματα στους λογαριασμούς των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, λαμβάνοντας βέβαια υπόψη τις τυχόν υπάρχουσες εσωτερικές δικλίδες (risk-based audit methodologies).

1.3.1. Η Ελεγκτική Στην Ελλάδα

Η ιστορία του ελέγχου σε ό, τι αφορά στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας στη σύγχρονη Ελλάδα συνδέεται, όπως και σε όλες τις χώρες, με το θεσμό της ανώνυμης εταιρείας (Α.Ε.). Η Α.Ε., ως όχημα επιχειρηματικής δραστηριότητας, προβλέφθηκε για πρώτη φορά από τον Ναπολέοντιο Εμπορικό Κώδικα που εισήχθη αυτούσιος στο υπό σύσταση ελληνικό κράτος, ήδη από του έτους 1822. Ο κώδικας αυτός μεταφράστηκε στα ελληνικά το έτος 1835 και πήρε την επίσημη μορφή του Ελληνικού Εμπορικού Κώδικα (ΕΕΚ). Με ορόσημο την επανάσταση στο Γουδί του 1909, το πολιτικό σύστημα άνοιξε σε ευρύτερες μάζες του ελληνικού λαού και τέθηκαν τα θεμέλια ενός κρατικού κορπορατιστικού μοντέλου από τον Ελευθέριο Βενιζέλο που ανέλαβε την εξουσία. Σε αυτό το ευρύτερο πλαίσιο άρχισε και η κρατική παρέμβαση στη Λογιστική και Ελεγκτική. Η πρώτη επέμβαση ήταν με το νόμο 1348/1918. Καθώς επικρατούσαν συνθήκες πλήρους αναρχίας στη διαχείριση των Α.Ε. (μη διενέργεια αποσβέσεων και απογραφής, διανομή ανύπαρκτων κερδών, παραπλανητικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις κ.λπ.), ο νόμος αυτός είχε σαν βασικό στόχο την προστασία από την κερδοσκοπία και την απάτη. Έτσι, προσπάθησε να ρυθμίσει βασικά

λογιστικά θέματα, όπως ο υπολογισμός των λογιστικών κερδών. Το πλέον ίσως σημαντικό, έφερε όλες τις Α.Ε. κάτω από στενή κρατική εποπτεία, παρά τη δημόσια αντίδραση και αυστηρή κριτική που υπέστη για το λόγο αυτό⁵.

Ο νόμος 1348/1918 ήταν ένα επείγον μέτρο και είχε κάποια αποτελέσματα, παρά το γεγονός ότι οι κρατικοί λειτουργοί που ανέλαβαν την εποπτεία των Α.Ε. παρουσίαζαν γενικευμένη έλλειψη λογιστικής εκπαίδευσης και εμπειρίας. Ο νόμος αυτός όμως ουσιαστικά λειτούργησε ως προοίμιο ενός νέου, πληρέστερου νομοθετήματος περί ανωνύμων εταιρειών, του νόμου 2190/1920. Ο νέος αυτός νόμος ρυθμίζει και σήμερα τη λειτουργία της Α.Ε., πέραν του ότι εμπεριέχει τις βασικές λογιστικές ρυθμίσεις ευρύτερης εφαρμογής.

Ο νόμος 2190/1920 είχε προσεκτικά μελετηθεί. Συμπεριέλαβε όλες τις βασικές διατάξεις του νόμου 1348/1918 και ρύθμιζε επιπλέον μια σειρά θεμάτων, όπως η σύσταση μιας Α.Ε., η διοίκησή της, η σύνθεση του διοικητικού της συμβουλίου και η γενική συνέλευση των μετόχων. Ακόμη, εισήγαγε διατάξεις για την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, τη διανομή κερδών και, το πλέον σημαντικό για την Ελεγκτική, ο νόμος 2190/1920 προέβλεπε για πρώτη φορά τον ορισμό εξωτερικών ελεγκτών για τις ανώνυμες εταιρείες. Συγκεκριμένα, το άρθρο 36 όρισε ότι ο ισολογισμός κάθε Α.Ε. πρέπει να ελέγχεται από τουλάχιστον δύο ελεγκτές, διοριζόμενους από την ετήσια γενική συνέλευση των μετόχων⁶. Το άρθρο 37 του ίδιου νόμου, έδωσε στους ελεγκτές μια σειρά από δικαιώματα, όπως πρόσβαση σε κάθε εταιρικό βιβλίο και αρχείο και δυνατότητα πρόσκλησης έκτακτης γενικής συνέλευσης. Απαίτησε, επίσης, οι ελεγκτές να δίνουν έκθεση για τον έλεγχο τους στην ετήσια γενική συνέλευση των μετόχων. Το άρθρο 37 καθόρισε επίσης την έννοια του ελέγχου ως «... την επιβεβαίωση της ακριβείας και νομιμότητας των λογιστικών εγγραφών εκ των οποίων τα στοιχεία του ισολογισμού προέρχονται». Σχετικά με την κατάρτιση του ισολογισμού, το άρθρο 43 όριζε ότι «... ο ισολογισμός πρέπει να καταρτίζεται με απόλυτη σαφήνεια, ώστε η πραγματική χρηματοοικονομική θέση της επιχείρησης να δύναται να εξαχθεί από αυτόν», ενώ για την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης το ίδιο άρθρο όριζε ότι «... η ανάλυσις κερδών και ζημιών πρέπει να συνοδεύει τον ισολογισμό και να προσδιορίζει τα πραγματικώς πραγματοποιηθέντα κέρδη και ζημίες».

Έτσι εισήχθη η ελεγκτική στην Ελλάδα, οι ελεγκτές όμως κατά τον νόμο ήταν εφοδιασμένοι με τις απαραίτητες εξουσίες για την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Ωστόσο,

⁵ εισαγωγική έκθεση του μεταγενέστερου νόμου 2190/1920

⁶ Αναγνωστόπουλος (1937), σελ. 49-50

ένα από τα προβλήματα ήταν ότι ο νόμος 2190/1920 δεν καθόριζε τα προσόντα τους και συνεπώς ο καθένας μπορούσε να διοριστεί ελεγκτής. Στην πράξη, ελεγκτές διορίζονταν άτομα με κύρος στην κοινωνία, όπως ιερείς, απόστρατοι στρατηγοί, αστυνομικοί. Ένα άλλο πρόβλημα ήταν ότι, δεδομένου του οικογενειακού χαρακτήρα των ελληνικών επιχειρήσεων της εποχής, η θέσπιση του ελέγχου ήταν νομικό κατά βάση κατασκεύασμα και όχι ανάγκη της αγοράς, με αποτέλεσμα να μη διενεργούνται τελικά στην πράξη ουσιαστικοί έλεγχοι.

1.4 Σκοπός Της Παρούσας Εργασίας

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εξετασθούν οι προσδιοριστικοί παράγοντες του εσωτερικού ελέγχου. Ακόμη μεγάλη σημασία δίνεται στην ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου καθώς και στην απαραίτητη ύπαρξη του σε κάθε εταιρία. Οι χρηματοοικονομικές η διαφορετικά λογιστικές πληροφορίες είναι χρήσιμες μόνο όταν είναι αξιόπιστες, σχετικές και ουσιώδεις. Η αναφορά γνωστών μελετών που αναφέρονται στη σημαντικότητα του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί σημαντικό κομμάτι της εργασίας.

1.5 Ερευνητικά Ερωτήματα

Η εργασία καλείται να απαντήσει σε ερωτήματα σε σχέση με την ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου. Η εξέταση των στοιχείων που απορρέουν από τις οικονομικές καταστάσεις και συσχετίζονται με την αξιολόγηση της ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου. Ποιοι είναι οι προσδιοριστικοί παράγοντες του εσωτερικού ελέγχου; Είναι αδύναμος ο εσωτερικός έλεγχος; Ποια είναι η γνώμη του ορκωτού ελεγκτή για το εσωτερικό έλεγχο;

Η αναμενόμενη συνεισφορά της διεξαχθείσας έρευνας στοχεύει στην ενίσχυση των ευρημάτων καθώς και στην επέκταση του πλαισίου γνώσης από την υπάρχουσα βιβλιογραφία για τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων και τα στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων με ενισχυμένο κίνδυνο εμφάνισης ουσιαστικών αδυναμιών εσωτερικού ελέγχου.

1.6 Δομή Εργασίας

Η παρούσα εργασία αποτελείται από πέντε κεφάλαια στα οποία αρχικά παρουσιάζεται μια εισαγωγή στην επιστήμη της ελεγκτικής, ακολουθεί μια αναφορά στο πως ορίζεται καθώς και μια ανασκόπηση αυτής διεθνώς αλλά και στην Ελλάδα. Ακόμη αναλύεται ο σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου, τα πρότυπα στα οποία αναφέρεται ,καθώς και στο επίπεδο σημαντικότητας (materiality).

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η ιστορική εξέλιξη της Ελεγκτικής καθώς και το κύριο αντικείμενο αυτής, ακόμη αναφέρεται ο σκοπός της εργασίας ,τα ερευνητικά ερωτήματα που δημιουργούνται και τέλος η δομή της εργασίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρατίθεται η επισκόπηση της βιβλιογραφίας των ερευνών και προσεγγίσεων που χρησιμοποιήθηκαν ως πηγές για την εκπόνηση αυτής της εργασίας.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρατίθεται το θεσμικό πλαίσιο. Αρχικά γίνεται μια αναφορά στη χρησιμότητα του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων όπως και στους περιορισμούς ενός ελέγχου οικονομικών καταστάσεων. Έπειτα αναλύεται ο εσωτερικός έλεγχος μιας επιχείρησης καθώς και ο κώδικας δεοντολογίας του εσωτερικού ελέγχου. Σημαντική αναφορά γίνεται στα Διεθνή πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου σύμφωνα με την έκδοση (2017).Τέλος, παρατίθεται ο ρόλος του materiality weakness , ο τρόπος με τον οποίο υπολογίζεται καθώς και το πώς επηρεάζει τον έλεγχο.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η εμπειρική έρευνα που πραγματοποιήθηκε. Το δείγμα καθώς και μια ανάλυση των σημαντικότερων αποτελεσμάτων.

Τέλος ,στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα κυριότερα συμπεράσματα αυτής της εργασίας που είναι απόρροια της συνδυασμένης που αποκτήθηκε από τη μελέτη παρόμοιας βιβλιογραφίας και τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήχθη και με βάση αυτά προτείνονται σημεία για μελλοντική έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ο σκοπός του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων είναι η διαπίστωση γνώμης από τον ελεγκτή ως προς το αν οι οικονομικές καταστάσεις εάν έχουν συνταχθεί, από κάθε ουσιώδη πλευρά, σύμφωνα με το δεδηλωμένο λογιστικό πλαίσιο και, ειδικότερα σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.

Η αύξηση του ενδιαφέροντος για τον εσωτερικό έλεγχο φανερώνεται από τις συνεχείς δημοσιεύσεις των επιστημονικών περιοδικών , αλλά και των ευρείας κυκλοφορίας εντύπων. Σε αυτή την ενότητα της εργασίας παρουσιάζεται μια βιβλιογραφική επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας σε θέματα εσωτερικού ελέγχου, αναλύονται οι έρευνες που έχουν διεξαχθεί σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο, τα χαρακτηριστικά που τον επηρεάζουν, την αδυναμία που δείχνει καθώς και της γνώμη του ορκωτού ελεγκτή. Η εμπιστοσύνη και η στήριξη των εξωτερικών ελεγκτών από τους εσωτερικούς δύναται και πρέπει να αυξηθεί με την πάροδο των χρόνων.

Οι Yalcin, Seker (2016) είχαν ως σκοπό να αποσαφηνίσουν με τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήγαγαν την πιθανή αλληλεπίδραση της επικοινωνίας των στελεχών της διοίκησης με την επικοινωνία και τις πληροφορίες που εξάγονται από τον εσωτερικό έλεγχο. Η ολοκλήρωση της δοκιμής του μοντέλου των συγγραφέων κατέληξε στη διαπίστωση πως οι δεξιότητες των διοικούντων έχουν επιπτώσεις στην ποιότητα πληροφόρησης και επικοινωνίας στον εσωτερικό έλεγχο. Κάποια από τα αποτελέσματα που προσδιορίστηκαν είναι ότι η ικανοποίηση από την επικοινωνία με τον διευθυντή δεν έχει καμία επίδραση στην επικοινωνία και στην πληροφόρηση του εσωτερικού ελέγχου.

Οι Boyle et al. (2015) ερευνούν κατά πόσο οι μικρότερες εταιρίες βελτίωσαν συλλογικά από το 2008 έως το 2011 την αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών τους επιτροπών και κατά πόσο οι αδυναμίες στην επιτροπή ελέγχου είναι ακόμη ένα ζήτημα για αυτούς τους τύπους των εταιριών. Η διερεύνηση αυτή που υλοποιήθηκε στις ΗΠΑ έχει ως βάση τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου των μικρότερων επιχειρήσεων το 2008 όπου διαπιστώθηκε ότι η επιτροπή ελέγχου αποτελεί ένα αδύναμο κομμάτι καθώς 19.5% των μικρών επιχειρήσεων με αδυναμία εσωτερικού ελέγχου σχετίζονται με αδυναμία στην ελεγκτική επιτροπή.

Οι Blay and Geiger (2013) , στην παρούσα μελέτη ασχολήθηκαν με τη συσχέτιση μεταξύ των αμοιβών ελεγκτικών υπηρεσιών και μη ελεγκτικών υπηρεσιών και την τελική απόφαση του ελεγκτή όσον αφορά το είδος της γνώμης. Ακόμη δοκίμασαν και το μοντέλο ανεξαρτησίας του De Angelo (1981), εξετάζοντας τη σχέση μεταξύ των μελλοντικών εισπράξεων από αμοιβές και τις τρέχουσες αποφάσεις εκθέσεων . Χρησιμοποιώντας στοιχεία από την περίοδο αναφοράς μετά SOX του 2004-2006 από ένα δείγμα ελέγχου , διαπίστωσαν ότι το μέγεθος των αμοιβών από μη ελεγκτικές υπηρεσίες σχετίζεται αρνητικά με την πιθανότητα του ελεγκτή να τροποποιεί την ελεγκτική γνώμη για μη συνέχιση της οικονομικής δραστηριότητας της επιχείρησης .

Ακόμη οι Rice and Weber (2012), παρουσίασαν τους καθοριστικούς παράγοντες των αποφάσεων των εκθέσεων εσωτερικού ελέγχου σύμφωνα με το άρθρο 404 του νόμου Sarbanes – Oxley. Τα αποτελέσματά της μελέτης μας δείχνουν ότι το μεγαλύτερο δείγμα των εταιρειών και των ελεγκτών, αποτυγχάνουν να αναφέρουν αδυναμίες ελέγχου και αντί αυτού αναφέρουν ότι οι έλεγχοι είναι αποτελεσματικοί. Μόνο 32,4 % αναφέρουν την ύπαρξη αδυναμίας , και το ποσοστό αυτό έχει μειωθεί την πάροδο του χρόνου.

Η εργασία των Klamm et al. (2012), ασχολείται με το ότι ενώ ένας εξωτερικός έλεγχος διαβεβαιώνει ότι δεν υπάρχουν ουσιώδεις ανακρίβειες στις οικονομικές καταστάσεις και ότι όλες οι αδυναμίες του εσωτερικού ελέγχου επί των οικονομικών εκθέσεων έχουν ανακαλυφθεί ,οι πιστωτές και οι επενδυτές ανησυχούν για το πόσο σοβαρές είναι αυτές οι αδυναμίες.

Οι Hammersley et al. (2012) , μελέτησαν τις εταιρείες που έχουν αποκαταστήσει την αδυναμία αλλά και αυτών που δεν τα έχουν κατορθώσει να αποκαταστήσουν την αδυναμία. Ακόμη πρόσεξαν ότι εταιρείες που έχουν ελεγχθεί από μικρότερες ελεγκτικές εταιρίες αδυνατούν να αποκαταστήσουν την αδυναμία στον εσωτερικό έλεγχο.

Επιπλέον, οι Munsif et al. (2011) , εξέτασαν τα τέλη από ελεγκτικές εργασίες για τις επιχειρήσεις οι οποίες διόρθωσαν τις αδυναμίες του εσωτερικού ελέγχου. Επισήμαναν ότι οι εταιρείες που έχουν διορθώσει τις αδυναμίες του εσωτερικού ελέγχου πληρώνουν μικρότερες ελεγκτικές αμοιβές σε σύγκριση με τις επιχειρήσεις που συνεχίζουν να έχουν κάποιου είδους αδυναμία στον εσωτερικό έλεγχο .

Ο Naiker (2009), εξετάζει τη σχέση μεταξύ των αδυναμιών του εσωτερικού ελέγχου οι οποίες έχουν αναφερθεί μετά τη ψήφιση του νόμου Sarbanes-Oxley Act (SOX, U.S. House of Representatives 2002) και της πραγματοποίησης εσωτερικού ελέγχου από ελεγκτές που είναι συνδεδεμένοι η δεν είναι συνδεδεμένοι με τον εξωτερικό ελεγκτή της επιχείρησης.

Σύμφωνα με ένα δείγμα 1,225 εταιρειών, προέκυψαν αποτελέσματα συνεπή με την άποψη ότι η παρουσία συνδεδεμένων ή μη συνδεδεμένων παλαιότερων ελεγκτών στην επιτροπή ελέγχου δείχνει χαμηλή συσχέτιση σχετικά με τις ελλείψεις εσωτερικού ελέγχου. Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν αφορούν το έτος 2004 και σαν βάση δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η Compustat database.

Οι Zhang et al. (2007) , διερευνούν τη σχέση μεταξύ της ποιότητας της επιτροπής ελέγχου, της ανεξαρτησίας των ορκωτών ελεγκτών και τον εντοπισμό των αδυναμιών του εσωτερικού ελέγχου μετά την ψήφιση του νόμου Sarbanes-Oxley Act. Έχουν πραγματοποιήσει ανάλυση με μεταβλητή logit η οποία δείχνει ότι υπάρχει σχέση μεταξύ της ποιότητας του ελέγχου της ανεξαρτησίας των ελεγκτών και των αδυναμιών του εσωτερικού ελέγχου. Ακόμη στην έρευνα τους υποστηρίζουν ότι είναι ευκολότερο να εντοπιστούν αδυναμίες στον εσωτερικό έλεγχο όταν οι ελεγκτές δεν είναι έμπειροι και δεν κατέχουν τις επιστημονικές γνώσεις. Επιπρόσθετα θεωρούν ότι η αδυναμία του εσωτερικού ελέγχου ταυτίζεται με την ανεξαρτησία του ελεγκτή. Τέλος μεγάλη έμφαση έδωσαν στο γεγονός ότι εταιρίες που αλλάζουν ελεγκτή σε μικρό χρονικό διάστημα, είναι πιο πιθανό να παρουσιάζουν αδυναμία στον εσωτερικό τους έλεγχο.

Οι Bostick L. N. and S. (2007) επιπλέον μελετούν τη σχέση μεταξύ της ύπαρξης ουσιώδους ανακρίβειας των οικονομικών καταστάσεων μιας εταιρίας και την ευθύνη του ελεγκτή να την εντοπίσει. Εάν υπάρχουν εξαιρετικά καθοριστικοί κίνδυνοι ο ελεγκτής πρέπει να ελέγχει την διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου της οικονομικής μονάδας και να εντοπίζει κατά πόσο οι έλεγχοι έχουν πραγματοποιηθεί και το σύστημα λειτουργεί αποδοτικά.

Βασική αρχή των εξωτερικών ελεγκτών είναι η διενέργεια ελέγχου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επιχειρήσεων με πλήρη αντικειμενικότητα, έτσι ώστε να αποδίδεται με όσο το δυνατόν περισσότερη ακρίβεια η εικόνα που παρουσιάζει η εκάστοτε επιχείρηση. Η οικονομική εξάρτηση μεταξύ των ελεγκτών και των διοικήσεων των ελεγχόμενων επιχειρήσεων αποτελεί ένα πολύ σημαντικό πρόβλημα για τον επιχειρηματικό κόσμο, το οποίο κάνει πιο έντονη την παρουσία του σε περιπτώσεις επιχειρήσεων που βρίσκονται σε οικονομική κρίση και αυτό γιατί απαιτείται από τους ελεγκτές να αποκαλύψουν παρατυπίες που σχετίζονται με την οικονομική επιβίωση της επιχείρησης. Η έρευνα αυτή στηρίζεται στην αντίληψη ότι πολλές φορές οι ελεγκτές οδηγούνται στην απόκρυψη πληροφοριών και στοιχείων ακριβώς γιατί πιστεύουν ότι η αποκάλυψή τους μπορεί να οδηγήσει την εκάστοτε ελεγχόμενη επιχείρηση στην πτώχευσή της, με άμεσο αποτέλεσμα την απώλεια μελλοντικών ελεγκτικών αμοιβών που θα προέρχονται από αυτή.

Καθώς, λοιπόν, καθήκον του ελεγκτή είναι η πλήρης αποκάλυψη των αποτελεσμάτων από τον έλεγχο των στοιχείων των χρηματοοικονομικών καταστάσεων προς τους μετόχους και τη διοίκηση, η σχέση που μπορεί να υπάρχει ανάμεσα στη διοίκηση και τον ελεγκτή εξαιτίας της ελεγκτικής αμοιβής που λαμβάνουν οι ελεγκτές δημιουργεί αντικρουόμενες απόψεις ως προς τη στάση που πρέπει να κρατήσουν οι ελεγκτές, δηλαδή είτε προς όφελος των εργοδοτών τους είτε προς όφελος του κοινού καλού. Αυτό το πρόβλημα γίνεται ακόμα πιο έντονο όταν οι ελεγκτές πρέπει να αναφέρουν παρατυπίες στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις οι οποίες σχετίζονται άμεσα με την επιβίωσή της, δηλαδή όταν πρέπει να εκδώσουν αναφορά για λειτουργία της επιχείρησης υπό επιτήρηση (going concern report). Η εργασία των Citron and Taffler (1992) εξετάζει την αξιοπιστία των ελεγκτών σε περιπτώσεις ελέγχου επιχειρήσεων που βρίσκονται κοντά σε οικονομική δυσπραγία. Λαμβάνοντας υπόψη ότι δεν υπάρχει πρόσβαση τρίτων μελών στα οικονομικά στοιχεία των επιχειρήσεων μπορεί να δικαιολογήσει την έλλειψη της απαιτούμενης αξιοπιστίας από τους ελεγκτές.

Επιπλέον πολλές μικρομεσαίες κυρίως επιχειρήσεις, που βρίσκονται σε οικονομική δυσπραγία καθυστερούν την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων με άμεσο αποτέλεσμα την καθυστερημένη υποβολή των καταστάσεων στην αρμόδια αρχή για την καταχώρηση και δημοσίευσή τους. Έχει εντοπιστεί και στις έρευνες ,(Lawrence (1983) ,Whittred and Zimmer (1984)) ότι μικρομεσαίες επιχειρήσεις που βρίσκονται κοντά σε οικονομική δυσπραγία, καθυστερούν σημαντικά τόσο για τη συμπλήρωση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων τους όσο και για την καταχώρηση και δημοσίευση στην αρμόδια αρχή των οικονομικών στοιχείων και πληροφοριών που περιέχονται σε αυτές, με σκοπό να αποτρέψουν την ανακάλυψη της δύσκολης κατάστασης στην οποία βρίσκονται από τους ενδιαφερόμενους επενδυτές.

Τα κρίσιμα σημεία που συνεισφέρουν στο θεωρητικό κομμάτι της γνώσης είναι πως η απόφαση για αδυναμία εσωτερικού ελέγχου σχετίζεται θετικά με την απόφαση για συνέχιση της δραστηριότητας και οι οικονομικές μονάδες που συνηθέστερα διέπονται από αδύναμο εσωτερικό έλεγχο είναι οι μικρότερες, λιγότερο επικερδής, που αυξάνονται με γοργούς ρυθμούς και δεν έχουν αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

3.1 Η χρησιμότητα του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων

Καθώς η σημασία των επιχειρήσεων ως μοχλού οικονομικής ανάπτυξης μιας κοινωνίας αυξάνει με την απελευθέρωση των αγορών και τον περιορισμό της οικονομικής δραστηριότητας του κράτους, ανοίγει το πεδίο για τον αυξημένο ρόλο της Ελεγκτικής και των ελεγκτών. Δεν αποτελεί υπερβολή ότι καμιά απολύτως πώληση, εξαγορά ή συγχώνευση σημαντικού μεγέθους επιχείρησης δεν πραγματοποιείται, εάν δεν έχει προηγηθεί ειδική διερεύνηση της οικονομικής της κατάστασης, από ελεγκτές. Το ίδιο ισχύει και για τα προγράμματα αποκρατικοποιήσεων που έχουν εφαρμοστεί σε διάφορες χώρες τα τελευταία χρόνια. Ουσιαστικά δηλαδή και για διάφορους λόγους, ο έλεγχος λειτουργεί ως καταλύτης για τη λειτουργία του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος.

Σύμφωνα με τον Γρηγοράκο⁷ (1989), η αναγκαιότητα του ελέγχου οποιασδήποτε οικονομικής οντότητας, πηγάζει από τις ατέλειες της ανθρώπινης φύσεως. Τα λάθη και οι καταδολιεύσεις είναι έμφυτα στον άνθρωπο. Ο άνθρωπος γεννιέται μαζί με τις ατέλειες του και τις αδυναμίες του, με τις οποίες ζει τη ζωή του και αποθνήσκει με αυτές. Βεβαίως, η εξέλιξη της επιστήμης και του πολιτισμού και γενικά οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες διαβιώσεως, επηρεάζουν μέχρι κάποιο βαθμό, αρνητικά ή θετικά, τις ατέλειες και αδυναμίες αυτές, ποτέ όμως δεν τις εξαφανίζουν γιατί είναι μέσα στη φύση του ανθρώπου. Ο άνθρωπος είναι πλασμένος μαζί με αυτές και συνεπώς η πλήρης θεραπεία ή η εξαφάνισή τους είναι αδύνατη, τα λάθη οφείλονται στις ατέλειες της ανθρώπινης ικανότητας. Ο έλεγχος επομένως, είναι το απαραίτητο συμπλήρωμα οποιασδήποτε οικονομικής διαχείρισης ξένης περιουσίας, είναι ένα είδος ασφαλίσεως κατά των λαθών, της κλοπής και της απάτης, η δε αμοιβή του ελεγκτή αντιστοιχεί στο ασφάλιστρο. Η συγκεκριμένη προσέγγιση εκφράζει τις αντιλήψεις που υπήρχαν κατά την πρώτη φάση ανάπτυξης της Ελεγκτικής.

Η ανάγκη για αξιόπιστη λογιστική πληροφόρηση είναι απαραίτητη στους επενδυτές, στους πιστωτές και γενικότερα στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων ώστε να λάβουν γνώμη σχετικά με την αποτελεσματικότερη κατανομή των περιορισμένων πόρων που

⁷ Γρηγοράκος Θ.(1989). «Γενικές Αρχές Ελεγκτικής»

διαθέτουν. Για τη λήψη επομένως, ορθολογικών αποφάσεων είναι απαραίτητο οι πληροφορίες που χρησιμοποιούνται να είναι αξιόπιστες, ακριβείς, δίκαια απεικονισμένες και ελεύθερες προκαταλήψεων και σκοπιμοτήτων.⁸ Ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων δεν προκαλεί μεταβολές στη συγκέντρωση των οικονομικών στοιχείων και στην αποτύπωση των οικονομικών γεγονότων. Μειώνει όμως τον κίνδυνο αναξιόπιστης πληροφόρησης και προσθέτει αξία στις οικονομικές καταστάσεις. Η προστιθέμενη αξία που προκύπτει από τον έλεγχο μπορεί να οδηγήσει στη βελτίωση της πιστοληπτικής ικανότητας της επιχείρησης και της εικόνας της στο ευρύτερο οικονομικό και επιχειρησιακό περιβάλλον της. Και αυτό γιατί ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων προσφέρει μια λογική διασφάλιση ότι οι οικονομικές καταστάσεις απεικονίζουν εύλογα και χωρίς ουσιώδη σφάλματα την οικονομική κατάσταση την περιουσία καθώς και το αποτέλεσμα των συναλλαγών της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας.

Αντικείμενο του ελέγχου, είναι το τι ελέγχεται και ποιοι είναι οι επιδιωκόμενοι σκοποί αυτού του ελέγχου. Η συντριπτική πλειοψηφία της ελεγκτικής βιβλιογραφίας θεωρεί ως αντικείμενο του ελέγχου την οικονομική διαχείριση ξένης περιουσίας, όπως μπορεί να θεωρηθεί η περιουσία οποιουδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου από τους τρίτους που τη διαχειρίζονται. Μια τέτοια μονοδιάστατη επιλογή του αντικειμένου του ελέγχου περιορίζει τα όρια της ελεγκτικής στα όρια ενός μόνο κλάδου της, της ελεγκτικής δηλαδή των οικονομικών καταστάσεων. Το αντικείμενο όμως των ελέγχων και οι αντικειμενικοί τους σκοποί ποικίλουν, με συνέπεια να είναι δυνατή και αναγκαία μια ταξινόμηση σε κατηγορίες των διαφόρων ελέγχων με κριτήριο το διαφορετικό αντικείμενο ελέγχου τους. Το Υποκείμενο του ελέγχου είναι ο ελεγκτής, το πρόσωπο δηλαδή που διενεργεί τον έλεγχο. Ο θεσμός του ελέγχου και το επάγγελμα του ελεγκτή έχουν καθιερωθεί από αρχαιοτάτων χρόνων. Στις μέρες μας υπάρχουν αρκετές κατηγορίες ελεγκτών, οι σπουδαιότερες από τις οποίες θα παρουσιασθούν στη συνέχεια.

3.1.1 Περιορισμοί ενός Ελέγχου Οικονομικών Καταστάσεων

Ένας έλεγχος οικονομικών καταστάσεων ο οποίος πραγματοποιείται με τα Ελληνικά, τα διεθνή ή τα ελεγκτικά πρότυπα άλλης χώρας υπόκειται σε μερικούς εγγενείς περιορισμούς. Ο πρώτος περιορισμός έχει να κάνει με τα σχετικά στενά χρονικά όρια διενέργειας του ελέγχου.

⁸ Καζαντζής Ι.Χ. (2006). «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος

Το πιστοποιητικό ελέγχου των ελεγκτών για τις οικονομικές καταστάσεις μιας οικονομικής μονάδας εκδίδεται συνήθως σε διάστημα λίγων μηνών μετά την ημερομηνία του ισολογισμού. Ο χρονικός αυτός περιορισμός είναι δυνατόν να επηρεάσει την ποσότητα του αποδεικτικού υλικού που μπορεί να συγκεντρωθεί και αφορά συναλλαγές και γεγονότα που έλαβαν χώρα σε χρόνο μεταγενέστερο του ισολογισμού και τα οποία μπορεί να έχουν επιπτώσεις στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Η ως άνω χρονική περίοδος φαίνεται αρκετά μικρή για την οριστική αποσαφήνιση των υφισταμένων κατά την ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού, αβέβαιων γεγονότων και εκτιμήσεων.

Ένας δεύτερος περιορισμός έχει να κάνει με το κόστος πραγματοποίησης του ελέγχου το οποίο πρέπει συνήθως να διαμορφωθεί σε λογικά επίπεδα. Η υιοθέτηση επιλεκτικών δοκιμασιών, και δειγματοληψίας είναι σ' ένα μεγάλο βαθμό αποτέλεσμα των περιορισμένων οικονομικών πόρων του ελέγχου. Ως εκ τούτου ενυπάρχει ο κίνδυνος της μη ανίχνευσης σημαντικών σφαλμάτων ή ανωμαλιών που μπορεί να υπάρχουν στις οικονομικές καταστάσεις.

Έναν άλλο σημαντικό περιορισμό αποτελεί το πλαίσιο των εθνικών και διεθνών προτύπων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης με βάση το οποίο καταρτίζονται οι οικονομικές καταστάσεις. Οι λογιστικοί αυτοί κανόνες επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση εναλλακτικών μεθόδων αποτίμησης των αποθεμάτων, υπολογισμού των αποσβέσεων και εκτίμησης των προβλέψεων, με συνέπεια οι πραγματοποιούμενες εκτιμήσεις να αποτελούν ένα εγγενές μέρος της λογιστικής διαδικασίας. Κανείς δεν μπορεί να προβλέψει την έκβαση αβέβαιων υποθέσεων ή θεμάτων. Ως εκ τούτου ο έλεγχος δεν μπορεί να προσθέσει βεβαιότητα και ακρίβεια στις οικονομικές καταστάσεις όταν τα στοιχεία αυτά δεν υπάρχουν. Όμως παρά τους προ εκτεθέντες περιορισμούς ένας έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων προσθέτει αξιοπιστία στις οικονομικές καταστάσεις. Γι' αυτό αυτή η κατηγορία των ελέγχων έχει αναγορευθεί σε ένα απαραίτητο μέρος της οικονομικής μας ζωής.

3.2 Είδη ελέγχων και κατηγορίες ελεγκτών

Το πρόσωπο που πραγματοποιεί τον έλεγχο ονομάζεται ελεγκτής ή νόμιμος ελεγκτής ή νόμιμο ελεγκτικό γραφείο. Ο ελεγκτής κρίνεται σκόπιμο να διαθέτει επιστημονική γνώση, εμπειρία και επαγγελματική επάρκεια, ώστε να κατανοήσει και να πραγματοποιήσει τα κατάλληλα κριτήρια ελέγχου, να εξασκήσει τις ελεγκτικές του ικανότητες ώστε να συλλέξει

τα απαραίτητα ελεγκτικά στοιχεία που θα τεκμηριώνουν τα αποτελέσματα του και θα καταλήγουν σε πλήρη και σαφή έκθεση ελέγχου.

Οι έλεγχοι διαφορετικοί από εταιρία σε εταιρία. Διακρίνονται ανάλογα με το εύρος ,την περιοδικότητα , το σκοπό και την ιδιότητα του ελεγκτή. Τα είδη του ελέγχου , καθώς και τα κριτήρια⁹ κατηγοριοποίησης του είναι:

- Ανάλογα με την εξάρτηση του προσώπου από την ελεγχόμενη εταιρία, σε εξωτερικό και εσωτερικό έλεγχο.
 - Εξωτερικός έλεγχος καλείται ο διενεργούμενος από πρόσωπο (φυσικό η νομικό) που δεν έχει εξαρτημένη σχέση εργασίας με την εταιρία δεν σχετίζεται οικονομικά με αυτήν, ούτε με τους μετόχους ή τη διοίκηση αυτής, έχει λάβει άδεια ασκήσεως επαγγέλματος , στις περιπτώσεις που απαιτείται, και διαθέτει να προβλεπόμενα αυξημένα προσόντα (εχέγγυα εντιμότητας¹⁰ ,επάρκεια αναγκαίων θεωρητικών γνώσεων).
 - Εσωτερικός έλεγχος καλείται ο διενεργούμενος από πρόσωπο που διαθέτει επιστημονικά και επαγγελματικά προσόντα γνώσης και εμπειρίας ,αλλά έχει την ιδιότητα του υπαλλήλου της ελεγχόμενης εταιρίας και ταυτόχρονα σχετίζεται άμεσα με τα άτομα και τα στελέχη που καθορίζουν την πορεία της. Ο εσωτερικός ελεγκτής είναι ‘υποχρεωμένος’ να υπακούσει στον εσωτερικό κανονισμό και στις υποδείξεις της διοίκησης της εταιρίας, οι οποίες μπορεί να αποκλίνουν από τα γενικά ελεγκτικά πρότυπα.
- Ανάλογα με το εύρος¹¹ , σε γενικούς και ειδικούς ελέγχους.
 - Γενικοί καλούνται οι έλεγχοι που αφορούν το σύνολο των δραστηριοτήτων της εταιρίας ,πραγματοποιούνται σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ΔΠΕ) και αποβλέπουν στην έκφραση γνώμης για την ορθή απεικόνιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και την τήρηση των διαδικασιών για την επίτευξη του σκοπού της.
 - Ειδικοί καλούνται οι έλεγχοι που αφορούν συγκεκριμένους λογαριασμούς η τομείς και διαδικασίες της εταιρίας (π .χ έλεγχος ταμείου, πελατών , κ. ο. κ),

⁹ Καζαντζής (2006),σελ.81-110, Τσακλάγκανος (2001),σελ. 11-20,Meigs, Meigs and Larsen (1984),σελ. 16-25.

¹⁰ Άρθρο 4ν.3693/08

¹¹ Σκόρδου Β.(1987),σελ 21.

συνήθως πραγματοποιούνται αιφνιδιαστικά και αποβλέπουν στην αποκάλυψη λαθών ,εσκεμμένων ή μη, στην ορθή τήρηση των λογαριασμών η των διαδικασιών.

- Ανάλογα με την περιοδικότητα, σε μόνιμους, τακτικούς και έκτακτους ελέγχους.
 - Μόνιμοι, καλούνται όσοι διενεργούνται καθ ' όλη τη διάρκεια της χρήσης.
 - Τακτικοί καλούνται αυτοί που διενεργούνται σε τακτικά χρονικά διαστήματα (έτος , εξάμηνο , τρίμηνο).
 - Έκτακτοι καλούνται όσοι διενεργούνται σε τυχαία χρονική στιγμή.
- Ανάλογα με το σκοπό που επιτελούν ,σε προληπτικούς και κατασταλτικούς ελέγχους.
 - Προληπτικοί είναι όσοι διενεργούνται με σκοπό την πρόληψη λαθών κατά την τήρηση των λογαριασμών και των διαδικασιών.
 - Κατασταλτικοί είναι αυτοί που διενεργούνται μετά από την εκτέλεση μιας πράξης και αποβλέπουν στην εύρεση και καταστολή εκούσιων η ακούσιων σφαλμάτων.
- Ανάλογα με το νομοθετικό πλαίσιο που τους επιβάλλει , σε υποχρεωτικούς και προαιρετικούς ελέγχους.
 - Υποχρεωτικοί είναι όσοι επιβάλλονται από νομοθετικές διατάξεις ,δικαστικές ή άλλες κρατικές υπηρεσίες.
 - Προαιρετικοί είναι αυτοί που επιβάλλονται από τη διοίκηση ή τους μετόχους για δικιά τους χρήση.
- Ανάλογα με τον τομέα που διευρύνουν ,σε διαχειριστικούς , διοικητικούς και φορολογικούς ελέγχους.
 - Διαχειριστικοί είναι όσοι έχουν ως αντικείμενο την διαχείριση των οικονομικών της εταιρίας.
 - Διοικητικοί είναι όσοι ασχολούνται με τη διαπίστωση της ορθής και πιστής εφαρμογής των ακολουθούμενων διαδικασιών.
 - Φορολογικοί είναι όσοι αποβλέπουν στην ορθή τήρηση της φορολογικής νομοθεσίας και των φορολογικών υποχρεώσεων.

Στην ελεγκτική βιβλιογραφία οι έλεγχοι με βάση το κριτήριο του ποιός τους ασκεί, διακρίνονται σε εσωτερικούς (εσωτερική ελεγκτική), εξωτερικούς (εξωτερική ελεγκτική) και κρατικούς (κρατική ελεγκτική). Οι πρώτοι εκτελούνται από τους εσωτερικούς ελεγκτές οι οποίοι βρίσκονται σε υπαλληλική σχέση με την ελεγχόμενη επιχείρηση ενώ οι δεύτεροι

διενεργούνται από εξωτερικούς κατά κανόνα ανεξάρτητους επαγγελματίες ορκωτούς λογιστές. Οι κρατικοί έλεγχοι διενεργούνται από διάφορους κρατικούς και ημικρατικούς φορείς.

➤ Εσωτερικοί Ελεγκτές

- Εσωτερικοί ελεγκτές είναι τα στελέχη μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού που είναι επιφορτισμένα με τη διενέργεια ελέγχων μέσα στην ίδια την επιχείρηση.

Για την αποτελεσματική διενέργεια των ελέγχων οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι ανεξάρτητοι από επιρροές αυτών που ελέγχουν. Γι' αυτό το τμήμα των εσωτερικών ελεγκτών συνήθως υπάγεται, απ' ευθείας στη διοίκηση της επιχείρησης ή στην επιτροπή ελέγχου. Οι αρμοδιότητες των εσωτερικών ελεγκτών ποικίλουν από επιχείρηση σε επιχείρηση και είναι δυνατόν να περιορίζονται σε ελέγχους τηρήσεως των εσωτερικών οδηγιών ή κανονισμών ή να εκτείνονται σε λειτουργικούς και διαχειριστικούς ελέγχους των διαφόρων τμημάτων της επιχείρησης. Οι εσωτερικοί ελεγκτές παρέχουν στη διοίκηση της επιχείρησης αξιόλογες πληροφορίες για τη λήψη αποφάσεων που διασφαλίζουν την αποτελεσματική λειτουργία της.

➤ Φορολογικοί ελεγκτές

- Οι φορολογικοί ελεγκτές είναι τα όργανα εκείνα που διεξάγουν κατά κύριο λόγο τη φορολογική διοικητική διαδικασία με την οποία ο φορολογούμενος ελέγχεται αν εκπληρώσει τις νόμιμες φορολογικές υποχρεώσεις του.

Οι φορολογικοί ελεγκτές πρέπει να διαθέτουν βαθιές γνώσεις όχι μόνο της ελεγκτικής, οικονομικής, λογιστικής, του εμπορικού και αστικού δικαίου αλλά να κατέχουν πλήρως το ισχύον φορολογικό καθεστώς. Οι φορολογικοί νόμοι είναι πολύπλοκοι και εκτός απ' αυτούς οι φορολογικοί ελεγκτές πρέπει να είναι ενήμεροι και των πολυάριθμων ερμηνευτικών φορολογικών διατάξεων καθώς και της νομολογίας των οργάνων της δικαστικής φορολογικής διαδικασίας. Οι φορολογικοί ελεγκτές είναι δημόσιοι υπάλληλοι και πραγματοποιούν τους φορολογικούς ελέγχους οι οποίοι αποβλέπουν στον καθορισμό της φορολογητέας ύλης και των φορολογικών υποχρεώσεων των φορολογούμενων φυσικών και νομικών προσώπων. Φορολογικός έλεγχος είναι το σύνολο των ελεγκτικών διαδικασιών, που εφαρμόζονται στα τηρούμενα λογιστικά βιβλία και στα στοιχεία των επιχειρήσεων προς επαλήθευση του περιεχομένου των δηλώσεων που υποβλήθηκαν ή την εξακρίβωση και τον καθορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων των υπόχρεων, που δεν υπέβαλαν δηλώσεις.

Το έργο των φορολογικών ελεγκτών λόγω της φύσης και της σύνθεσης των συναλλαγών αλλά και της μεγάλης δυσκολίας σύλληψης της φορολογητέας ύλης είναι επίπονο και έχει μεγάλο βαθμό δυσκολίας.

Ο ελεγκτής έχει ως σκοπό:

- Τη διενέργεια ελέγχου στα τηρούμενα βιβλία της επιχείρησης προκειμένου να διαπιστώσει αν όλες οι εγγραφές τους στηρίζονται σε νόμιμα δικαιολογητικά.

- Τη διαπίστωση αν όλη η συναλλακτική δραστηριότητα της επιχείρησης έχει καταχωρηθεί στα προβλεπόμενα και τηρούμενα βιβλία και το χαρακτηρισμό αυτών ως επαρκών ή ανεπαρκών, συνεπεία των παρουσιαζόμενων ελλείψεων και παρατυπιών.

- Τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος της επιχείρησης.

- Τον καθορισμό των κάθε είδους φορολογικών υποχρεώσεων της επιχείρησης.

Η σημασία του φορολογικού ελέγχου είναι μεγάλη, επειδή από την αποτελεσματικότητά του εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό ο ακριβής προσδιορισμός του καθαρού εισοδήματος κάθε φορολογουμένου και η δικαιότερη κατανομή του φορολογικού βάρους. Ο φορολογικός έλεγχος όμως αποτελεί και τη βάση της φορολογικής δικαιοσύνης, επειδή η συντασσόμενη έκθεση ελέγχου αποτελεί τη θεμελιώδη βάση της διοικητικής δικαστικής κρίσης αλλά και της συμβιβαστικής επίλυσης των διαφορών. Ο δίκαιος και αμερόληπτος φορολογικός έλεγχος εδραιώνει την πεποίθηση στους φορολογουμένους, ότι δεν αδικούνται από το Κράτος και ότι κάθε φορολογούμενος εισφέρει ανάλογα με τη φοροδοτική ικανότητα του. Σε εκπλήρωση βασικής επιταγής του Συντάγματος, ο φορολογικός ελεγκτής, εκτός της πείρας, την οποία αποκτά με την πάροδο του χρόνου κατά τη θητεία του ως βοηθού πεπειραμένου ελεγκτή, πρέπει να έχει:

- Ανεξαρτησία έκφρασης γνώμης, ακεραιότητα, ήθος, οξεία και ταχεία αντίληψη, αντικειμενική κρίση, παρατηρητικότητα, μεθοδικότητα στην εργασία του, υπομονή και επιμονή, ευγένεια και διακριτικότητα.
- Επαγγελματική επάρκεια και γνώση της φορολογικής νομοθεσίας, καθώς και της νομολογίας των διοικητικών δικαστηρίων και των φορολογικών λύσεων, που δόθηκαν κατά καιρούς από τη Διοίκηση του Υπουργείου Οικονομικών.
- Εχεμύθεια και σεβασμό των εμπιστευτικών πληροφοριών που περιέρχονται σε γνώση του κατά τη διάρκεια της εργασίας του.
- Αντικειμενικότητα.

- Σοβαρή υποδομή γνώσεων Χρηματοοικονομικής και Διοικητικής Λογιστικής και Οικονομικής,
- Ένα ελάχιστο επίπεδο νομικών γνώσεων (Εμπορικού και Αστικού Δικαίου), ώστε να μπορεί να κατανοήσει και να εφαρμόσει τις διατάξεις της νομοθεσίας, οι οποίες είναι σχετικές με την εργασία του.

➤ Ελεγκτές του Ελεγκτικού Συνεδρίου

- Το Ελεγκτικό Συνέδριο (Ε.Σ.) που λειτουργεί ταυτόχρονα και ως ανώτερο διοικητικό δικαστήριο, ιδρύθηκε το 1833.

Είναι πολυμελές και αποτελείται από 1 πρόεδρο, 2 αντιπροέδρους, 17 συμβούλους και 10 παρέδρους. Συγκροτείται σε 3 τμήματα και καθένα από αυτά αποτελείται από τον πρόεδρο (ή ενός των αντιπροέδρων) και 4 τουλάχιστον μελών, και την ολομέλεια αποτελούμενη από 9 μέλη.

Η οργάνωση και λειτουργία του Ελεγκτικού Συνεδρίου καθορίζονται βασικά με τα Π.Δ. 774/1980 και 1225/1981 (ΦΕΚ189/80 και 304/81 αντίστοιχα).

➤ Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές

- Ορκωτοί ελεγκτές λογιστές είναι οι αναγνωρισμένοι από την Πολιτεία ή την αναγνωρισμένη λογιστική οργάνωση μιας χώρας ειδικοί επαγγελματίες, οι οποίοι έχουν ως πρωταρχικό τους καθήκον τον υπεύθυνο αντικειμενικό και ανεπηρέαστο έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων που δημοσιεύουν οι πάσης φύσεως επιχειρήσεις και οργανισμοί.

Βασικό χαρακτηριστικό του επαγγέλματος είναι ότι απαιτεί ειδική επιστημονική εκπαίδευση και κατάρτιση στη Λογιστική, Ελεγκτική, Οργανωτική, το Εμπορικό δίκαιο, την ιδιωτική οικονομική και άλλους κλάδους που διέπουν την οργάνωση και τη λειτουργία των οικονομικών μονάδων. Οι ορκωτοί ελεγκτές λογιστές επίσης πρέπει να έχουν μεγάλη πείρα και να διακρίνονται για το κύρος τους, την αμεροληψία, την ευθυκρισία, την εχεμύθεια και, προπαντός το ήθος τους γιατί η άσκηση του επαγγέλματος τους συνδέεται με μεγάλα οικονομικά συμφέροντα της ιδιωτικής και της δημόσιας οικονομικής ζωής. Την υποχρέωση να υπαχθούν στον έλεγχο των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών για τις οικονομικές τους καταστάσεις έχουν οι επιχειρήσεις που πληρούν τα πιο κάτω αναφερόμενα κριτήρια του κωδ. Ν. 2190/20, και οι οποίες έχουν τη μορφή:

- Ανώνυμης εταιρίας
- Εταιρίας περιορισμένης ευθύνης
- Ετερόρρυθμης κατά μετοχές εταιρίας

• Ομόρρυθμης και ετερόρρυθμης εταιρίας των οποίων όλοι οι απεριόριστα ευθυνόμενοι εταίροι είναι ομόρρυθμες ή ετερόρρυθμες εταιρείες των οποίων όλοι οι απεριόριστα ευθυνόμενοι εταίροι είναι Α.Ε. ή Ε.Π.Ε. ή ετερόρρυθμες κατά μετοχές εταιρίες.

• Ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρίες των οποίων οι απεριόριστα ευθυνόμενοι εταίροι είναι Α.Ε. ή Ε.Π.Ε. ή ετερόρρυθμες κατά μετοχές εταιρείες.

Για να υπαχθεί μια επιχείρηση στον έλεγχο των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών θα πρέπει επί δύο συνεχείς χρήσεις τα στοιχεία των οικονομικών τους καταστάσεων να υπερβούν τα δύο από τα πιο κάτω τρία κριτήρια. Τα όρια αυτά που ισχύουν από την 1/1/2002 και αναπροσαρμόζονται κατά περιόδους είναι:

Σύνολο Ενεργητικού: 1,5 εκατ. ευρώ

Κύκλος εργασιών: 3,0 εκατ. ευρώ

Προσωπικό: 50 άτομα

Για πρώτη φορά η επιχείρηση ελέγχεται την τρίτη χρήση. Στη χώρα μας το έργο των ορκωτών ελεγκτών λογιστών εκτελείται σήμερα από τα μέλη του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (Σ.Ο.ΕΑ) το οποίο ιδρύθηκε και λειτουργεί με το ΠΔ 226/1992.

3.3 Εσωτερικός έλεγχος

Κάποιοι θεωρούν ότι ο Εσωτερικός Έλεγχος είναι το μέτρο που παίρνει μια επιχείρηση για να αποφύγει κάποια εξαπάτηση από τη μεριά των εργαζομένων. Περισσότερο όμως με τον όρο εσωτερικός έλεγχος εννοούμε την αποτελεσματικότητα μιας επιχείρησης να προστατεύσει τα περιουσιακά της στοιχεία από καταστρατηγήσεις και από λάθος ενέργειες. Επιπλέον, περιλαμβάνει την κατανόηση και την τήρηση των πολιτικών της επιχείρησης για να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα των εργασιών της και γενικότερα οτιδήποτε θα μπορούσε να διασφαλίσει την σωστή λειτουργία της.

Στη παρούσα ενότητα οριοθετείται ο εσωτερικός έλεγχος. Ειδικότερα, παρουσιάζεται το εννοιολογικό πλαίσιο του εσωτερικού ελέγχου μέσω της καταγραφής και ανάλυσης των

σημαντικότερων εννοιολογικών προσεγγίσεων τόσο για τον εσωτερικό έλεγχο όσο και για το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου.

Το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών , ορίζει τον εσωτερικό έλεγχο ως: η υπηρεσία του εσωτερικού ελέγχου είναι μία ανεξάρτητη, αντικειμενική, διαβεβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα, καλά σχεδιασμένη και οργανωμένη, που μέσω των τεχνικών και επιστημονικών προσεγγίσεων, αξιολογεί την επάρκεια, λειτουργία του συστήματος εσωτερικού ελέγχου ώστε να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού με σκοπό την αποτελεσματική αποτίμηση και διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου, τον περιορισμό ή εξάλειψη αυτού, που αναλαμβάνει η διοίκηση να διαχειρισθεί για την επίτευξη των στρατηγικών της στόχων. Μέσω τεχνικών και επιστημονικών προσεγγίσεων¹², αξιολογεί την επάρκεια λειτουργίας του Συστήματος Εσωτερικού Έλεγχου, στοχεύει στην εκτίμηση και διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου, τον περιορισμό ή την εξάλειψη του, βοηθώντας τον οργανισμό να εκπληρώσει τους στρατηγικούς και επιχειρησιακούς του στόχους. Η δημιουργία του Εσωτερικού Ελέγχου μέσα στην επιχείρηση βοηθάει την λειτουργικότητα της διαχείρισης διασφαλίζοντας τα περιουσιακά της στοιχεία και δημιουργεί ανταγωνιστικότητα έναντι των επιχειρήσεων που δεν διαθέτουν. Από τη σωστή αξιοποίηση του προϊόντος του Εσωτερικού Ελέγχου εξαρτάται η επίτευξη των στρατηγικών και επιχειρησιακών στόχων της επιχείρησης και η επαγγελματική καριέρα των διοικούντων.¹³

Ο όρος εσωτερικός έλεγχος μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ορθότητα λογιστικών πράξεων ή για τη διαφύλαξη περιουσιακών στοιχείων. Ακόμη χρησιμοποιείται για να εξετάζει και να εκτιμά τις δραστηριότητες της ανώτατης διοίκησης. Γενικότερα ο εσωτερικός έλεγχος δεν έχει περιορισμούς σε κύκλους χρηματοοικονομικούς ή λογιστικούς, αλλά ευρύνεται στους τομείς των πολιτικών και στρατηγικών και γενικότερα σε όλο το σύνολο της επιχείρησης.

3.4 Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου

Το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνει εκείνους τους ελεγκτικούς μηχανισμούς και δικλείδες ελέγχου που στοχεύουν την εύρυθμη λειτουργία της εταιρίας. Η ύπαρξη των

¹² Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών(2012),σελ.78

¹³ www.akioe.gr

δικλίδων ασφαλείας του εσωτερικού ελέγχου στοχεύει στην επισήμανση και έγκαιρη αντιμετώπιση των κινδύνων που πιθανόν να αντιμετωπίζει η εταιρία και δρα με τρεις τρόπους: α)προληπτικά β)οργανωτικά και γ)κατασταλτικά.¹⁴

Οι Cook and Winkle (1976) προσομοίωσαν «το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου με το νευρικό σύστημα του ανθρώπου το οποίο απλώνεται στην οικονομική μονάδα μεταφέροντας εντολές και αντιδράσεις από και προς την Διοίκηση της». Ήτοι, το Σύστημα Εσωτερικού ελέγχου της οικονομικής μονάδας συνδέεται άμεσα με την οργανωτική δομή και τους γενικούς κανόνες λειτουργίας της. Απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου σε μία επιχείρηση είναι η ύπαρξη καθορισμένων και καταγεγραμμένων διαδικασιών, οι οποίες θα αποτελέσουν το σύστημα αναφοράς για τη διεξαγωγή των ελέγχων, δηλαδή ένα οργανόγραμμα το οποίο θα αναλύει τα καθήκοντα όλων των τμημάτων της επιχείρησης για να διασφαλίσει την αποδοτική συνεργασία με τη διεύθυνση της επιχείρησης, την πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης και του λάθους, την ακρίβεια και ολοκλήρωση των λογιστικών αρχείων και την έγκαιρη προετοιμασία όλων των χρήσιμων οικονομικών πληροφοριών το οποίο οργανόγραμμα ακολουθεί η Διοίκηση.

3.5 Αναγκαιότητα Εσωτερικού Ελέγχου

Σε κάθε μορφής επιχείρηση το γεγονός της μειωμένης δυνατότητας της διοίκησης να έχει την άμεση επίβλεψη όλων των ενεργειών και των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων παίζει καθοριστικό ρόλο στην αναγκαιότητα του εσωτερικού ελέγχου. Καθώς το μέγεθος και η πολυπλοκότητα των επιχειρήσεων αναπτύσσεται ,καθίσταται επιτακτική η ανάγκη θέσπισης μέτρων και διαδικασιών με τις οποίες θα διασφαλίζεται τόσο η εύρυθμη όσο και η αποτελεσματική και αποδοτική λειτουργία της επιχείρησης. Οι οικονομικές μεγεθύνσεις των επιχειρήσεων οδηγούν στη δυσκολία διοίκησης και στην καθιέρωση σύγχρονων μορφών μανάτζμεντ, οι οποίες εκτιμούν ότι θα πρέπει να υπάρχει ένα άλλο τμήμα εκτός διοίκησης, το οποίο θα διασταυρώνει τους σωστούς στόχους και τις στρατηγικές της επιχείρησης, θα βοηθάει στην επίτευξη των επιτυχών αποδόσεων, θα υπολογίζει τις αποκλίσεις, θα γνωστοποιεί στους υπεύθυνους τις απαραίτητες διορθωτικές ενέργειες και θα πιστοποιεί την αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Με άλλα λόγια, οι πολλές διευθύνσεις

¹⁴ Χρήστος Νεγκάκης, Παναγιώτης Ταχυνάκης <<Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου>>, Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα 2013,σελ.124

και τα τμήματα των μεγάλων επιχειρήσεων και ο συντονισμός των χιλιάδων εργαζομένων, οδήγησαν τις επιχειρήσεις, σε ένα σύγχρονο management, που θα μπορέσει να καλύψει τις απαιτήσεις τους.

Αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων είναι η δημιουργία ενός σημαντικού εργαλείου ελέγχου και ανάλυσης των δεδομένων που αφορά τις λειτουργίες και δραστηριότητες των εταιριών. Το εργαλείο αυτό είναι ο εσωτερικός, οικονομικός, λογιστικός και διαχειριστικός έλεγχος ή καλύτερα, το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου.

Ο Εσωτερικός Έλεγχος καλύπτει όλες τις δραστηριότητες της επιχείρησης όπως τις αγορές, πωλήσεις, παραγωγή. Η εφαρμογή προϋπολογιστικών μεθόδων, προτύπων παραγωγής, εποπτείας των εργαστηρίων, μελετών χρόνου και κινήσεων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων των υπαλλήλων, απέχουν πολύ από τις λογιστικές δραστηριότητες παρόλα αυτά είναι μέρος του Εσωτερικού Ελέγχου.¹⁵

Από όλα τα παραπάνω καθίσταται εμφανές ότι ο εσωτερικός έλεγχος γίνεται όλο και πιο αναγκαίος. Ο εσωτερικός έλεγχος με το αμάλγαμα των προσφερόμενων υπηρεσιών του, δύναται να διαχειριστεί με αποτελεσματικότητα τις αδυναμίες της επιχείρησης και να ρυθμίσει τα γεγονότα ώστε να αποδοθεί ένα θετικό αποτέλεσμα.

Τα πρόσωπα τα οποία είναι επιφορτισμένα με τη διενέργεια των ανωτέρω ελέγχων, είναι οι εσωτερικοί ελεγκτές. Πρόκειται για στελέχη της ίδιας επιχείρησης ή του οργανισμού που μέσα από τον έλεγχο και την επιθεώρηση των διαδικασιών ,παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες στη διοίκηση για τη λήψη αποφάσεων που θα διασφαλίσουν την καλύτερη λειτουργία της επιχείρησης. Ο εσωτερικός ελεγκτής, εξετάζοντας το σύστημα εσωτερικού ελέγχου, αξιολογεί τόσο τον αποτελεσματικό σχεδιασμό του συστήματος όσο και την αποτελεσματική λειτουργία του. Ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να έχει διαρκή ετοιμότητα και ευαισθησία για την ανακάλυψη γεγονότων μέσα στην επιχείρηση που χρειάζονται να αναφερθούν στα ανώτερα ιεραρχικά κλιμάκια. Ένα βασικό στοιχείο που διακρίνει τους Ορκωτούς ελεγκτές λογιστές από τους εσωτερικούς ελεγκτές είναι η έλλειψη εμπιστοσύνης των εκτός της επιχείρησης προσώπων, στην ανεξαρτησία της κρίσης των εσωτερικών ελεγκτών. Παρ' ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι ανεξάρτητοι από τους υπεύθυνους των ελεγχόμενων τμημάτων δεν μπορεί να είναι ανεξάρτητοι από την επιχείρηση με την οποία τους συνδέει υπαλληλική η συμβατική συνήθως σχέση. Κατά συνέπεια, οι εκτός της επιχείρησης ενδιαφερόμενοι είναι δυνατόν να μην εμπιστεύονται τα πορίσματα των

¹⁵ Θ. Διαμαντόπουλος, Ι. Ταρταρούγας, Ελεγκτική, Αθήνα (1984)

εσωτερικών ελεγκτών, κυρίως λόγω ελλείψεως ανεξαρτησίας ως προς την επιχείρηση. Ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών στις σύγχρονες οικονομικές μονάδες και κρατικούς οργανισμούς γίνεται όλο και σπουδαιότερος.

Βασική προϋπόθεση για τη λειτουργία ενός αποτελεσματικού Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου είναι η σαφής αποτύπωση και γνώση, από την πλευρά του εσωτερικού ελεγκτή, του σκοπού και τρόπου λειτουργίας του τμήματος εσωτερικού ελέγχου.

3.6 Είδη Εσωτερικού Ελέγχου

Οι εσωτερικοί έλεγχοι διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: στους διοικητικούς εσωτερικούς ελέγχους και στους διαχειριστικούς λογιστικούς εσωτερικούς ελέγχους.

Ο διοικητικός εσωτερικός έλεγχος ασχολείται με την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της διοίκησης καθώς και την καταμέτρηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των διαφόρων διαδικασιών.¹⁶ Περιλαμβάνει το σχέδιο οργάνωσης της εταιρίας, τις κατευθυντήριες οδηγίες της διοίκησης τις πολιτικές και τους κανονισμούς με τους οποίους επιδιώκεται η προσήλωση όλων των οργάνων στις εντολές και στόχους της διοίκησης και η καλύτερη λειτουργία και αποδοτικότητα της εταιρίας.¹⁷

Ο διαχειριστικός-λογιστικός εσωτερικός έλεγχος περιλαμβάνει εκείνες τις διαδικασίες, τις τεχνικές και το σχέδιο χρηματοοικονομικής οργάνωσης με τις οποίες επιδιώκεται η διαφύλαξη της περιουσίας της εταιρίας καθώς και η εξασφάλισης της μεγαλύτερης ακρίβειας και αξιοπιστίας των λογιστικών πληροφοριών και των οικονομικών καταστάσεων.

¹⁶ Άγγελος Τσακλαγκάνος, <<Ελεγκτική>>, Εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη, 2008

¹⁷ Βασίλειος Λουμιώτης “Πρακτικά θέματα Εφαρμοσμένης Λογιστικής των Επιχειρήσεων”, Ινστιτούτο εκπαίδευσης ΣΟΕΛ, 3^η Έκδοση, σελ.383

3.7 Κώδικας Δεοντολογίας Εσωτερικού Ελέγχου

Ο σκοπός του Κώδικα Δεοντολογίας είναι να προάγει την κουλτούρα ηθικής στο επάγγελμα του εσωτερικού ελεγκτή. Ακόμη αποτελεί την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου υπηρεσιών εκ μέρους του τμήματος εσωτερικού ελέγχου, έτσι ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στα καθήκοντα που του έχουν ανατεθεί. Ο Κώδικας Δεοντολογίας που έχει εκδοθεί από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών αναφέρεται περισσότερο στα ελάχιστα απαιτούμενα πρότυπα συμπεριφοράς και λιγότερο σε συγκεκριμένες αρμοδιότητες των εσωτερικών ελεγκτών. Περιλαμβάνει τις Αρχές και τους Κανόνες Συμπεριφοράς με τους οποίους πρέπει να συμμορφώνονται οι εσωτερικοί ελεγκτές. Ισχύει για τα άτομα και για τα νομικά πρόσωπα που παρέχουν υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές αναμένεται ότι θα εφαρμόζουν και θα υπερασπίζονται τις ακόλουθες αρχές:

- Ακεραιότητα – Η ακεραιότητα των εσωτερικών ελεγκτών εδραιώνει την εμπιστοσύνη και παρέχει τη βάση για στήριξη της κρίσης τους.
- Αντικειμενικότητα – Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να επιδεικνύουν το υψηλότερο επίπεδο επαγγελματικής αντικειμενικότητας κατά τη συγκέντρωση, αξιολόγηση και κοινοποίηση των πληροφοριών για τη δραστηριότητα ή διαδικασία που εξετάζεται. Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να προβαίνουν σε ισορροπημένη εκτίμηση όλων των παραμέτρων και να μην επηρεάζονται από τα συμφέροντά τους, ή τα συμφέροντα τρίτων κατά το σχηματισμό των κρίσεών τους.
- Εμπιστευτικότητα – Οι εσωτερικοί ελεγκτές οφείλουν να σέβονται την αξία και την κυριότητα της πληροφόρησης που λαμβάνουν και να μην κοινοποιούν πληροφορίες χωρίς κατάλληλη εξουσιοδότηση, εκτός αν υπάρχει νομική ή επαγγελματική υποχρέωση να γίνει κάτι τέτοιο.
- Επάρκεια – Οι εσωτερικοί ελεγκτές χρησιμοποιούν όλες τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες που απαιτούνται για την ορθή παροχή υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου.

Οι εργασίες του τμήματος εσωτερικού ελέγχου απαιτούν υψηλές γνώσεις, επιμέλεια και ικανότητες. Οι ελεγκτές οφείλουν να διενεργούν ελέγχους και επαληθεύσεις εξετάζοντας τις συναλλαγές, αλλά και να διερευνούν την ορθή τήρηση των κανονισμών στη συγκεκριμένη εργασία εσωτερικών ελέγχων που αναλαμβάνουν.

Ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να επιδεικνύει προσοχή στην απόκτηση επαρκούς αποδεικτικού υλικού που να εγγυάται την ορθότητα της γνώμης που εκφράζεται. Στην έκθεση που πρέπει να αποκαλύπτει όλα τα σημαντικά γεγονότα που περιήλθαν στη γνώση του, τα οποία αν δεν αποκαλυφθούν, μπορεί να στρεβλώσουν το πόρισμα του ή να υποκρύπτουν παράνομες ενέργειες.

3.8 Σκοπός Εσωτερικού Ελέγχου

Σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι η παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς τη διοίκηση, μέσω επιστημονικών αναλύσεων, με σκοπό την αξιολόγηση του συστήματός της και τον περιορισμό των επιχειρησιακών της κινδύνων .

Την διοίκηση της επιχείρησης την ενδιαφέρει όλα τα όργανα της να λειτουργούν ομαλά και αποτελεσματικά. Βέβαια, ο Εσωτερικός Έλεγχος πρέπει να παρακολουθεί όλα τα τμήματα και τις λειτουργίες της παραγωγής και διοίκησης ώστε να προσδιοριστούν τα προβλήματα που τυχόν υπάρχουν και οι αιτίες τους καθώς και να βρεθούν λύσεις στις οποίες κάθε ελεγκτής φέρει τη δική του γνώμη και τη δική του λύση που θεωρεί ότι είναι η καλύτερη και πιο αποτελεσματική.¹⁸

Παράλληλα, ο εσωτερικός έλεγχος σκοπεύει όχι μόνο στη συμμόρφωση με κανόνες και ρυθμίσεις αλλά στην δημιουργία αρχών, πρότυπων και αξιών στα άτομα της επιχείρησης με αποτέλεσμα την δημιουργία ασφάλειας τόσο στους ιδιοκτήτες της οικονομικής μονάδας όσο και στο ευρύτερο επιχειρησιακό περιβάλλον.

Επιμέρους στόχοι του εσωτερικού ελέγχου είναι:

- η λειτουργία των λογιστικών τμημάτων της μονάδας σύμφωνα με την ορθή πολιτική της διοίκησης.
- το ικανοποιητικό αποτέλεσμα της εσωτερικής οργάνωσης, η εκτίμηση του αποτελέσματος και η επάρκεια των συστημάτων οργάνωσης και διοίκησης της μονάδας.
- η ανίχνευση τυχόν κινδύνων από κλοπές και απάτες στην οργάνωση.
- η εισήγηση μέτρων βελτίωσης και διόρθωσης.
- και γενικότερα η προώθηση της αποτελεσματικής λειτουργίας της

¹⁸ Ι. Καλαμπούρης , ο Εσωτερικός Έλεγχος των επιχειρήσεων, Αθήνα 1978

οικονομικής μονάδας.

Από όλα τα παραπάνω μπορεί να λεχθεί ότι ο εσωτερικός έλεγχος αποτελείται από όλα τα μέτρα, τις διαδικασίες και τις πολιτικές οι οποίες:

- Προωθούν την ακρίβεια και την αξιοπιστία των λογιστικών και επιχειρηματικών δεδομένων.
- Εξασφαλίζουν την περιουσία της επιχείρησης έναντι καταδολιεύσεως, απάτης, σπατάλης και μη αποτελεσματικής χρήσεως.
- Μετρούν την συμμόρφωση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων των υπηρεσιών της επιχείρησης προς την πολιτική αυτής.
- Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των επιχειρηματικών λειτουργιών.

Τέλος, σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου είναι να καθορίζει την αξία των δραστηριοτήτων της εταιρίας, να την αξιολογεί και να μεταφέρει τα αποτελέσματα στα μέλη της διοίκησης αντιμετωπίζοντας οποιαδήποτε αδυναμία .¹⁹

3.9 Διεθνή πρότυπα του εσωτερικού ελέγχου

Ο Εσωτερικός έλεγχος διεξάγεται σε διαφορετικά περιβάλλοντα, μέσα σε οργανισμούς που ποικίλλουν ως προς το σκοπό, το μέγεθος, την πολυπλοκότητα και τη δομή τους. Ενώ οι διαφορές αυτές μπορεί να επηρεάσουν την πρακτική του εσωτερικού ελέγχου σε κάθε περιβάλλον, η συμμόρφωση με τα Διεθνή Πρότυπα για την επαγγελματική πρακτική του εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση των καθηκόντων των εσωτερικών ελεγκτών και της δραστηριότητας του εσωτερικού ελέγχου.

Τα πρότυπα²⁰ σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, είναι σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο η πιο έγκυρη και αποδεκτή αρχή. Ο εσωτερικός έλεγχος διεξάγεται σε διαφορετικά επίπεδα νομικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, μέσα σε οργανισμούς που

¹⁹ Παντελής Σ. Παπαστάθης, Ο σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος (Internal Audit) στις επιχειρήσεις-οργανισμούς και η πρακτική εφαρμογή του (α' τόμος), Αθήνα 2003 .

²⁰ Πρότυπο(Standard):Επαγγελματικοί κανόνες που εκδίδονται από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών και σκιαγραφεί τις προϋποθέσεις για την εκτέλεση ενός ευρύ φάσματος δραστηριοτήτων του εσωτερικού ελέγχου, και για την αξιολόγηση των αποδόσεων του.

ποικίλλουν ως προς το σκοπό, το μέγεθος, την πολυπλοκότητα και τη δομή, αλλά και από άτομα εντός ή εκτός της επιχείρησης. Ενώ οι διαφορές μπορεί να επηρεάσουν την πρακτική του εσωτερικού ελέγχου σε κάθε περιβάλλον, τα Διεθνή Πρότυπα για την επαγγελματική πρακτική του εσωτερικού ελέγχου καθορίζουν τις αρχές και τις διαδικασίες για την εκτέλεση του έργου του εσωτερικού ελέγχου.

Πέρα από τις ηθικές αρχές, οι εσωτερικοί ελεγκτές μπορούν να καθοδηγηθούν στην άσκηση των καθηκόντων τους μέσα από τη χρήση των προτύπων του εσωτερικού ελέγχου. Οι σκοποί των προτύπων σύμφωνα με το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών ελεγκτών είναι :

- Να περιγράψουν τις βασικές αρχές που θα πρέπει να διέπουν την πρακτική του εσωτερικού ελέγχου.
- Να αποτελέσουν το γενικό πλαίσιο βάση του οποίου παρέχονται και προάγονται οι προστιθέμενης αξίας δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου.
- Να αποτελέσουν μέτρο αξιολόγησης της απόδοσης του εσωτερικού ελέγχου.
- Να προωθήσουν τη βελτίωση σε οργανωτικές διαδικασίες και λειτουργίες.

3.9.1 Κατηγορίες Προτύπων

Πρότυπα 1000 Σκοπός, Δικαιοδοσία και Ευθύνη

Ο σκοπός, η δικαιοδοσία και η ευθύνη της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου πρέπει επίσημα να καθορίζονται σε έναν, εγκεκριμένο από το συμβούλιο, κανονισμό εσωτερικού ελέγχου, σύμφωνα με την Αποστολή του Εσωτερικού Ελέγχου και τα υποχρεωτικά στοιχεία του Διεθνούς Πλαισίου Επαγγελματικής Εφαρμογής (τις Θεμελιώδεις Αρχές για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου, τον Κώδικα Ηθικής, τα Πρότυπα και τον Ορισμό του Εσωτερικού Ελέγχου). Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αναθεωρεί τον κανονισμό εσωτερικού ελέγχου σε τακτική βάση και να τον θέτει υπόψη της ανώτερης διοίκησης και του συμβουλίου για έγκριση. Ο κανονισμός εσωτερικού ελέγχου είναι ένα επίσημο έγγραφο, το οποίο προσδιορίζει τον σκοπό, τη δικαιοδοσία και την ευθύνη της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου. Ο κανονισμός εσωτερικού ελέγχου εδραιώνει τη θέση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου σε έναν οργανισμό, ορίζει τη λειτουργική σχέση αναφοράς του επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου με το συμβούλιο, εξουσιοδοτεί για την πρόσβαση σε αρχεία, στοιχεία που αφορούν το ανθρώπινο δυναμικό και κάθε φυσικό περιουσιακό στοιχείο που είναι σχετικό με τη διεξαγωγή του ελεγκτικού έργου και καθορίζει

το πλαίσιο των εργασιών της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου. Η τελική έγκριση του κανονισμού εσωτερικού ελέγχου δίδεται από το συμβούλιο.

Πρότυπα 1000.A1

Η φύση των υπηρεσιών διαβεβαίωσης που παρέχονται στον οργανισμό πρέπει να καθορίζονται στον κανονισμό εσωτερικού ελέγχου. Εφόσον πρόκειται να παρασχεθούν υπηρεσίες διαβεβαίωσης σε ενδιαφερόμενα μέρη εκτός του οργανισμού, η φύση αυτών των υπηρεσιών πρέπει επίσης να καθορίζεται στον κανονισμό εσωτερικού ελέγχου.

Πρότυπα 1000.C1

Η φύση των συμβουλευτικών υπηρεσιών πρέπει να καθορίζεται στον κανονισμό λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου.

Πρότυπα 1010 Αναγνώριση των Υποχρεωτικών Οδηγιών στον Κανονισμό Εσωτερικού Ελέγχου

Ο κανονισμός εσωτερικού ελέγχου πρέπει να τονίζει σαφώς την υποχρεωτική φύση των Θεμελιωδών Αρχών για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου, του Κώδικα Ηθικής, των Προτύπων και του Ορισμού του Εσωτερικού Ελέγχου. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου συνιστάται να συζητά την Αποστολή Εσωτερικού Ελέγχου και τα υποχρεωτικά στοιχεία του Διεθνούς Πλαισίου Επαγγελματικής Εφαρμογής με την ανώτερη διοίκηση και το συμβούλιο.

Πρότυπα 1100 Ανεξαρτησία και Αντικειμενικότητα

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να είναι ανεξάρτητη και οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι αντικειμενικοί κατά την εκτέλεση του έργου τους. Ανεξαρτησία είναι η απαλλαγή από συνθήκες που εμποδίζουν τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου να εκτελέσει καθήκοντα με αμερόληπτο τρόπο. Προκειμένου να επιτευχθεί ο απαραίτητος βαθμός ανεξαρτησίας, ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου έχει άμεση και απρόσκοπτη πρόσβαση στην ανώτερη διοίκηση και το συμβούλιο. Αυτό κατορθώνεται μέσω μιας αμφίδρομης σχέσης αναφοράς. Οι απειλές κατά της ανεξαρτησίας πρέπει να αντιμετωπίζονται σε ατομικό επίπεδο ελεγκτή, σε επίπεδο έργου, αλλά και σε λειτουργικό και οργανωτικό επίπεδο. Αντικειμενικότητα είναι η αμερόληπτη στάση και νοοτροπία, η οποία επιτρέπει στους εσωτερικούς ελεγκτές να εκτελούν το έργο τους όπως πιστεύουν οι ίδιοι και να μη δέχονται συμβιβασμούς ως προς την ποιότητά του. Η αντικειμενικότητα απαιτεί να μην επηρεάζεται η κρίση των ελεγκτών για θέματα ελέγχου από άλλους. Οι απειλές κατά της αντικειμενικότητας πρέπει να αντιμετωπίζονται σε ατομικό επίπεδο ελεγκτή, σε επίπεδο

έργου, αλλά και σε λειτουργικό και οργανωτικό επίπεδο. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να υποβάλλει αναφορές σε τέτοιο επίπεδο ιεραρχίας μέσα στον οργανισμό που να επιτρέπει στη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου να ανταποκρίνεται στις ευθύνες της. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να επιβεβαιώνει στο συμβούλιο, τουλάχιστον μία φορά ετησίως, την οργανωσιακή ανεξαρτησία της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου. Η οργανωσιακή ανεξαρτησία επιτυγχάνεται ουσιαστικά όταν ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου έχει λειτουργική σχέση αναφοράς με το συμβούλιο.

Πρότυπα 1110.A1

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να είναι ελεύθερη από κάθε παρέμβαση κατά τον προσδιορισμό του εύρους εργασίας του εσωτερικού ελέγχου, κατά την εκτέλεση των εργασιών και κατά την κοινοποίηση των αποτελεσμάτων. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να κοινοποιεί μία τέτοια παρέμβαση στο συμβούλιο και να συζητά τις επιπτώσεις.

Πρότυπα 1111: Σχέση με το Συμβούλιο

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να επικοινωνεί και να συνεργάζεται άμεσα με το συμβούλιο.

Πρότυπα 1112 Οι ρόλοι του επικεφαλής εσωτερικού ελεγκτή πέρα από τον Εσωτερικό Έλεγχο

Σε περίπτωση που ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου έχει ή αναμένεται να αποκτήσει ρόλους και καθήκοντα πέραν του εσωτερικού ελέγχου, θα πρέπει να τεθούν τέτοιες δικλείδες ασφαλείας ώστε να περιορίζεται η παρεμπόδιση στην ανεξαρτησία και την αντικειμενικότητα. Ενδέχεται να ζητηθεί από τον επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου να αναλάβει πρόσθετους ρόλους και καθήκοντα πέραν του εσωτερικού ελέγχου, όπως να είναι υπεύθυνος για δραστηριότητες κανονιστικής συμμόρφωσης ή διαχείρισης κινδύνων. Αυτοί οι ρόλοι και τα καθήκοντα ενδέχεται να παρεμποδίσουν ή να δίνουν την εντύπωση ότι παρεμποδίζουν την οργανωσιακή ανεξαρτησία της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου ή την ατομική αντικειμενικότητα του εσωτερικού ελεγκτή. Οι δικλείδες ασφαλείας αναφέρονται σε εκείνες τις εποπτικές δραστηριότητες, που αναλαμβάνονται συνήθως από το συμβούλιο, και σχετίζονται με ενδεχόμενη παρεμπόδιση, και μπορεί να περιλαμβάνουν ενέργειες όπως περιοδική αξιολόγηση γραμμών αναφοράς και καθηκόντων και ανάπτυξη εναλλακτικών διαδικασιών για τη λήψη διαβεβαίωσης για περιοχές άσκησης επιπρόσθετων καθηκόντων.

Πρότυπα 1120 :Ατομική Αντικειμενικότητα.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να τηρούν μια απροκατάληπτη, αμερόληπτη στάση και να αποφεύγουν συγκρούσεις συμφερόντων. Η σύγκρουση συμφερόντων αφορά μία κατάσταση κατά την οποία ο εσωτερικός ελεγκτής, ο οποίος χαίρει της εμπιστοσύνης του οργανισμού, έχει ένα αντικρουόμενο επαγγελματικό ή προσωπικό συμφέρον. Τα αντικρουόμενα συμφέροντα ενδέχεται να καταστήσουν δύσκολη την αμερόληπτη εκτέλεση των καθηκόντων του/της. Σύγκρουση συμφερόντων υφίσταται ακόμη κι αν δεν προκύψουν αντιδεοντολογικές ή ανάρμοστες πράξεις. Μια σύγκρουση συμφερόντων μπορεί να προκαλέσει την εντύπωση ενός ατοπήματος, υπονομεύοντας την εμπιστοσύνη προς τον εσωτερικό ελεγκτή, τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου και γενικότερα το επάγγελμα του εσωτερικού ελεγκτή. Μια σύγκρουση συμφερόντων θα μπορούσε να επηρεάσει την ικανότητα του εσωτερικού ελεγκτή να εκτελέσει τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις του/της αντικειμενικά.

Πρότυπα 1130: Παρεμπόδιση Ανεξαρτησίας ή Αντικειμενικότητας

Εφόσον η ανεξαρτησία ή η αντικειμενικότητα παρεμποδίζεται, πραγματικά ή φαινομενικά, οι λεπτομέρειες της παρεμπόδισης πρέπει να κοινοποιούνται στα αρμόδια όργανα. Η φύση της κοινοποίησης θα εξαρτάται από το είδος της παρεμπόδισης. Η παρεμπόδιση της οργανωσιακής ανεξαρτησίας και της ατομικής αντικειμενικότητας αφορά, μεταξύ άλλων, σε ατομική σύγκρουση συμφερόντων, περιορισμούς στο πλαίσιο λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου, περιορισμούς πρόσβασης σε αρχεία, σε στοιχεία που αφορούν στο ανθρώπινο δυναμικό, σε φυσικά περιουσιακά στοιχεία του οργανισμού και περιορισμούς σε πόρους, όπως η χρηματοδότηση. Τα αρμόδια όργανα στα οποία πρέπει να γνωστοποιηθούν οι λεπτομέρειες για την παρεμπόδιση της ανεξαρτησίας ή της αντικειμενικότητας, ορίζονται ανάλογα με τη φύση της παρεμπόδισης, καθώς και τις προσδοκίες που υπάρχουν για τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου και τις ευθύνες του επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου προς τη διοίκηση και το συμβούλιο, όπως περιγράφονται στον κανονισμό εσωτερικού ελέγχου.

Πρότυπα 1130.A1

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αποφεύγουν την αξιολόγηση συγκεκριμένων λειτουργιών για τις οποίες ήταν οι ίδιοι υπεύθυνοι κατά το παρελθόν. Η αντικειμενικότητα θεωρείται ότι κλονίζεται όταν ένας εσωτερικός ελεγκτής παρέχει υπηρεσίες διαβεβαίωσης για μια δραστηριότητα για την οποία ήταν υπεύθυνος κατά το προηγούμενο έτος.

Πρότυπα 1130.A2

Οι υπηρεσίες διαβεβαίωσης για λειτουργίες για τις οποίες είναι υπεύθυνος ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου, πρέπει να εποπτεύονται από κάποιον εκτός της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου Πρότυπα 1130.A3.

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου μπορεί να παρέχει υπηρεσίες διαβεβαίωσης για λειτουργίες για τις οποίες είχε παλαιότερα παράσχει συμβουλευτικές υπηρεσίες, εφόσον η φύση του συμβουλευτικού έργου δεν παρεμπόδισε την αντικειμενικότητα και εφόσον η ατομική αντικειμενικότητα διαφυλάσσεται κατά την διάθεση πόρων στο έργο.

Πρότυπα 1130.C1

Οι εσωτερικοί ελεγκτές μπορούν να παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες σχετικά με λειτουργίες για τις οποίες ήταν υπεύθυνοι κατά το παρελθόν.

Πρότυπα 1130.C2

Εφόσον οι εσωτερικοί ελεγκτές αντιμετωπίζουν πιθανή παρεμπόδιση της ανεξαρτησίας ή της αντικειμενικότητας σε σχέση με προτεινόμενες συμβουλευτικές υπηρεσίες, πρέπει να γίνει γνωστοποίηση προς τον πελάτη πριν την αποδοχή του έργου.

Πρότυπα 1200 Επαγγελματική Επάρκεια και Δέουσα Επαγγελματική Επιμέλεια

Τα έργα πρέπει να εκτελούνται με επαγγελματική επάρκεια και δέουσα επαγγελματική επιμέλεια.

Πρότυπα 1210 Επαγγελματική Επάρκεια

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διαθέτουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις λοιπές ικανότητες που απαιτούνται για την εκπλήρωση των ατομικών καθηκόντων τους. Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει συλλογικά να κατέχει ή να αποκτήσει τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις λοιπές ικανότητες που απαιτούνται για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών της. Η επαγγελματική επάρκεια είναι ένας συλλογικός όρος που αναφέρεται στις γνώσεις, δεξιότητες και λοιπές ικανότητες που απαιτούνται από τους εσωτερικούς ελεγκτές ώστε να εκπληρώνουν αποτελεσματικά τα επαγγελματικά τους καθήκοντα. Περιλαμβάνει εξέταση των τρεχουσών δραστηριοτήτων, τάσεων και αναδυόμενων ζητημάτων για να εγείρει σχετικές συμβουλές και συστάσεις. Συνιστάται στους εσωτερικούς ελεγκτές να επικυρώνουν την επάρκεια των γνώσεών τους αποκτώντας τις κατάλληλες επαγγελματικές πιστοποιήσεις όπως, μεταξύ άλλων, είναι ο τίτλος του Πιστοποιημένου Εσωτερικού Ελεγκτή (Certified Internal Auditor, CIA) που προσφέρονται από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών Διεθνή Πρότυπα 9 (IIA) και άλλες σχετικές επαγγελματικές οργανώσεις.

Πρότυπα 1210.A1

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να λαμβάνει επαρκείς συμβουλές και βοήθεια εάν το προσωπικό του εσωτερικού ελέγχου στερείται των γνώσεων, των δεξιοτήτων και άλλων ικανοτήτων που απαιτούνται για την εκτέλεση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Πρότυπα 1210.A2

Ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να έχει επαρκείς γνώσεις για να μπορεί να αξιολογεί τον κίνδυνο απάτης και τον τρόπο διαχείρισής του από τον οργανισμό, αλλά δεν αναμένεται να έχει την εξειδίκευση του ατόμου που έχει ως πρωταρχική του αρμοδιότητα τον εντοπισμό και τη διερεύνηση απάτης.

Πρότυπα 1210.A3

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διαθέτουν γνώσεις των βασικών κινδύνων και των μηχανισμών ελέγχου των πληροφοριακών συστημάτων, καθώς και των διαθέσιμων ελεγκτικών τεχνικών που βασίζονται στην τεχνολογία, για την εκτέλεση των εργασιών που τους ανατίθενται. Ωστόσο, δεν αναμένεται όλοι οι εσωτερικοί ελεγκτές να έχουν την εξειδίκευση ενός εσωτερικού ελεγκτή που έχει ως πρωταρχική του αρμοδιότητα τον έλεγχο πληροφοριακών συστημάτων.

Πρότυπα 1210.C1

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να μην αναλαμβάνει συμβουλευτικά έργα ή να αποκτά επαρκείς συμβουλές και βοήθεια εάν το προσωπικό του εσωτερικού ελέγχου στερείται των γνώσεων, δεξιοτήτων και άλλων ικανοτήτων που απαιτούνται για την εκτέλεση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Πρότυπα 1220 Δέουσα Επαγγελματική Επιμέλεια

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να εφαρμόζουν την επιμέλεια και τις δεξιότητες ενός εύλογα συνετού και ικανού εσωτερικού ελεγκτή. Η δέουσα επαγγελματική επιμέλεια δεν υπονοεί το αλάθητο.

- Την έκταση των εργασιών που απαιτούνται για να επιτευχθούν οι αντικειμενικοί σκοποί του έργου.
- Τη σχετική πολυπλοκότητα, ουσιαστικότητα ή σημαντικότητα θεμάτων στα οποία θα εφαρμοστούν υπηρεσίες διαβεβαίωσης.
- Την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διακυβέρνησης, διαχείρισης κινδύνων και διαδικασιών ελέγχου.
- Την πιθανότητα σημαντικών λαθών, απάτης ή μη συμμόρφωσης.
- Το κόστος για την παροχή διαβεβαίωσης σε σχέση με τα πιθανά οφέλη.

Πρότυπα 1220.A2

Εφαρμόζοντας δέουσα επαγγελματική επιμέλεια, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να εξετάζουν τη δυνατότητα χρήσης ελεγκτικών τεχνικών που βασίζονται στη τεχνολογία και στην ανάλυση δεδομένων.

Πρότυπα 1220.A3

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να βρίσκονται σε επαγρύπνηση αναφορικά με σημαντικούς κινδύνους που ενδέχεται να επηρεάσουν τους αντικειμενικούς σκοπούς, τις λειτουργίες ή τους πόρους. Ωστόσο, οι διαδικασίες διαβεβαίωσης από μόνες τους, ακόμα και εάν επιτελούνται με τη δέουσα επαγγελματική επιμέλεια, δεν εγγυώνται τον εντοπισμό όλων των σημαντικών κινδύνων.

Πρότυπα 1220.C1

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να επιδεικνύουν τη δέουσα επαγγελματική επιμέλεια κατά τη διάρκεια εκτέλεσης συμβουλευτικών έργων, λαμβάνοντας υπόψη:

- Τις ανάγκες και προσδοκίες των πελατών, συμπεριλαμβανομένων και θεμάτων όπως η φύση, ο χρόνος και η κοινοποίηση των αποτελεσμάτων του έργου.
- Τη σχετική πολυπλοκότητα και έκταση των εργασιών που απαιτούνται προκειμένου να επιτευχθούν οι αντικειμενικοί σκοποί του έργου.
- Το κόστος του συμβουλευτικού έργου σε σχέση με τα πιθανά οφέλη.

Πρότυπα 1230 Συνεχής Επαγγελματική Επιμόρφωση

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να βελτιώνουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις λοιπές ικανότητές τους μέσω συνεχούς επαγγελματικής επιμόρφωσης.

Πρότυπα 1300 Πρόγραμμα Διαβεβαίωσης και Βελτίωσης Ποιότητας

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αναπτύσσει και να διατηρεί ένα πρόγραμμα διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας. Το πρόγραμμα διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας είναι σχεδιασμένο κατά τρόπο που δίνει τη δυνατότητα να γίνεται μία εκτίμηση για τον βαθμό συμμόρφωσης της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου με τα Πρότυπα, καθώς και μια εκτίμηση για τον βαθμό τήρησης του Κώδικα Ηθικής από τους εσωτερικούς ελεγκτές. Επίσης, το πρόγραμμα αξιολογεί την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου και εντοπίζει πεδία που χρήζουν βελτίωσης. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να ενθαρρύνει την εποπτεία από το συμβούλιο στο Πρόγραμμα Διαβεβαίωσης και Βελτίωσης Ποιότητας.

Πρότυπα 1310 Απαιτήσεις του Προγράμματος Διαβεβαίωσης και Βελτίωσης Ποιότητας

Το πρόγραμμα διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας πρέπει να περιλαμβάνει τόσο εσωτερικές όσο και εξωτερικές αξιολογήσεις.

Πρότυπα 1311 Εσωτερικές Αξιολογήσεις

Οι εσωτερικές αξιολογήσεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν:

- Διαρκή παρακολούθηση της απόδοσης της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου.
- Περιοδικές αυτό-αξιολογήσεις ή αξιολογήσεις από άτομα εντός του οργανισμού που διαθέτουν επαρκή γνώση των πρακτικών εσωτερικού ελέγχου. Η διαρκής παρακολούθηση αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της καθημερινής εποπτείας και μέτρησης της αποδοτικότητας της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου. Η διαρκής επισκόπηση ενσωματώνεται στις πολιτικές και πρακτικές που ακολουθούνται για τη διαχείριση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου και χρησιμοποιεί τις διαδικασίες, εργαλεία και πληροφορίες που θεωρούνται απαραίτητες για την εκτίμηση του βαθμού συμμόρφωσης με τον Ορισμό του Εσωτερικού Ελέγχου, τον Κώδικα Ηθικής και τα Πρότυπα. Οι περιοδικές αξιολογήσεις διενεργούνται για να εκτιμηθεί ο βαθμός συμμόρφωσης με τον Κώδικα Ηθικής και τα Πρότυπα. Η επαρκής γνώση των πρακτικών εσωτερικού ελέγχου προϋποθέτει την κατανόηση όλων των στοιχείων του Διεθνούς Πλαισίου Επαγγελματικής Εφαρμογής.

Πρότυπα 1312 Εξωτερικές Αξιολογήσεις

Οι εξωτερικές αξιολογήσεις πρέπει να διεξάγονται τουλάχιστον μία φορά κάθε πέντε χρόνια από έναν πιστοποιημένο, ανεξάρτητο αξιολογητή ή ομάδα αξιολόγησης εκτός του οργανισμού. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να συζητά με το συμβούλιο σχετικά με :

- Τη μορφή και συχνότητα διεξαγωγής εξωτερικών αξιολογήσεων
- Τα προσόντα και την ανεξαρτησία του εξωτερικού αξιολογητή ή της ομάδας αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένων των πιθανών συγκρούσεων συμφερόντων

Οι εξωτερικές αξιολογήσεις μπορεί να επιτευχθούν είτε μέσω εξ' ολοκλήρου εξωτερικής αξιολόγησης είτε μέσω αυτό-αξιολόγησης με ανεξάρτητη εξωτερική επικύρωση. Ο εξωτερικός αξιολογητής θα πρέπει να αποφανθεί ως προς τη συμμόρφωση με τον Κώδικα Ηθικής και τα Πρότυπα; η εξωτερική αξιολόγηση μπορεί να συμπεριλάβει και σχόλια για λειτουργικά ή στρατηγικά θέματα. Ένας πιστοποιημένος αξιολογητής ή μία ομάδα αξιολόγησης επιδεικνύει ικανότητες σε δύο τομείς: την επαγγελματική πρακτική του εσωτερικού ελέγχου και τη διαδικασία εξωτερικής αξιολόγησης. Η ικανότητα που επιδεικνύει είναι συνδυασμός εμπειρίας και θεωρητικής κατάρτισης. Η εμπειρία που έχει αποκτηθεί σε

οργανισμούς αντίστοιχου μεγέθους, πολυπλοκότητας, τομέα ή κλάδου και η εμπειρία σε συγκεκριμένα τεχνικά ζητήματα είναι πολύτιμη. Στην περίπτωση της ομάδας αξιολόγησης, δεν χρειάζεται όλα τα μέλη να διαθέτουν όλες τις ικανότητες, αρκεί το σύνολο της ομάδας να διαθέτει τα απαραίτητα προσόντα. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου βασίζεται στην επαγγελματική του κρίση για να εκτιμήσει εάν ένας αξιολογητής ή μια ομάδα αξιολόγησης διαθέτει επαρκείς ικανότητες. Θεωρείται αυτονόητο ότι ένας ανεξάρτητος αξιολογητής ή μία ομάδα αξιολόγησης δεν βρίσκεται σε καμία κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων και δεν αποτελεί μέρος, ούτε βρίσκεται υπό τον έλεγχο, του οργανισμού στον οποίο δραστηριοποιείται η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου.

Πρότυπα 1320 Υποβολή Αναφοράς για το Πρόγραμμα Διαβεβαίωσης και Βελτίωσης Ποιότητας

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να γνωστοποιεί τα αποτελέσματα του προγράμματος διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας στο συμβούλιο. Οι γνωστοποιήσεις περιλαμβάνουν:

- Το εύρος και τη συχνότητα τόσο των εσωτερικών όσο και των εξωτερικών αξιολογήσεων.
- Τα προσόντα και ανεξαρτησία του αξιολογητή ή της ομάδας αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένων των συγκρούσεων συμφερόντων.
- Τα συμπεράσματα των αξιολογητών.
- Διορθωτικά σχέδια δράσης.

Ο τρόπος, το περιεχόμενο και η συχνότητα κοινοποίησης των αποτελεσμάτων του προγράμματος διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας καθορίζονται μέσα από συζητήσεις με τη διοίκηση και το συμβούλιο, λαμβάνοντας υπόψη τις υποχρεώσεις της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου και του επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου, σύμφωνα με το κανονισμό λειτουργίας. Προκειμένου να υπάρξει συμμόρφωση με τον Ορισμό Εσωτερικού Ελέγχου, τον Κώδικα Ηθικής και τα Πρότυπα, τα αποτελέσματα των εξωτερικών και των περιοδικών εσωτερικών αξιολογήσεων αναφέρονται μόλις ολοκληρωθούν, ενώ τα αποτελέσματα από την τρέχουσα παρακολούθηση του προγράμματος ποιότητας αναφέρονται τουλάχιστον ετησίως. Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν τα συμπεράσματα του αξιολογητή ή της ομάδας αξιολόγησης όσον αφορά στον βαθμό συμμόρφωσης.

Πρότυπα 1321 Χρήση της φράσης « Συμμορφώνεται με τα διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου »

Η επισήμανση ότι η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου «συμμορφώνεται με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου» αρμόζει να γίνεται μόνο εφόσον αυτό υποστηρίζεται από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του προγράμματος διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας . Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου θεωρείται ότι συμμορφώνεται με τον Κώδικα Ηθικής και τα Πρότυπα όταν επιτυγχάνει τα αποτελέσματα που περιγράφονται σε αυτά. Κώδικα Ηθικής Τα αποτελέσματα του προγράμματος διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας συμπεριλαμβάνουν τα συμπεράσματα των εσωτερικών και εξωτερικών αξιολογήσεων. Οι λειτουργίες εσωτερικού ελέγχου θα έχουν στη διάθεσή τους τα αποτελέσματα των εσωτερικών αξιολογήσεων. Οι λειτουργίες εσωτερικού ελέγχου που δραστηριοποιούνται για τουλάχιστον πέντε έτη θα έχουν στην διάθεσή τους και τα αποτελέσματα των εξωτερικών αξιολογήσεων.

Πρότυπα 1322 Αποκάλυψη της μη Συμμόρφωσης

Σε περίπτωση όπου η μη συμμόρφωση με τον Κώδικα Ηθικής ή τα Πρότυπα επηρεάζει το συνολικό πλαίσιο ή τις δραστηριότητες της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου, τότε ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιεί τη μη συμμόρφωση και τις επιπτώσεις της στην ανώτερη διοίκηση και το συμβούλιο.

Πρότυπα 2000 Διαχείριση της Λειτουργίας Εσωτερικού Ελέγχου

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να διοικεί αποτελεσματικά τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου έτσι ώστε να εξασφαλίζει ότι η λειτουργία προσθέτει αξία στον οργανισμό. Η διοίκηση της λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου θεωρείται αποτελεσματική όταν:

- Επιτυγχάνει τον σκοπό και την ευθύνη που αναφέρονται στον κανονισμό λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου.
- Συμμορφώνεται με τα Πρότυπα.
- Κάθε μέλος της συμμορφώνεται με τον Κώδικα Ηθικής και τα Πρότυπα.
- Λαμβάνει υπόψη τάσεις και αναδυόμενα ζητήματα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τον οργανισμό.

Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου προσθέτει αξία στον οργανισμό και στα ενδιαφερόμενα μέρη όταν λαμβάνει υπόψη στρατηγικές, αντικειμενικούς σκοπούς και κινδύνους προσπαθεί να βρει τρόπους για να βελτιώσει τη διακυβέρνηση, τη διαχείριση κινδύνων και των διαδικασιών ελέγχου και αντικειμενικά παρέχει συναφή προς αυτά διαβεβαίωση.

Πρότυπα 2010 Προγραμματισμός

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να καταρτίζει ένα πρόγραμμα ελέγχων με βάση την εκτίμηση κινδύνων, με σκοπό να προσδιορίσει τις προτεραιότητες της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου, σύμφωνα με τους στόχους του οργανισμού. Προκειμένου να αναπτυχθεί το πρόγραμμα ελέγχων βάσει κινδύνων, ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου συσκέπτεται με την ανώτερη διοίκηση και το συμβούλιο και κατανοεί τις στρατηγικές του οργανισμού, τους βασικούς επιχειρησιακούς σκοπούς, τους κινδύνους που συνδέονται με αυτούς και τις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να επισκοπεί και να προσαρμόζει το πρόγραμμα ελέγχων, ανάλογα με τις αλλαγές στη δραστηριότητα, τους κινδύνους, τις λειτουργίες, τα προγράμματα, τα συστήματα και των ελεγκτικών μηχανισμών του οργανισμού.

Πρότυπα 2010.A1

Το πρόγραμμα έργων της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου πρέπει να βασίζεται στην εκτίμηση των κινδύνων, η οποία πρέπει να διενεργείται τουλάχιστον μια φορά τον χρόνο. Η άποψη της ανώτερης διοίκησης και του συμβουλίου πρέπει να ληφθεί υπόψη σε αυτή την διαδικασία.

Πρότυπα 2010.A2

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να προσδιορίζει και να λαμβάνει υπόψη του τις προσδοκίες της ανώτερης διοίκησης, του συμβουλίου και λοιπών ενδιαφερόμενων μερών για τη διατύπωση γνώμης και άλλων συμπερασμάτων εσωτερικού ελέγχου.

Πρότυπα 2010.C1

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να εξετάζει την περίπτωση διεξαγωγής συμβουλευτικών έργων που του έχουν προταθεί, με βάση τη δυνατότητα που έχουν αυτά τα έργα να βελτιώσουν τη διαχείριση κινδύνων, να προσθέσουν αξία και να βελτιώσουν τις λειτουργίες του οργανισμού. Τα έργα που γίνονται αποδεκτά πρέπει να περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα έργων.

Πρότυπα 2020 Κοινοποίηση και Έγκριση

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιεί των τον σχεδιασμό για τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου και τις απαιτήσεις πόρων, συμπεριλαμβανομένων και των σημαντικών ενδιάμεσων μεταβολών, στην ανώτερη διοίκηση και στο συμβούλιο, για επισκόπηση και έγκριση. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει επίσης να κοινοποιεί την επίδραση του περιορισμού των πόρων.

Πρότυπα 2030 Διαχείριση Πόρων

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να εξασφαλίζει ότι οι πόροι του εσωτερικού ελέγχου είναι κατάλληλοι, επαρκείς και αξιοποιούνται αποτελεσματικά ώστε να επιτυγχάνεται το εγκεκριμένο πρόγραμμα. Ο όρος “κατάλληλος” αναφέρεται στον συνδυασμό γνώσεων, δεξιοτήτων και λοιπών ικανοτήτων που είναι απαραίτητες για την εκτέλεση του προγράμματος. Ο όρος “επαρκής” αναφέρεται στην ποσότητα των πόρων που είναι απαραίτητοι για την ολοκλήρωση του σχεδίου. Οι πόροι αξιοποιούνται αποτελεσματικά όταν χρησιμοποιούνται με βέλτιστο τρόπο για την επίτευξη του εγκεκριμένου προγράμματος.

Πρότυπα 2040 Πολιτικές και Διαδικασίες

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να καταρτίζει πολιτικές και διαδικασίες για να καθοδηγεί τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου. Η φύση και το περιεχόμενο των πολιτικών και των διαδικασιών εξαρτώνται από το μέγεθος και τη δομή της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου, όπως επίσης από την πολυπλοκότητα των εργασιών του.

Πρότυπα 2050 Συντονισμός και Επίκληση στην εργασία λοιπών παροχών

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου συνιστάται να μοιράζεται πληροφορίες, να συντονίζει δραστηριότητες και να εξετάζει το ενδεχόμενο επίκλησης στην εργασία άλλων εσωτερικών και εξωτερικών παρόχων διαβεβαιωτικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών έτσι ώστε να εξασφαλίζει την ορθή κάλυψη και να ελαχιστοποιεί την αλληλοεπικάλυψη των προσπαθειών. Κατά το συντονισμό των δραστηριοτήτων, ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου δύναται να επικαλεστεί την εργασία άλλων παρόχων διαβεβαιωτικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών. Συνιστάται να θεσπιστεί μία συνεπής διαδικασία ως βάση για αυτό και ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να εξετάσει την ικανότητα, αντικειμενικότητα και δέουσα επαγγελματική επιμέλεια των παρόχων διαβεβαιωτικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει επίσης να έχει μια ξεκάθαρη κατανόηση για το εύρος, τους σκοπούς, και τα αποτελέσματα της εργασίας που εκτελείται από άλλους παρόχους διαβεβαιωτικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών. Όταν επικαλείται την εργασία άλλων, ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου παραμένει υπόλογος και υπεύθυνος για να εξασφαλίσει επαρκή υποστήριξη των συμπερασμάτων και των απόψεων στα οποία κατέληξε η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου.

Πρότυπα 2060 Υποβολή Αναφοράς στο Συμβούλιο και την Ανώτερη Διοίκηση

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει περιοδικά να υποβάλλει αναφορά στην ανώτερη διοίκηση και το συμβούλιο σχετικά με τον σκοπό, τη δικαιοδοσία, την ευθύνη και την απόδοση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου σε σχέση με το ελεγκτικό πλάνο καθώς και με τη συμμόρφωσή της με τον Κώδικα Ηθικής και τα Πρότυπα. Η αναφορά πρέπει επίσης

να περιλαμβάνει σημαντικούς κινδύνους, μνημονεύοντας και κινδύνους απάτης, καθώς και ζητήματα ελεγκτικών μηχανισμών, διακυβέρνησης και λοιπά θέματα τα οποία χρήζουν προσοχής από την ανώτερη διοίκηση και/ή το συμβούλιο. Η συχνότητα υποβολής και το περιεχόμενο των αναφορών καθορίζονται έπειτα από συνεργασία μεταξύ του επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου, της ανώτερης διοίκησης και του συμβουλίου. Η συχνότητα και το περιεχόμενο των αναφορών εξαρτώνται από τη σπουδαιότητα των πληροφοριών που πρόκειται να κοινοποιηθούν και από τον επείγοντα χαρακτήρα των σχετικών ενεργειών της ανώτερης διοίκησης και του συμβουλίου. Η επικοινωνία του επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου με την ανώτερη διοίκηση και το συμβούλιο πρέπει να περιλαμβάνει πληροφόρηση σχετικά με :

- Τον κανονισμό εσωτερικού ελέγχου.
- Την ανεξαρτησία της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου.
- Το πρόγραμμα ελέγχων και την πρόοδο σε σχέση με αυτό.
- Απαιτήσεις σε πόρους.
- Τα αποτελέσματα των ελεγκτικών δραστηριοτήτων.
- Τη συμμόρφωση με τον Κώδικα Ηθικής και τα Πρότυπα, και σχέδια δράσης για την αντιμετώπιση τυχόν σημαντικών θεμάτων συμμόρφωσης.
- Την ανταπόκριση της διοίκησης στους κινδύνους, οι οποίοι κατά την κρίση του επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου, πιθανώς να είναι μη αποδεκτοί για τον οργανισμό. Σχετικές παραπομπές τόσο για τα παραπάνω όσο και για άλλες απαιτήσεις σχετικά με την επικοινωνία του επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου, γίνονται στο σύνολο των Προτύπων.

Πρότυπα 2070 Πάροχος Εξωτερικών Υπηρεσιών και Οργανωσιακή Ευθύνη για τον Εσωτερικό Έλεγχο

Όταν ένας εξωτερικός φορέας παρέχει υπηρεσίες για τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, είναι υποχρεωμένος να επισημαίνει στον οργανισμό ότι ο οργανισμός είναι υπεύθυνος για τη διατήρηση μίας αποτελεσματικής δραστηριότητας εσωτερικού ελέγχου. Η υποχρέωση αυτή καταδεικνύεται μέσω του προγράμματος διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας, το οποίο αξιολογεί τη συμμόρφωση με τον Κώδικα Ηθικής και τα Πρότυπα.

Πρότυπα 2100 Φύση των Εργασιών

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αξιολογεί και να συμβάλλει στη βελτίωση της διακυβέρνησης, της διαχείρισης κινδύνων και των διαδικασιών ελέγχου του οργανισμού υιοθετώντας μια συστηματική, πειθαρχημένη και βάσει κινδύνων προσέγγιση. Η

αξία και η αξιοπιστία του εσωτερικού ελέγχου ενισχύονται όταν οι εσωτερικοί ελεγκτές δρουν προληπτικά και οι εκτιμήσεις τους παρέχουν καινοτόμες ιδέες και λαμβάνουν υπόψη μελλοντικές επιπτώσεις.

Πρότυπα 2110 Διακυβέρνηση

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αξιολογεί και να υποβάλλει κατάλληλες εισηγήσεις για τη βελτίωση της διαδικασίας διακυβέρνησης του οργανισμού σχετικά με :

- τη λήψη στρατηγικών και λειτουργικών αποφάσεων,
- την εποπτεία της διαχείρισης κινδύνων και των μηχανισμών ελέγχου,
- την προώθηση των κατάλληλων ηθικών αρχών και αξιών μέσα στον οργανισμό
- τη διασφάλιση της αποτελεσματικής διαχείρισης της οργανωσιακής απόδοσης και λογοδοσίας,
- την κοινοποίηση πληροφοριών σχετικά με τους κινδύνους και τους ελεγκτικούς μηχανισμούς προς τους αρμόδιους μέσα στον οργανισμό,
- τον συντονισμό των δραστηριοτήτων και κοινοποίηση πληροφοριών μεταξύ των μελών του συμβουλίου, των εξωτερικών και εσωτερικών ελεγκτών, άλλων παρόχων διαβεβαίωσης και της διοίκησης.

Πρότυπα 2110.A1

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αξιολογεί τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αποτελεσματικότητα των αντικειμενικών σκοπών, των προγραμμάτων και δραστηριοτήτων του οργανισμού που σχετίζονται με το σύστημα ηθικών αξιών.

Πρότυπα 2110.A2

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αξιολογεί εάν η διακυβέρνηση των πληροφοριακών συστημάτων υποστηρίζει και συμβάλλει στην επίτευξη των στρατηγικών και αντικειμενικών σκοπών του οργανισμού.

Πρότυπα 2120 Διαχείριση Κινδύνων

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να εκτιμά την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων και να συμβάλλει στην βελτίωσή τους. Ο εσωτερικός ελεγκτής κρίνει την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων αξιολογώντας εάν :

- Οι αντικειμενικοί σκοποί του οργανισμού υποστηρίζουν και ευθυγραμμίζονται με την αποστολή του οργανισμού.

- Οι σημαντικοί κίνδυνοι εντοπίζονται και αξιολογούνται.
- Τα μέτρα αντιμετώπισης των κινδύνων είναι τα κατάλληλα, ανάλογα με τα αποδεκτά όρια ανάληψης κινδύνων από τον οργανισμό.
- Οι πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους συλλέγονται και κοινοποιούνται εγκαίρως σε όλο τον οργανισμό, δίνοντας τη δυνατότητα στο ανθρώπινο δυναμικό, τη διοίκηση και το συμβούλιο να αναλάβουν τις ευθύνες τους.

Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου μπορεί να συγκεντρώσει πληροφορίες για να υποστηρίξει την αξιολόγηση αυτή κατά την εκτέλεση διαφόρων έργων. Η συνολική εξέταση αυτών των πληροφοριών επιτρέπει την κατανόηση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων του οργανισμού και της αποτελεσματικότητάς τους. Οι διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων παρακολουθούνται μέσα από τις τρέχουσες δραστηριότητες της διοίκησης, από ξεχωριστές αξιολογήσεις ή σε συνδυασμό και των δύο. Πρότυπα 2120.A1

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να εκτιμά την έκθεση σε κινδύνους σχετικά με τα συστήματα διακυβέρνησης, τις λειτουργίες και τα πληροφοριακά συστήματα του οργανισμού, όσον αφορά :

- Την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών του οργανισμού.
- Την αξιοπιστία και ακεραιότητα της χρηματοοικονομικής και λειτουργικής πληροφόρησης.
- Την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των λειτουργιών και των προ γραμμάτων.
- Τη διασφάλιση των περιουσιακών στοιχείων.
- Τη συμμόρφωση με νόμους, κανονισμούς, διαδικασίες και συμβάσεις.

Πρότυπα 2120.A2

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να εκτιμά την πιθανότητα ύπαρξης απάτης και τον τρόπο με τον οποίο ο οργανισμός διαχειρίζεται τον κίνδυνο απάτης.

Πρότυπα 2120.C1

Κατά την διάρκεια των συμβουλευτικών έργων, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να εντοπίζουν τον κίνδυνο που συνδέεται με τους αντικειμενικούς σκοπούς του έργου και να επαγρυπνούν για την ύπαρξη άλλων σημαντικών κινδύνων.

Πρότυπα 2120.C2

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να ενσωματώνουν τις γνώσεις σχετικά με κινδύνους, που αποκτούν από συμβουλευτικά έργα στην εκτίμηση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων του οργανισμού.

Πρότυπα 2120.C3

Υποστηρίζοντας την διοίκηση προκειμένου να καθιερώσει ή να βελτιώσει τις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων, οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν πρέπει να αναλαμβάνουν διοικητική ευθύνη μέσω της διαχείρισης κινδύνων.

Πρότυπα 2130 – Ελεγκτικοί Μηχανισμοί

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να βοηθά τον οργανισμό να διατηρεί αποτελεσματικούς ελεγκτικούς μηχανισμούς, αξιολογώντας την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητά τους και προωθώντας τη διαρκή βελτίωσή τους.

Πρότυπα 2130.A1

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αξιολογεί την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών ελέγχου ως προς την αντιμετώπιση κινδύνων σχετικά με τα συστήματα διακυβέρνησης, τις λειτουργίες και τα πληροφοριακά συστήματα του οργανισμού, όσον αφορά :

- Την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών του οργανισμού.
- Την αξιοπιστία και ακεραιότητα της χρηματοοικονομικής και λειτουργικής πληροφόρησης.
- Την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των λειτουργιών και των προγραμμάτων.
- Τη διασφάλιση των περιουσιακών στοιχείων.
- Τη συμμόρφωση με νόμους, κανονισμούς, διαδικασίες και συμβάσεις.

Πρότυπα 2130.C1

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να ενσωματώνουν τις γνώσεις σχετικά με τους μηχανισμούς και τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, που αποκτούν από συμβουλευτικά έργα, στην εκτίμηση των διαδικασιών ελέγχου του οργανισμού.

Πρότυπα 2200 Σχεδιασμός Έργου

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αναπτύσσουν και να αποτυπώνουν τον σχεδιασμό κάθε έργου, ο οποίος θα περιλαμβάνει τους αντικειμενικούς σκοπούς, το εύρος, το χρονοδιάγραμμα και την κατανομή των πόρων. Ο σχεδιασμός θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις στρατηγικές του οργανισμού, σκοπούς και κινδύνους που σχετίζονται με το έργο.

Πρότυπα 2201 Παράγοντες Σχεδιασμού

Κατά τη διαδικασία του σχεδιασμού του έργου, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους:

- Τις στρατηγικές και τους αντικειμενικούς σκοπούς της δραστηριότητας που επισκοπείται και τα μέσα με τα οποία η δραστηριότητα ελέγχει την απόδοσή της.
- Τους σημαντικούς κινδύνους που απειλούν τη δραστηριότητα, τους αντικειμενικούς σκοπούς, τους πόρους, τις λειτουργίες της και τα μέσα με τα οποία η ενδεχόμενη επίδραση των κινδύνων διατηρείται σε ένα αποδεκτό επίπεδο.
- Την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διακυβέρνησης, διαχείρισης κινδύνων και των διαδικασιών ελέγχου της δραστηριότητας, σε σύγκριση με ένα σχετικό πλαίσιο ή μοντέλο.
- Τις ευκαιρίες για να γίνουν σημαντικές βελτιώσεις σε θέματα διακυβέρνησης, τη διαχείριση κινδύνων και τις διαδικασίες ελέγχου της δραστηριότητας.

Πρότυπα 2201.A1

Όταν οι εσωτερικοί ελεγκτές σχεδιάζουν ένα έργο για ενδιαφερόμενα μέρη εκτός του οργανισμού, πρέπει να δημιουργήσουν ένα υπόμνημα κατανόησης όπου θα περιγράφονται οι αντικειμενικοί σκοποί, το εύρος, οι αντίστοιχες αρμοδιότητες και άλλες προσδοκίες, συμπεριλαμβανομένων των περιορισμών στη διανομή των αποτελεσμάτων του έργου και στην πρόσβαση στα αρχεία του έργου.

Πρότυπα 2201.C1

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αποσαφηνίζουν με τους πελάτες του συμβουλευτικού έργου, τους αντικειμενικούς σκοπούς, το εύρος, τις αντίστοιχες αρμοδιότητες, καθώς και άλλες προσδοκίες των πελατών. Για σημαντικά έργα, αυτή η αποσαφήνιση πρέπει να τεκμηριώνεται.

Πρότυπα 2210 Αντικειμενικοί Σκοποί Έργου

Για κάθε έργο πρέπει να καθορίζονται αντικειμενικοί σκοποί.

Πρότυπα 2210.A1

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διεξάγουν μια προκαταρκτική εκτίμηση των κινδύνων που σχετίζονται με την υπό επισκόπηση λειτουργία. Οι αντικειμενικοί σκοποί του έργου πρέπει να αντικατοπτρίζουν τα αποτελέσματα αυτής της εκτίμησης κινδύνων.

Πρότυπα 2210.A2

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους την πιθανότητα για σημαντικά λάθη, απάτη, μη συμμόρφωση και άλλα είδη έκθεσης σε κινδύνους, όταν καθορίζουν τους αντικειμενικούς σκοπούς του έργου.

Πρότυπα 2210.A3

Είναι απαραίτητο να υπάρχουν επαρκή κριτήρια για την αξιολόγηση των συστημάτων διακυβέρνησης, της διαχείρισης κινδύνων και των ελεγκτικών μηχανισμών. Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να εξακριβώσουν κατά πόσο η διοίκηση ή/και το συμβούλιο έχουν θεσπίσει κατάλληλα κριτήρια, προκειμένου να προσδιορίσουν ότι οι στόχοι και οι αντικειμενικοί σκοποί του έργου επιτεύχθηκαν. Εάν τα κριτήρια είναι επαρκή, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να τα χρησιμοποιήσουν στην αξιολόγησή τους. Εάν δεν επαρκούν, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να συνεργαστούν με τη διοίκηση ή/ και το συμβούλιο για να καθοριστούν τα κατάλληλα κριτήρια αξιολόγησης. Είδη κριτηρίων μπορεί να περιλαμβάνουν:

- Εσωτερικά (π.χ. πολιτικές και διαδικασίες του οργανισμού)
- Εξωτερικά (π.χ. νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο που επιβάλλεται από τις Αρχές)
- Καλές πρακτικές (π.χ. κλαδικές κατευθύνσεις ή οδηγίες επαγγελματικών φορέων)

Πρότυπα 2210.C1

Οι αντικειμενικοί σκοποί των συμβουλευτικών έργων πρέπει να λαμβάνουν υπόψη θέματα διακυβέρνησης, τους κινδύνους και τις διαδικασίες ελέγχου, στον βαθμό που συμφωνήθηκε με τον πελάτη.

Πρότυπα 2210.C2

Οι αντικειμενικοί σκοποί των συμβουλευτικών έργων πρέπει να συνάδουν με τις αξίες, τις στρατηγικές και τους αντικειμενικούς σκοπούς του οργανισμού.

Πρότυπα 2220 Εύρος έργου

Το καθορισμένο εύρος του έργου πρέπει να είναι επαρκές για την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών του έργου.

Πρότυπα 2220.A1

Για τον καθορισμό του εύρους του έργου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα σχετικά συστήματα, τα αρχεία, το ανθρώπινο δυναμικό και τα φυσικά περιουσιακά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που είναι υπό τον έλεγχο τρίτων.

Πρότυπα 2220.A2

Εάν προκύψουν σημαντικές ευκαιρίες για συμβουλευτικά έργα κατά τη διάρκεια μιας υπηρεσίας διαβεβαίωσης, πρέπει να συμφωνηθούν εγγράφως και συγκεκριμένα οι αντικειμενικοί σκοποί, το εύρος, οι αντίστοιχες αρμοδιότητες και οι άλλες προσδοκίες και τα αποτελέσματα του συμβουλευτικού έργου πρέπει να κοινοποιηθούν σύμφωνα με τα πρότυπα που αφορούν στα συμβουλευτικά έργα.

Πρότυπα 2220.C1

Κατά την εκτέλεση συμβουλευτικών έργων, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να εξασφαλίζουν ότι το εύρος του έργου είναι επαρκές για την επίτευξη των συμφωνηθέντων αντικειμενικών σκοπών. Εάν οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν επιφυλάξεις σχετικά με το εύρος εργασίας κατά τη διάρκεια του έργου, αυτές οι επιφυλάξεις πρέπει να συζητηθούν με τον πελάτη, έτσι ώστε να αποφασιστεί εάν το έργο θα συνεχιστεί.

Πρότυπα 2220.C2

Κατά τη διάρκεια συμβουλευτικών έργων, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διαχειρίζονται τους μηχανισμούς ελέγχου σύμφωνα με τους αντικειμενικούς σκοπούς του έργου και να επαγρυπνούν για σημαντικά ζητήματα που αφορούν τους μηχανισμούς ελέγχου.

Πρότυπα 2230 Διάθεση Πόρων στο Έργο

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να καθορίσουν τους κατάλληλους και επαρκείς πόρους που απαιτούνται για την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών του έργου, με βάση μία εκτίμηση της φύσης και της πολυπλοκότητας κάθε έργου, των χρονικών περιορισμών και των διαθέσιμων πόρων. Ο όρος κατάλληλοι αναφέρεται στο μίγμα γνώσεων, δεξιοτήτων και άλλων ικανοτήτων που χρειάζονται για την εκτέλεση του έργου. Ο όρος επαρκείς αναφέρεται στην ποσότητα των πόρων που χρειάζονται για να επιτευχθεί η ολοκλήρωση του έργου με τη δέουσα επαγγελματική επιμέλεια.

Πρότυπα 2240 Πρόγραμμα Έργου

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αναπτύσσουν και να καταγράφουν πρόγραμμα τα έργου έτσι ώστε να επιτυγχάνονται οι αντικειμενικοί σκοποί του έργου.

Πρότυπα 2240.A1

Τα προγράμματα έργου πρέπει να συμπεριλαμβάνουν τις διαδικασίες για την αναγνώριση, ανάλυση, αξιολόγηση και καταγραφή των πληροφοριών κατά την διάρκεια του έργου. Το πρόγραμμα έργου πρέπει να έχει εγκριθεί πριν την έναρξη των εργασιών και όλες οι αναπροσαρμογές πρέπει να εγκρίνονται έγκαιρα.

Πρότυπα 2240.C1

Τα προγράμματα των συμβουλευτικών έργων μπορεί να ποικίλλουν ως προς τη μορφή και το περιεχόμενο, ανάλογα με τη φύση του έργου.

Πρότυπα 2300 Διεξαγωγή του Έργου

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αναγνωρίζουν, να αναλύουν, να αξιολογούν και να καταγράφουν επαρκείς πληροφορίες, έτσι ώστε να επιτύχουν τους αντικειμενικούς σκοπούς του έργου. Πρότυπα 2310 Εντοπισμός Πληροφοριών

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να εντοπίζουν επαρκείς, αξιόπιστες, σχετικές και χρήσιμες πληροφορίες, έτσι ώστε να επιτύχουν τους αντικειμενικούς σκοπούς του έργου. Επαρκείς πληροφορίες είναι οι αληθινές και πειστικές πληροφορίες, τις οποίες, εάν χρησιμοποιούσε ένα λογικό άτομο, θα έβγαζε τα ίδια συμπεράσματα με τον ελεγκτή. Αξιόπιστες πληροφορίες είναι οι βέλτιστες πληροφορίες που είναι εφικτό να εντοπιστούν μέσω της χρήσης κατάλληλων τεχνικών έργου. Οι σχετικές πληροφορίες υποστηρίζουν τις παρατηρήσεις και τις εισηγήσεις που προκύπτουν από το έργο και είναι συναφείς με τους αντικειμενικούς σκοπούς του έργου. Οι χρήσιμες πληροφορίες βοηθούν τον οργανισμό να επιτύχει τους σκοπούς στόχους του.

Πρότυπα 2320 Ανάλυση και Αξιολόγηση

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να βασίζονται τα συμπεράσματα και τα αποτελέσματα των έργων σε κατάλληλες αναλύσεις και αξιολογήσεις.

Πρότυπα 2330 Καταγραφή Πληροφοριών

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να καταγράφουν επαρκείς, αξιόπιστες, σχετικές και χρήσιμες πληροφορίες για την υποστήριξη των συμπερασμάτων και των αποτελεσμάτων των έργων.

Πρότυπα 2330.A1

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να ελέγχει την πρόσβαση στα αρχεία του έργου. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αποκτά την έγκριση της ανώτερης διοίκησης ή/και του νομικού συμβούλου, όπως αρμόζει, προτού επιτρέψει την πρόσβαση σε αυτά τα αρχεία σε τρίτα μέρη εκτός του οργανισμού.

Πρότυπα 2330.A2

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αναπτύξει τις προϋποθέσεις διατήρησης των αρχείων των έργων, ανεξάρτητα από το μέσο αποθήκευσης κάθε αρχείου. Οι προϋποθέσεις διατήρησης πρέπει να είναι σύμφωνες με τις οδηγίες του οργανισμού και με σχετικές εποπτικές ή άλλες απαιτήσεις.

Πρότυπα 2330.C1

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να καθορίζει τις πολιτικές για τη φύλαξη και τη διατήρηση των αρχείων των συμβουλευτικών έργων, καθώς επίσης τη διάθεσή τους εντός και εκτός του οργανισμού. Αυτές οι πολιτικές πρέπει να είναι σύμφωνες με τις οδηγίες του οργανισμού και με σχετικές εποπτικές και άλλες απαιτήσεις.

Πρότυπα 2340 Εποπτεία Έργων

Τα έργα πρέπει να εποπτεύονται κατάλληλα, ώστε να εξασφαλίζεται η επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών τους, η διασφάλιση της ποιότητας και η βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού. Ο βαθμός της απαιτούμενης εποπτείας εξαρτάται από την επάρκεια γνώσεων, την εμπειρία των εσωτερικών ελεγκτών και την πολυπλοκότητα των έργων. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου έχει τη συνολική ευθύνη για την εποπτεία των έργων, είτε εκτελούνται από τη ή για τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, αλλά έχει και τη δυνατότητα να τοποθετήσει έμπειρα μέλη της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου να πραγματοποιήσουν την επισκόπηση. Τα στοιχεία που προκύπτουν από την εποπτεία καταγράφονται και διατηρούνται.

Πρότυπα 2400 Κοινοποίηση Αποτελεσμάτων

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να κοινοποιούν τα αποτελέσματα των έργων.

Πρότυπα 2410 Κριτήρια Κοινοποιήσεων

Στις κοινοποιήσεις πρέπει να περιλαμβάνονται οι αντικειμενικοί σκοποί, το εύρος και τα αποτελέσματα του έργου.

Πρότυπα 2410.A1

Η τελική κοινοποίηση των αποτελεσμάτων του έργου πρέπει να περιλαμβάνει εφαρμόσιμα συμπεράσματα καθώς και εφαρμόσιμες συστάσεις και σχέδια δράσης. Όπου κριθεί σκόπιμο, η γνώμη του εσωτερικού ελεγκτή πρέπει να δίδεται. Όταν διατυπώνεται μια γνώμη ή ένα συμπέρασμα, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι προσδοκίες της ανώτερης διοίκησης, του συμβουλίου και των λοιπών ενδιαφερόμενων μερών και πρέπει να υποστηρίζεται από επαρκείς, αξιόπιστες, σχετικές και χρήσιμες πληροφορίες. Οι γνώμες σε επίπεδο έργου μπορεί να αφορούν σε ιεραρχήσεις, συμπεράσματα ή λοιπές περιγραφές των αποτελεσμάτων. Ένα τέτοιο έργο μπορεί να αφορά τους μηχανισμούς ελέγχου συγκεκριμένων διαδικασιών, κινδύνων ή κάποιας επιχειρησιακής μονάδας. Για τον σχηματισμό των γνωμών αυτών, απαιτείται η εξέταση των αποτελεσμάτων των έργων και της σημασίας τους.

Πρότυπα 2410.A2

Οι εσωτερικοί ελεγκτές συνιστάται να αναγνωρίζουν την ικανοποιητική απόδοση στις κοινοποιήσεις του έργου.

Πρότυπα 2410.A3

Όταν τα αποτελέσματα έργων διατίθενται σε τρίτους, εκτός του οργανισμού, η κοινοποίηση πρέπει να περιλαμβάνει περιορισμούς στη διάθεση και χρήση των αποτελεσμάτων.

Πρότυπα 2410.C1

Η κοινοποίηση της προόδου και των αποτελεσμάτων των συμβουλευτικών έργων ποικίλλει σε μορφή και περιεχόμενο, ανάλογα με τη φύση του έργου και τις ανάγκες του πελάτη.

Πρότυπα 2420 Ποιότητα των Κοινοποιήσεων

Οι κοινοποιήσεις πρέπει να είναι ακριβείς, αντικειμενικές, σαφείς, περιεκτικές, εποικοδομητικές, ολοκληρωμένες και έγκαιρες. Οι ακριβείς κοινοποιήσεις δεν περιέχουν σφάλματα και αλλοιώσεις και αποτυπώνουν πιστά τα γεγονότα τα οποία αφορούν. Οι αντικειμενικές κοινοποιήσεις είναι δίκαιες, απροκατάληπτες και αμερόληπτες και αποτελούν το αποτέλεσμα μιας ακριβοδίκαιης και ισορροπημένης αξιολόγησης όλων των σχετικών στοιχείων και συνθηκών. Οι σαφείς κοινοποιήσεις γίνονται εύκολα αντιληπτές και είναι λογικές, αποφεύγοντας περιττούς τεχνικούς όρους και παρέχοντας όλες τις σημαντικές και σχετικές πληροφορίες. Οι περιεκτικές κοινοποιήσεις είναι ακριβείς και αποφεύγουν τις περιττές επεξηγήσεις, τις υπερβολικές λεπτομέρειες, τους πλεονασμούς και τη μακρηγορία. Οι εποικοδομητικές κοινοποιήσεις είναι κατατοπιστικές για τον πελάτη και τον οργανισμό που σχετίζεται με το έργο και οδηγούν σε βελτιώσεις, όπου κρίνεται απαραίτητο. Οι πλήρεις κοινοποιήσεις περιέχουν κάθε σημαντικό στοιχείο για το κοινό στο οποίο απευθύνονται και περιλαμβάνουν όλες τις σημαντικές και σχετικές πληροφορίες και παρατηρήσεις για την υποστήριξη των συστάσεων και των συμπερασμάτων. Οι έγκαιρες κοινοποιήσεις πραγματοποιούνται σε κατάλληλο χρόνο και με αποτελεσματικό τρόπο, ανάλογα με τη σημασία του ζητήματος, επιτρέποντας στη διοίκηση να λάβει κατάλληλα διορθωτικά μέτρα.

Πρότυπα 2421 Λάθη και Παραλείψεις

Εάν μια τελική κοινοποίηση περιέχει ένα σημαντικό λάθος ή παράλειψη, ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιεί τις διορθωμένες πληροφορίες σε όλους όσους έλαβαν την αρχική κοινοποίηση.

Πρότυπα 2430 Χρήση της φράσης «Συμμορφώνεται με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου»

Η αναφορά ότι τα έργα τα διενεργήθηκαν σε συμμόρφωση με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου, είναι κατάλληλη μόνο εφόσον αυτό υποστηρίζεται από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του προγράμματος διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας . Πρότυπα 2431 Αποκάλυψη μη Συμμόρφωσης Έργου

Όταν η μη συμμόρφωση με τον Κώδικα Ηθικής ή τα Πρότυπα επηρεάζει ένα συγκεκριμένο έργο, η κοινοποίηση των αποτελεσμάτων πρέπει να αποκαλύπτει:

- Αρχή/ές ή κανόνα/ες συμπεριφοράς του Κώδικα Ηθικής ή του/των Προτύπων με τα οποία δεν προέκυψε πλήρης συμμόρφωση,
- Λόγο/ους της μη συμμόρφωσης, και
- Την επίδραση της μη συμμόρφωσης στο έργο και τα κοινοποιηθέντα αποτελέσματα του έργου.

Πρότυπα 2440 Διάδοση Αποτελεσμάτων του Έργου

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιεί τα αποτελέσματα του έργου στα κατάλληλα μέρη. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου είναι υπεύθυνος για την επισκόπηση και έγκριση της τελικής κοινοποίησης των αποτελεσμάτων των έργων, πριν την ανακοίνωσή τους, και αποφασίζει σε ποιους και με ποιον τρόπο θα κοινοποιηθούν τα αποτελέσματα. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου διατηρεί την τελική ευθύνη, ακόμα και σε περίπτωση που αναθέσει αυτά τα καθήκοντα αλλού.

Πρότυπα 2440.A1

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου είναι υπεύθυνος για την κοινοποίηση των τελικών αποτελεσμάτων σε εκείνα τα μέρη που μπορούν να εξασφαλίσουν ότι αποδίδεται η δέουσα σημασία στα αποτελέσματα.

Πρότυπα 2440.A2

Εάν οι νομικές, θεσμικές ή εποπτικές ρυθμίσεις δεν επιβάλλουν κάτι διαφορετικό, ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου, πριν εκδώσει τα αποτελέσματα σε τρίτους, εκτός του οργανισμού, πρέπει:

- Να αξιολογεί τον ενδεχόμενο κίνδυνο για τον οργανισμό.
- Να διαβουλευτεί αρμοδίως με την ανώτερη διοίκηση και/ή το νομικό σύμβουλο.
- Να ελέγχει τη διάδοση των αποτελεσμάτων, περιορίζοντας τη χρήση τους.

Πρότυπα 2440.C1

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου είναι υπεύθυνος να κοινοποιεί τα τελικά αποτελέσματα των συμβουλευτικών έργων στους πελάτες.

Πρότυπα 2440.C2

Κατά τη διάρκεια των συμβουλευτικών έργων, μπορεί να εντοπιστούν θέματα διακυβέρνησης, διαχείρισης κινδύνων και ελεγκτικών μηχανισμών. Όταν αυτά τα θέματα είναι σημαντικά για τον οργανισμό, πρέπει να κοινοποιούνται στην ανώτερη διοίκηση και το συμβούλιο.

Πρότυπα 2450 Συνολική Γνώμη

Όταν εκδοθεί μια συνολική γνώμη, πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις στρατηγικές, αντικειμενικούς σκοπούς και κινδύνους του οργανισμού και τις προσδοκίες της ανώτερης διοίκησης, του συμβουλίου και των λοιπών ενδιαφερόμενων μερών. Η συνολική γνώμη πρέπει να υποστηρίζεται από επαρκείς, αξιόπιστες, σχετικές και χρήσιμες πληροφορίες. Η επικοινωνία θα περιλαμβάνει:

- Το εύρος και τη χρονική περίοδο στα οποία αναφέρεται η γνώμη.
- Τους περιορισμούς του εύρους.
- Την αναφορά σε σχετικά έργα, συμπεριλαμβανομένων των έργων από άλλους παρόχους
 - διαβεβαίωσης.
 - Μία σύνοψη των πληροφοριών που υποστηρίζουν την ελεγκτική γνώμη
 - Το πλαίσιο κινδύνων ή μηχανισμών ελέγχου ή άλλα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν ως βάση για της συνολικής γνώμης.
 - Τη συνολική γνώμη, κρίση ή συμπέρασμα που εξήχθη. Οι λόγοι που οδήγησαν σε δυσμενή συνολική γνώμη πρέπει να αναφερθούν.

Πρότυπα 2500 Παρακολούθηση Προόδου

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί ένα σύστημα παρακολούθησης της τακτοποίησης των αποτελεσμάτων που κοινοποιούνται στη διοίκηση.

Πρότυπα 2500.A1

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να καθιερώσει μια διαδικασία επανελέγχου για να παρακολουθεί και να εξασφαλίζει ότι οι ενέργειες της διοίκησης έχουν εφαρμοστεί

αποτελεσματικά ή ότι η ανώτερη διοίκηση έχει αποδεχτεί τον κίνδυνο της μη ανάληψης δράσης.

Πρότυπα 2500.C1

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να παρακολουθεί την τακτοποίηση των αποτελεσμάτων των συμβουλευτικών έργων, στον βαθμό που έχει συμφωνηθεί με τον πελάτη.

Πρότυπα 2600 Κοινοποίηση της Αποδοχής Κινδύνων

Όταν ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου συμπεράνει ότι η διοίκηση έχει αποδεχτεί έναν βαθμό κινδύνου στον οποίο δεν μπορεί να ανταποκριθεί ο οργανισμός, τότε ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να συζητήσει το θέμα με την διοίκηση. Εάν το ζήτημα σχετικά με τον κίνδυνο δεν επιλυθεί, ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αναφέρει το θέμα στο συμβούλιο προς διευθέτηση. Η αναγνώριση των κινδύνων που έχουν γίνει αποδεκτοί από τη διοίκηση μπορεί να γίνει μέσω ενός έργου διαβεβαίωσης ή ενός συμβουλευτικού έργου, παρακολουθώντας την πρόοδο των ενεργειών που υλοποιεί η διοίκηση ως αποτέλεσμα προηγούμενων έργων ή με άλλους τρόπους. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου δεν είναι υπεύθυνος για την αντιμετώπιση του κινδύνου.

3.10 Ελεγκτικός κίνδυνος (audit risk) Και Σημαντικότητα (materiality)

Για να θεωρείται ο εσωτερικός έλεγχος αξιόπιστος χρειάζεται επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια. Οι βασικοί προσδιοριστικοί παράγοντες του καθορισμού της επάρκειας αυτών των τεκμηρίων είναι ,μεταξύ άλλων, η σημαντικότητα και ο ελεγκτικός κίνδυνος για αυτό κρίνεται απαραίτητη η ανάλυση τους. Οι έννοιες αυτές έχουν κυρίαρχη επίδραση στον έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Μια ιστορική ανασκόπηση της ελεγκτικής βιβλιογραφίας καταδεικνύει ότι στις ελεγκτικά προηγμένες χώρες ο Ελεγκτικός Κίνδυνος εισάγεται όλο και περισσότερο στην ελεγκτική μεθοδολογία και πρακτική. Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός στην αγορά των ελεγκτικών υπηρεσιών σε συνδυασμό με την καταδίκη μεγάλων ελεγκτικών εταιριών για πληρωμή μεγάλων προστίμων φαίνεται ότι υπαγορεύουν μια αυξανόμενη χρησιμοποίηση του Μοντέλου του Ελεγκτικού Κινδύνου στην ελεγκτική πράξη. Τα ελεγκτικά πρότυπα παρέχουν ένα γενικό πλαίσιο αξιοποίησης του ελεγκτικού κινδύνου και της ουσιαστικότητας κατά το

σχεδιασμό των διαδικασιών ελέγχου και κατά την αξιολόγηση των ευρημάτων αυτών των διαδικασιών.

Ο όρος Σημαντικότητα χρησιμοποιείται τόσο στη Λογιστική όσο και στην Ελεγκτική με το ίδιο εννοιολογικό περιεχόμενο. Η Σημαντικότητα είναι το κριτήριο διάκρισης του σημαντικού από το ασήμαντο. Ο ελεγκτής κατά τη διεξαγωγή του ελέγχου σύμφωνα το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 320 πρέπει να λάβει υπόψη του την Σημαντικότητα και τη σχέση της με τον ελεγκτικό κίνδυνο. Η Σημαντικότητα αποτελεί επίσης ένα από τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των Λογιστικών Πληροφοριών. Ακόμη είναι το μέγεθος μια παράλειψης η μιας ανακρίβειας της λογιστικής πληροφόρησης, που εν όψει διαφόρων συνθηκών, είναι πολύ πιθανόν η κρίση ενός λογικού προσώπου που βασίζεται σε αυτή την πληροφόρηση να αλλάξει η να επηρεαστεί από αυτήν την παράλειψη η ανακρίβεια. Δηλαδή, η έννοια της σημαντικότητας ορίζεται σαν το ποσό της ανακρίβειας που θα επηρεάσει τις αποφάσεις ενός λογικού χρήστη των οικονομικών καταστάσεων.

Τα επαγγελματικά πρότυπα δίνουν λίγη συγκεκριμένη καθοδήγηση στο πως θα υπολογίζεται το τι είναι σημαντικό για ένα λογικό χρήστη. Ως εκ τούτου το ΑΙΟΛ (American Institute of Certified Public Accountants) και οι ελεγκτικές εταιρίες έχουν αναπτύξει διάφορες πολιτικές και διαδικασίες, προκειμένου να βοηθηθούν οι ελεγκτές στον προσδιορισμό της σημαντικότητας.

Ο ελεγκτικός κίνδυνος²¹ προσδιορίζεται ως ο κίνδυνος που διατρέχει ο ελεγκτής να μην εντοπίσει λογιστικά λάθη ή/και απάτες-ατασθαλίες που υπάρχουν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις εκδίδοντας έκθεση σύμφωνης (ανεπιφύλακτης) γνώμης. Όσο πιο σίγουροι θέλουν να είναι οι ελεγκτές, προκειμένου να εκφράσουν γνώμη, τόσο λιγότερος θα είναι ο ελεγκτικός κίνδυνος στον οποίο είναι διατεθειμένοι να εκτεθούν. Προσδιορίζοντας τον κίνδυνο, οι ελεγκτές αναζητούν την κατάλληλη ισορροπία ανάμεσα στο κόστος (οικονομικό και επαγγελματικό) διατύπωσης μιας λανθασμένης άποψης και του επιπλέον κόστους-δαπάνης που απαιτείται προκειμένου να εκτελέσουν μια συμπληρωματική ελεγκτική διαδικασία, που είναι απαραίτητη για να μειώσουν τον ελεγκτικό κίνδυνο. Έτσι ο ελεγκτικός κίνδυνος είναι συνάρτηση του κινδύνου ουσιώδους σφάλματος και του κινδύνου εντοπισμού.²²

²¹ ΔΠΕ 200,παρ.13 εδαφ.(γ)

²² ΔΠΕ 200,παρ.13 εδαφ.(ε)

Οι ελεγκτές γνωρίζουν ότι μεταξύ ελεγχόμενων εταιριών ο ελεγκτικός κίνδυνος διαφέρει από την μια οντότητα στην άλλη εξαιτίας : εξωτερικών²³ και ρυθμιστικών²⁴ παραγόντων ,της φύσης (εμπορικής ,βιομηχανικής) και δομής της ελεγχόμενης εταιρίας, του επιπέδου εσωτερικών δικλίδων ασφαλείας (συστήματος εσωτερικού ελέγχου) του πληροφοριακού συστήματος τήρησης και παρακολούθησης των λογιστικών πράξεων.²⁵

Ο ελεγκτής πρέπει να σχεδιάζει και να εκτελεί περαιτέρω ελεγκτικές διαδικασίες των οποίων ,η φύση²⁶, ο χρόνος²⁷ και η έκταση²⁸ βασίζονται στους εκτιμώμενους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος.²⁹Ο χρόνος αναφέρεται στο πότε η διαδικασία εκτελείται η στην περίοδο η την ημερομηνία στην οποία το ελεγκτικό τεκμήριο αναφέρεται, ενώ η έκταση αναφέρεται στα ποσοτικά στοιχεία της διαδικασίας που πρόκειται να εκτελεστεί.

3.10.1 Συστατικά Στοιχεία Ελεγκτικού Κίνδυνου

Ο ελεγκτικός κίνδυνος σύμφωνα με το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 400 ενέχει τρία συστατικά στοιχεία: Τον Εγγενή Κίνδυνο, τον Κίνδυνο Εσωτερικού Ελέγχου και τον Κίνδυνο Εντοπισμού. Για κάθε ένα από τα τρία αυτά συστατικά στοιχεία του ελεγκτικού κινδύνου σημειώνονται τα ακόλουθα:

Εγγενής Κίνδυνος (inherent risk)

Ο εγγενής ή ενδογενής ή σύμφυτος κίνδυνος (inherent risk) ορίζεται ως η πιθανότητα οι οικονομικές καταστάσεις μιας οικονομικής μονάδας να περιέχουν ουσιώδη σφάλματα ή παραλείψεις λόγω της φύσης και του είδους των εργασιών και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της οικονομικής μονάδας υποθέτοντας ό τι δε λειτουργεί κανένα σύστημα

²³ ΔΠΕ 315,παρ.17-18.

²⁴ ΔΠΕ 315,παρ.19.

²⁵ ΔΠΕ 315, Παράρτημα 1 παρ.4 Πρβλ. Απόφ. ΕΛΤΕ 483/04

²⁶ ΔΠΕ 330, παρ. 4

²⁷ ΔΠΕ 330, παρ. 5

²⁸ ΔΠΕ 330, παρ. 6

²⁹ ΔΠΕ 220, παρ. 6

εσωτερικού ελέγχου. Το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 400 ορίζει τον "Εγγενή κίνδυνο ως την επιρρέπεια ενός υπολοίπου λογαριασμού ή κατηγορίας συναλλαγών σε ανακρίβεια, που μπορεί να είναι ουσιώδης, μεμονωμένα, ή όταν συνυπολογίζεται με ανακρίβειες σε άλλα υπόλοιπα ή κατηγορίες, με την υπόθεση ότι δεν υπήρξαν σχετικοί εσωτερικοί έλεγχοι".

Ο εγγενής κίνδυνος αφορά στην ύπαρξη σφαλμάτων, παρεκκλίσεων ή ανωμαλιών που σχετίζονται με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ελεγχόμενης επιχείρησης ή του κλάδου στον οποίο αυτή δραστηριοποιείται ή του στοιχείου που ελέγχεται. Η εγγενής φύση ενός υπολοίπου λογαριασμού μπορεί να επηρεάσει τη συχνότητα και την ποσότητα των αναμενόμενων σφαλμάτων ή παραλείψεων. Κάθε λογαριασμός, συναλλακτικός κύκλος ή περιουσιακό στοιχείο που ελέγχεται παρουσιάζει διαφορετικό βαθμό εγγενούς κινδύνου. Για παράδειγμα η μειωμένη κερδοφορία του πελάτη σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις του κλάδου, μπορεί να είναι μια ένδειξη υψηλού εγγενούς κινδύνου. Για μερικές κατηγορίες λογαριασμών οι ελεγκτές μπορεί να κάνουν υψηλότερες εκτιμήσεις εγγενούς κινδύνου, ενώ για άλλες κατηγορίες λογαριασμών μπορεί να κάνουν χαμηλότερες εκτιμήσεις. Το ταμείο για παράδειγμα είναι πιο «ευαίσθητο» σε κλοπές, λάθη ή παραλείψεις από ότι είναι τα ακίνητα, με συνέπεια ο εγγενής κίνδυνος να εκτιμάται υψηλότερος για αυτόν το λογαριασμό. Άλλοι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν το επίπεδο του εγγενούς κινδύνου είναι οι ακόλουθοι:

- **Αρχική ή Επαναλαμβανόμενη Ανάθεση Ελέγχου**

Όταν ο έλεγχος μιας οικονομικής μονάδας γίνεται για πρώτη φορά, το επίπεδο του εγγενούς κινδύνου μπορεί να είναι κατ' αρχήν υψηλότερο, λόγω κυρίως της έλλειψης εμπειρίας και οικειότητας με διάφορα ζητήματα που είναι δυνατόν να επηρεάζουν τον εγγενή κίνδυνο της, όπως είναι, για παράδειγμα, οι σύνθετες και ασυνήθιστες συναλλαγές κλπ.

- **Αποτελέσματα Προηγούμενων Ελέγχων**

Εάν προηγούμενοι έλεγχοι έχουν διαπιστώσει αναξιόπιστη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, τότε ο ελεγκτής πρέπει να είναι πιο προσεκτικός εκτιμώντας τον εγγενή κίνδυνο σε ένα υψηλότερο επίπεδο.

- **Λογιστικοί Υπολογισμοί και Περίπλοκες Συναλλαγές**

Ο ελεγκτής είναι ιδιαίτερα προσεκτικός και εκτιμά τον εγγενή κίνδυνο σε υψηλότερα επίπεδα όταν βρίσκεται αντιμέτωπος με έλεγχο σύνθετων λογιστικών υπολογισμών και κίνηση λογαριασμών στους οποίους αποτυπώνονται ασυνήθιστα και περίπλοκα λογιστικά γεγονότα.

- **Ισχυρισμοί της Διοίκησης**

Ο εγγενής κίνδυνος ποικίλει επίσης ανάλογα με το διαφορετικό ισχυρισμό της διοίκησης για τους λογαριασμούς των οικονομικών καταστάσεων. Η Αποτίμηση για παράδειγμα των στοιχείων του ενεργητικού είναι συνήθως ένας ισχυρισμός της Διοίκησης ο οποίος ενέχει μεγαλύτερο εγγενή κίνδυνο από έναν ισχυρισμό για την Ύπαρξη των στοιχείων αυτών του ενεργητικού.

Το Διεθνές ελεγκτικό πρότυπο 400, ορίζει ότι ο Ελεγκτής για την εκτίμηση του εγγενούς κινδύνου, χρησιμοποιεί επαγγελματική κρίση για να αξιολογήσει πολυάριθμους παράγοντες παραδείγματα των οποίων είναι:

- η ακεραιότητα της Διοίκησης.
- Η εμπειρία και οι γνώσεις της Διοίκησης. Η τυχόν απειρία της Διοίκησης μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων.
- Ασυνήθεις πιέσεις προς τη Διοίκηση από έλλειψη κεφαλαίων, ή μεγάλο αριθμό εμπορικών αποτυχιών στον κλάδο κ.α.
- Η φύση των εργασιών της οικονομικής μονάδας όπως είναι για παράδειγμα η πιθανότητα τεχνολογικής απαξίωσης των προϊόντων και υπηρεσιών της ή η πολυπλοκότητα της κεφαλαιακής της δομής
- Παράγοντες που επηρεάζουν τον κλάδο στον οποίο λειτουργεί η οικονομική μονάδα.

Κίνδυνος Ελέγχου Εσωτερικού Συστήματος (internal control risk)

Ο κίνδυνος εσωτερικού ελέγχου είναι ο κίνδυνος εμφάνισης ενός ουσιαστικού σφάλματος στις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης, από την αδυναμία του συστήματος εσωτερικού ελέγχου της να εντοπίσει ή να αποτρέψει το σφάλμα αυτό. Είναι ευνόητο ότι όσο πιο αποτελεσματικός είναι ο εσωτερικός έλεγχος μιας οικονομικής μονάδας τόσο μικρότερος είναι ο σχετικός κίνδυνος εσωτερικού ελέγχου. Το Ελληνικό Ελεγκτικό Πρότυπο 4400 φαίνεται να χρησιμοποιεί ως συνώνυμο του κινδύνου εσωτερικού ελέγχου τον όρο κίνδυνος δυσλειτουργίας των δικλίδων ασφαλείας για τον οποίον ορίζει σχετικά ότι: Ο ελεγκτής οφείλει να προχωρήσει σε μια προκαταρκτική εκτίμηση του κινδύνου δυσλειτουργίας των δικλίδων ασφαλείας, για κάθε κύρια κατηγορία υπολοίπων ή συναλλαγών. Η προκαταρκτική αυτή αξιολόγηση των κινδύνων δυσλειτουργίας των

δικλίδων ασφαλείας πρέπει να χαρακτηρίζει τον κίνδυνο ως υψηλό, εκτός εάν ο ελεγκτής:

- Έχει εντοπίσει δικλίδες ασφαλείας, που έχουν καλές προοπτικές να αποτρέψουν ή να αποκαλύψουν ή να διορθώσουν ένα ουσιώδες λάθος, και

- Σχεδιάζει να υποβάλλει τις δικλίδες αυτές σε δοκιμασία, ώστε να επιβεβαιωθεί η επάρκειά τους.

Επιπρόσθετα, ο Ελεγκτής οφείλει να εξετάσει αν οι δικλίδες ασφαλείας ήταν σε λειτουργία καθ' όλη την υπό έλεγχο περίοδο. Ο ελεγκτής, με βάση το ίδιο πιο πάνω ελεγκτικό πρότυπο, οφείλει να τεκμηριώνει στα φύλλα εργασίας:

- Την εξασφαλισθείσα κατανόηση του λογιστικού συστήματος και του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, έτσι ώστε να γνωρίσει:

- ✓ τις κυρίες κατηγορίες των συναλλαγών του ελεγχόμενου οργανισμού,

- ✓ την αφετηρία των συναλλαγών αυτών και του τρόπου με τον οποίο εξουσιοδοτούνται και συλλαμβάνονται,

- ✓ τα σημαντικά λογιστικά στοιχεία και παραστατικά του ελεγχόμενου οργανισμού από τα οποία αντλούνται και στα οποία στηρίζονται οι οικονομικές καταστάσεις,

- ✓ τη διαδικασία λογιστικοποίησης και απεικόνισης των συναλλαγών, από την αφετηρία τους μέχρι την απεικόνισή τους στις οικονομικές καταστάσεις.

- Την αξιολόγηση του κινδύνου δυσλειτουργίας των δικλίδων ασφαλείας του συστήματος.

Καλοσχεδιασμένοι εσωτερικοί έλεγχοι, όπως είναι φυσικό, αυξάνουν την αξιοπιστία των λογιστικών δεδομένων και τα λάθη εμποδίζονται ή ανιχνεύονται έγκαιρα. Ο κίνδυνος δυσλειτουργίας των δικλίδων ασφαλείας δεν μπορεί ποτέ να μηδενιστεί, επειδή δεν μπορεί να υπάρχει απόλυτη διασφάλιση ότι όλες οι σημαντικές ανακρίβειες θα εμποδιστούν ή θα ανιχνευθούν από το σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Οι ελεγκτές μπορούν να επηρεάσουν τον κίνδυνο δυσλειτουργίας δικλίδων ασφαλείας, με το να προτείνουν στη διοίκηση βελτιώσεις στους υφιστάμενους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου. Αυτή η επιρροή όμως περιορίζεται από το κατά πόσο μπορούν οι συμβουλές των ελεγκτών, να υιοθετηθούν από τη διοίκηση της

επιχείρησης. Όσο πιο υψηλό είναι το επίπεδο του κινδύνου δυσλειτουργίας των δικλίδων ασφαλείας, τόσο λιγότερο πιθανό είναι ο εσωτερικός έλεγχος να ανιχνεύσει ή να εμποδίσει μία ανακρίβεια ενός συγκεκριμένου ισχυρισμού της Διοίκησης. Εξαιτίας αυτού, ο ελεγκτής θα πρέπει να συγκεντρώσει περισσότερα ελεγκτικά τεκμήρια τα οποία θα του παράσχουν την πρέπουσα λογική διασφάλιση ότι έχουν ανακαλυφθεί και απομακρυνθεί οι σημαντικές ανακρίβειες από τις οικονομικές καταστάσεις.

Από τα πιο πάνω συμπερασματικά προκύπτει ότι ο κίνδυνος εσωτερικού ελέγχου μπορεί να οριστεί ως η πιθανότητα οι διάφοροι μηχανισμοί του συστήματος εσωτερικού ελέγχου να μην αποτρέψουν ή αποκαλύψουν ουσιώδη σφάλματα ή παραλείψεις στις οικονομικές καταστάσεις.

Κίνδυνος ανίχνευσης (detection risk)

Ο κίνδυνος ανίχνευσης ή κίνδυνος διαδικασιών ελέγχου, ορίζεται ως η πιθανότητα οι δοκιμασίες και οι διαδικασίες ελέγχου του ελεγκτή να μην αποτρέψουν ή να μην εντοπίσουν ουσιώδη σφάλματα ή παραλείψεις με συνέπεια αυτές να παρεισφρήσουν στις οικονομικές καταστάσεις. Το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο για τον κίνδυνο αυτό της μη αποκάλυψης χρησιμοποιεί συνώνυμα τον όρο "Κίνδυνος Εντοπισμού" τον οποίο ορίζει ως τον κίνδυνο κατά τον οποίο οι ουσιαστικές διαδικασίες ενός ελεγκτή δεν θα εντοπίσουν ανακρίβεια που υπάρχει σε υπόλοιπο λογαριασμού ή κατηγορία συναλλαγών που μπορεί να είναι ουσιώδης, μεμονωμένα ή όταν συνυπολογίζεται με ανακρίβειες σε άλλα υπόλοιπα ή κατηγορίες. Υπάρχει μια αντίρροπη σχέση μεταξύ του κινδύνου μη αποκάλυψης και του συνδυασμένου επιπέδου εγγενούς κινδύνου και κινδύνου εσωτερικού ελέγχου. Π.χ., όταν ο εγγενής κίνδυνος και ο κίνδυνος εσωτερικού ελέγχου είναι υψηλοί, ο παραδεκτός κίνδυνος εντοπισμού χρειάζεται να είναι χαμηλός έτσι ώστε να μειώνεται ο ελεγκτικός κίνδυνος σε παραδεκτά χαμηλό επίπεδο. Εξάλλου, όταν ο εγγενής κίνδυνος και ο κίνδυνος εσωτερικού ελέγχου είναι χαμηλοί, ο ελεγκτής μπορεί να δεχθεί υψηλότερο κίνδυνο μη αποκάλυψης και έτσι να διαμορφωθεί ο ελεγκτικός κίνδυνος σε παραδεκτά χαμηλό επίπεδο.

Ο κίνδυνος μη αποκάλυψης συντίθεται από δύο επιμέρους κινδύνους ή αβεβαιότητες. Ο πρώτος κίνδυνος αναφέρεται ως κίνδυνος δειγματοληψίας και συσχετίζεται με το γεγονός ότι σε πολλές περιπτώσεις ο ελεγκτής δεν εξετάζει το 100% των ελεγκτικών τεκμηρίων του υπολοίπου ενός λογαριασμού ή ενός κύκλου συναλλαγών. Έτσι, επειδή ο ελεγκτής εξετάζει ένα υποσύνολο πληθυσμού, το επιλεγμένο δείγμα μπορεί να μην είναι αντιπροσωπευτικό του

πληθυσμού. Ως εκ τούτου, ο ελεγκτής ίσως καταλήξει σε λανθασμένα συμπεράσματα. Ο δεύτερος κίνδυνος ονομάζεται κίνδυνος παραγόντων εκτός δειγματοληψίας και μπορεί να συμβεί επειδή ο ελεγκτής μπορεί να χρησιμοποιήσει μια ακατάλληλη ελεγκτική διαδικασία με συνέπεια να μην μπορέσει να ανιχνεύσει ένα σφάλμα ή μια παραπλανητική απεικόνιση των λογιστικών καταστάσεων. Ο κίνδυνος μη δειγματοληψίας μπορεί να παρουσιαστεί ακόμα και όταν ο ελεγκτής εξετάσει το 100% του πληθυσμού. Ο κίνδυνος αυτός, βέβαια, μπορεί να ελαχιστοποιηθεί μέσω επαρκούς εκπαίδευσης, σχεδιασμού και της κατάλληλης επίβλεψης των μελών της ελεγκτικής ομάδας.

3.10.2 Μοντέλο Ανάλυσης Κινδύνου

Αναφορικά μαζί με τα είδη του κινδύνου έχουν αναπτυχθεί και διάφορα μοντέλα ανάλυσης κινδύνου. Τα μοντέλα αυτά είναι απαραίτητα για τη στήριξη του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου. Παρατηρούνται τρία είδη κινδύνου:

- IR =inherent risk= Εγγενής Κίνδυνος
- CR= control risk = Κίνδυνος Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου
- DR= detection risk= Κίνδυνος Μη Αποκάλυψης

Με αυτό τον τρόπο ορίζεται ο συνολικός κίνδυνος (AR) που είναι ίσο με :

$$AR=IR*CR*DR \text{ άρα } CR=AR/(IR*DR).$$

Για την ολοκλήρωση ενός ικανοποιητικού εσωτερικού ελέγχου πρέπει να μειωθεί ο συνολικός κίνδυνος. Μεγαλύτερο βάρος του συνολικού κινδύνου πέφτει στον Κίνδυνο Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και η διοίκηση της εταιρίας δίνει περισσότερη σημασία σε αυτόν. Αναλυτικότερα, για τον Κίνδυνο Εσωτερικού Ελέγχου ισχύουν τα παρακάτω:

Ο Κίνδυνος Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου μπορεί να εμφανιστεί σε μια εταιρία ύστερα από λάθη και παραλήψεις αλλά να μην αναγνωριστεί έγκαιρα από το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου. Στη δομή του Εσωτερικού Ελέγχου ο εσωτερικός ελεγκτής συγκεντρώνει όλες τις πληροφορίες σύμφωνα με το σχέδιο του, αλλά παράλληλα ελέγχει για τη σωστή εφαρμογή τους. Τα αποτελέσματα για τον κίνδυνο αυτό γίνονται σύμφωνα με τα

στοιχεία που καταγράφονται για την αποφυγή λαθών και εκφράζει την αποτελεσματικότητα των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

4.1. Εισαγωγή

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι η εξέταση των ερευνητικών ερωτημάτων που τέθηκαν στο εισαγωγικό κεφάλαιο, η παρουσίαση αποτελεσμάτων από την εκτέλεση της έρευνας καθώς και η ανάλυση και εξαγωγή συμπερασμάτων. Στο παρόν κεφάλαιο αρχικά παρουσιάζονται οι ερευνητικές υποθέσεις και έπειτα αναλύεται η μεθοδολογική προσέγγιση που χρησιμοποιείται για την εξέταση αυτών. Επιπλέον παρουσιάζεται και αναλύεται το δείγμα που λαμβάνουμε υπόψη για τη διεξαγωγή της εμπειρικής έρευνας. Τέλος παρουσιάζονται και σχολιάζονται τα εμπειρικά αποτελέσματα της έρευνας.

4.2. Ερευνητικές υποθέσεις

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφική επισκόπηση γεννώνται ένα εύρος ερωτημάτων σχετικά με τη ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου, και πως ο εσωτερικός έλεγχος επηρεάζει την απόφαση του εξωτερικού ελεγκτή στην έκθεση του. Οι εξωτερικοί ελεγκτές στο πλαίσιο αξιολόγησης της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων και διασφάλισης των κατάλληλων τεκμηρίων, αξιολογούν την αποτελεσματική λειτουργία και την ποιότητα των ευρημάτων του εσωτερικού ελέγχου. Ακόμη ο εξωτερικός ελεγκτής κατά την διεξαγωγή της εκτίμησης του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να εντοπίζει ενδείξεις και χαρακτηριστικά της ελεγχόμενης επιχείρησης που οδηγούν σε αδυναμίες του εσωτερικού ελέγχου. Εξαιρετική σημασία δίνεται στα κέρδη της εταιρείας και από το εσωτερικό ελεγκτή αλλά κυρίως από το εξωτερικό ελεγκτή, καθώς αποτελούν στοιχείο που ενδέχεται να υποκρύπτει κάποια απάτη. Τα κέρδη της εταιρείας ως επί των πλείστον αποτελούν σημαντικό κομμάτι αξιολόγησης της εικόνας της εταιρείας από εξωτερικούς χρήστες. Μεγάλο ενδιαφέρον αποτελεί το γεγονός πως τα κέρδη της κάθε

εταιρίας αλλά και οι μεταβολές αυτών των κερδών μπορούν να επηρεάσουν την τιμή της μετοχής αυτής της εταιρίας. Βέβαια υπάρχουν και άλλοι παράγοντες εκτός από τα κέρδη που μπορούμε και θα ήταν ενδιαφέρον να εξετάσουμε πως επηρεάζουν την τιμή της μετοχής μιας εταιρίας.

Ένας σημαντικός παράγοντας ο οποίος θεωρούμε ότι θα ήταν ενδιαφέρον να εξετάσουμε εάν η κατά πόσο επηρεάζει την τιμή της μετοχής είναι η γνώμη του ελεγκτή στον εξωτερικό έλεγχο. Επιπρόσθετα, ο ρόλος των μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιρειών στον εξωτερικό έλεγχο πιθανόν να αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα ο οποίος θα μπορούσε να επηρεάσει την τιμή της μετοχής.

Τέλος ο συνδυασμός της γνώμης του ελεγκτή η οποία προέρχεται από ελεγκτική εταιρία Big4, μπορεί να επηρεάζει την τιμή της μετοχής, ακόμη και στην περίπτωση στην οποία καθένας από τους δύο παράγοντες ξεχωριστά δεν μεταβάλλει την τιμή της μετοχής.

Για αυτούς τους λόγους η διπλωματική αυτή διερευνά την ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου με την χρήση του μοντέλου λογιστικής παλινδρόμησης με την ερευνητική υπόθεση να είναι η εξής:

Ho: Όπου το μέγεθος , ο εξωτερικός έλεγχος από Big4 και η αγοραία αξία προς τα ίδια κεφάλαια σχετίζονται θετικά, ενώ η γνώμη του ελεγκτή και το Z_Score D σχετίζονται αρνητικά με την μη ύπαρξη ουσιαστικών αδυναμιών εσωτερικού ελέγχου.

4.3 Ανάπτυξη Υποδείγματος

Το μοντέλο λογιστικής παλινδρόμησης που εξετάζουμε δημιουργείται από τα χαρακτηριστικά επιχειρήσεων που πιθανόν έχουν σχέση με την αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου ως αποτελεσματικού. Επομένως η έλλειψη αδυναμιών εσωτερικού ελέγχου από τον έλεγχο του εξωτερικού ελεγκτή είναι η εξαρτημένη ψευδό μεταβλητή του υποδείγματος και τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ελεγχόμενης επιχείρησης είναι οι ανεξάρτητες μεταβλητές. Οι ανεξάρτητες μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν για να μελετηθεί αυτό το μοντέλο προήλθαν από την βιβλιογραφική επισκόπηση. Το μοντέλο που χρησιμοποιείται είναι το παρακάτω και βασίζεται στην λογιστική παλινδρόμηση, η οποία ενδείκνυται για υποδείγματα με εξαρτημένη μεταβλητή που είναι ψευδό μεταβλητή.

$$\text{NOMAT_WEAK}_{i,t} = a_0 + a_1\text{Size}_{i,t} + a_2\text{Audit_Opinion}_{i,t} + a_3\text{Big4}_{i,t} + a_4\text{MtB}_{i,t} + a_5\text{Z_Score}_{i,t} + u_{i,t}$$

Όπου α_0 : Ο σταθερός όρος της λογιστικής πολλαπλής παλινδρόμησης

$NOMAT_WEAK_{i,t}$: Η απόφαση του εξωτερικού ελεγκτή για τη μη ύπαρξη αδυναμιών εσωτερικού ελέγχου στο χρόνο t για την επιχείρηση i . Πιο συγκεκριμένα είναι ψευδό μεταβλητή που παίρνει την τιμή 1 στην περίπτωση που δεν υπάρχει αδυναμία εσωτερικού ελέγχου με βάση τον εξωτερικό ελεγκτή.

$Size_{i,t}$: Το μέγεθος της επιχείρησης που υπολογίζεται ως ο λογάριθμος του συνόλου του ενεργητικού στον χρόνο t για την επιχείρηση i .

$Audit_Opinion_{i,t}$: Ορίζεται ως η ψευδό μεταβλητή που παίρνει την τιμή 1 όταν η έκθεση ελέγχου από τον εξωτερικό ελεγκτή δεν είναι με σύμφωνη γνώμη.

$Big4_{i,t}$: Η ψευδό μεταβλητή που παίρνει την τιμή 1 όταν η ελεγκτική εταιρία ανήκει σε μια από τις Big4 (KPMG, Deloitte, EY, PWC) και την τιμή 0 σε κάθε άλλη περίπτωση στον χρόνο t για την επιχείρηση i .

$MtB_{i,t}$: Ο δείκτης της αγοραίας κεφαλαιοποίησης υπολογίζεται ως την αγοραία αξία του μετοχικού κεφαλαίου δια την λογιστική αξία στον χρόνο t για την επιχείρηση i .

$Z_ScoreD_{i,t}$: Ορίζεται ως η ψευδό μεταβλητή που παίρνει την τιμή 1 όταν το Z_Score είναι μικρότερο του 1,00.

4.4 Περιγραφή Δείγματος

Το δείγμα που χρησιμοποιήσαμε για την διενέργεια της έρευνας μας προέρχεται από αμερικάνικες επιχειρήσεις και έχει συλλεχθεί από τη βάση δεδομένων της Compustat Global. Η χρονική διάρκεια των παρατηρήσεων καταγράφηκε στη διάρκεια των ετών 2005-2016. Τα στοιχεία έχουν ετήσια βάση μέτρησης με συνέπεια η χρονική διάρκεια του δείγματος να είναι 11 έτη. Επιπλέον το δείγμα αποτελείται από 2363 επιχειρήσεις στις ΗΠΑ στις οποίες έχει αξιολογηθεί ο εσωτερικός τους έλεγχος από τον εξωτερικό ελεγκτή. Από το δείγμα το οποίο χρησιμοποιήσαμε για την έρευνα μας έχουν αφαιρεθεί οι επιχειρήσεις από τον χρηματοοικονομικό κλάδο εξαιτίας της χρήσης διαφορετικού τρόπου χρηματοοικονομικής

αναφοράς. Επιπλέον από το δείγμα έχει αφαιρεθεί το 1 % του άνω και κάτω άκρο κάθε μεταβλητής με σκοπό να περιορίσουμε την επίδραση των ακραίων τιμών. Περιορίζοντας τις ακραίες τιμές δεν παρατηρούμε κάποια σημαντική διαφορά ανάμεσα στη μέση τιμή και στη διάμεσο των παρατηρήσεων.

4.5 Ανάλυση Εμπειρικών Αποτελεσμάτων

Πίνακας 1: Στοιχεία Περιγραφικής Στατιστικής

	NMW	SIZE	AUD_OP	BIG4	MTB	Z_SCORE
Mean	0,72	6,65	1,87	0,74	3,45	0,33
Median	1,00	6,72	1,00	1,00	2,10	0,00
Maximum	1,00	12,93	4,00	1,00	58,51	1,00
Minimum	0,00	-4,83	0,00	0,00	0,00	0,00
Std. Dev.	0,45	2,56	1,36	0,44	4,87	0,47

Στον «Πίνακα 1» δίνονται τα στοιχεία περιγραφικής στατιστικής του δείγματος που επιλέχθηκε για την διεξαγωγή των συμπερασμάτων της ερευνητικής διαδικασίας. Η κάθε ανεξάρτητη μεταβλητή έχει την μέγιστη και ελάχιστη τιμή, καθώς και τη μέση τιμή και τυπική απόκλιση που παρατηρήθηκε στο δείγμα. Φαίνεται, δηλαδή, ότι με τη μέση τιμή επιδιώκεται να ορισθεί ένας «τυπικός εκπρόσωπος» των παρατηρήσεων. Το γεγονός, όμως, ότι στον υπολογισμό της συμμετέχει το άθροισμα όλων των παρατηρήσεων, την καθιστά ευαίσθητη σε ακραίες (outlying ή unusual) παρατηρήσεις³⁰.

Υπάρχει όμως και η διάμεσος του δείγματος η οποία ορίζει το σημείο της κατανομής των παρατηρήσεων κάτω από το οποίο βρίσκεται το 50% των παρατηρήσεων και πάνω από αυτό το υπόλοιπο 50% των παρατηρήσεων. Εκφράζει την κεντρική θέση της κατανομής των παρατηρήσεων και για αυτό στη βιβλιογραφία συναντάται και ως μέσος θέσης (position average). Επισημαίνουμε ότι ο υπολογισμός της διαμέσου γίνεται αφού προηγουμένως οι παρατηρήσεις διαταχθούν κατά αύξουσα σειρά. Από τον Πίνακα1 βλέπουμε ότι δεν υπάρχει μεγάλη διαφορά στην μέση τιμή και στη διάμεσο, που σημαίνει ότι έχουν απομακρυνθεί οι ακραίες τιμές.

³⁰ Στο πλαίσιο όμως της Θεωρίας Πιθανοτήτων και της Στατιστικής Συμπερασματολογίας, αυτό είναι το μεγάλο της πλεονέκτημα.

Πίνακας 2: Μήτρα Συσχετίσεων

	NMW	SIZE	AUD_OP	BIG4	MTB	Z_SCORED
NMW	1,00					
SIZE	0,48	1,00				
AUD_OP	0,01	0,03	1,00			
BIG4	0,43	0,59	0,05	1,00		
MTB	0,02	-0,12	0,01	-0,03	1,00	
Z_SCORED	-0,09	-0,05	0,03	-0,08	0,04	1,00

Είναι φανερό ότι τις περισσότερες φορές ο στόχος της έρευνας είναι να δημιουργήσει μία σχέση αιτίου-αποτελέσματος ανάμεσα σε δύο μεταβλητές (variables)³¹. Με άλλα λόγια, ο στόχος σε μία έρευνα είναι να αποδειχθεί ότι οι αλλαγές που εμφανίζονται στην τιμή μιας μεταβλητής οφείλονται στην αλλαγή της τιμής μιας άλλης μεταβλητής. Για να γίνει αυτό εφικτό, η επιστημονική έρευνα χρησιμοποιεί δείγματα και προσεκτικά σχεδιασμένα πειράματα, όπου ο ερευνητής μπορεί να ελέγχει την τιμή μιας μεταβλητής και ταυτόχρονα να παρατηρεί τις τιμές της άλλης μεταβλητής.

Η συσχέτιση (correlation) είναι μία στατιστική τεχνική που μας εξυπηρετεί σε αυτές τις περιπτώσεις, καθώς μας επιτρέπει να παρατηρούμε δύο μεταβλητές στο "φυσικό τους περιβάλλον" (μη ελεγχόμενο περιβάλλον), και να προσδιορίζουμε και να μετράμε επακριβώς τη σχέση που τις συνδέει. Ο υπολογισμός του συντελεστή συσχέτισης απαιτεί τη μέτρηση δύο μεταβλητών για κάθε υποκείμενο (τα οποία συνήθως συμβολίζονται με X,Y),σε ένα μη ελεγχόμενο περιβάλλον. Ο στόχος της τεχνικής είναι να προσδιορίσει τη σχέση που συνδέει τις δύο μεταβλητές, υπολογίζοντας την τιμή του συντελεστή συσχέτισης. Οι τιμές που μπορεί να πάρει ο συντελεστής συσχέτισης κυμαίνονται από -1 έως +1. Αν η τιμή του είναι θετική, τότε οι δύο μεταβλητές τείνουν να μεταβάλλονται προς την ίδια κατεύθυνση, δηλαδή όταν αυξάνεται η μία αυξάνεται και η άλλη. Αν αντίθετα η τιμή του είναι αρνητική, τότε οι μεταβλητές τείνουν να κινούνται προς την αντίθετη κατεύθυνση, δηλαδή όταν η μία

³¹ Μεταβλητή ονομάζεται οποιοδήποτε χαρακτηριστικό ή κατάσταση παρουσιάζει αλλαγή, ή έχει διαφορετική τιμή για διαφορετικά υποκείμενα τα οποία ανήκουν σε ένα πληθυσμό ή ένα δείγμα. Δεν είναι ασυνήθιστο ο ερευνητής να ελέγχει και να παρατηρεί πολλές μεταβλητές ταυτόχρονα, αλλά για ακαδημαϊκούς λόγους χρησιμοποιούμε την απλούστερη περίπτωση όπου ελέγχει μία μεταβλητή και παρατηρεί μία άλλη να επηρεάζεται από εξωτερικούς παράγοντες ή μεταβλητές. Η μεταβλητή που ελέγχει ο ερευνητής ονομάζεται ανεξάρτητη μεταβλητή (independent variable), ενώ αυτή που αποτελεί το αντικείμενο παρατήρησης ονομάζεται εξαρτημένη μεταβλητή (dependent variable). Το ζητούμενο για τον ερευνητή είναι να εξετάσει την επίδραση των διαφορετικών τιμών της ανεξάρτητης μεταβλητής στις τιμές της εξαρτημένης.

αυξάνεται η άλλη μειώνεται. Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του συντελεστή συσχέτισης (ανεξαρτήτως πρόσημου), τόσο μεγαλύτερη είναι η σχέση που συνδέει τις δύο μεταβλητές.

Στην ακραία περίπτωση που οι δύο μεταβλητές έχουν συντελεστή συσχέτισης 0, ο ερευνητής μπορεί να συμπεράνει ότι δεν υπάρχει κάποια σχέση ανάμεσα τους. Αν και υπάρχουν διάφορες τεχνικές υπολογισμού του γραμμικού συντελεστή συσχέτισης ανάλογα με τα διαθέσιμα δεδομένα (ποσοτικά και ποιοτικά), η πιο συχνά χρησιμοποιούμενη μέθοδος είναι ο υπολογισμός του συντελεστή συσχέτισης Pearson (Pearson correlation).

Παρατηρώντας τον Πίνακα 2 ο οποίος παρουσιάζει τις συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών που χρησιμοποιήθηκαν για την έρευνα μας, μπορούμε να ελέγξουμε το φαινόμενο της Πολυσυγγραμμικότητας που γίνεται με τους συντελεστές συσχετίσεων μεταξύ των ερμηνευτικών μεταβλητών του δείγματος. Η συσχέτιση μας δείχνει τον βαθμό εξάρτησης μεταξύ των μεταβλητών και την φύση της συσχετίσεως, αν είναι θετική, αρνητική ή μηδέν. Από τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνουμε ότι οι συντελεστές συσχέτισης μεταξύ των ερμηνευτικών μεταβλητών ανά δύο δεν είναι υψηλοί επομένως δεν υπάρχει πολυσυγγραμμικότητα μεταξύ των ερμηνευτικών μεταβλητών. Στην περίπτωση που υφίστανται έντονες συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών είναι δύσκολο, αν όχι και αδύνατο, να αξιολογηθεί η ουσιαστική προσφορά μιας συγκεκριμένης ανεξάρτητης μεταβλητής επί της εξαρτημένης μεταβλητής NOMAT_WEAK που οφείλεται αποκλειστικά στη συγκεκριμένη ανεξάρτητη μεταβλητή.

Με λεπτομερή ανάλυση για την κάθε μεταβλητή η εξαρτημένη μεταβλητή NOMAT_WEAK καταγράφει υψηλότερη συσχέτιση με το συντελεστή size 48% και χαμηλότερη με το audit opinion 1%. Συνεπώς οι μεταβλητές του υποδείγματος που συσχετίζονται περισσότερο μεταξύ τους είναι η μεταβλητή Big4 με τη μεταβλητή size κατά 59%. Τα περισσότερα από τα ποσοστά συσχετίσεων που εξετάσαμε των διαφορετικών μεταβλητών είναι κοντά (κάτω από 10%) ή ακόμα ακριβώς στο μηδέν. Έτσι, φαίνεται ότι δεν υπάρχουν μεγάλες συσχετίσεις που να αποδεικνύουν μεγάλη συγγραμμικότητα.

Πίνακας 3: Αποτελέσματα Εκτίμησης Υποδείγματος

	Συντελεστής	z-stat	p-value
Σταθ. Όρος	-2,34	-36,35	0,00
SIZE	0,43	41,87	0,00
AUD_OP	-0,02	-1,60	0,11
BIG4	0,88	19,70	0,00
MTB	0,06	13,72	0,00
Z_SCORED	-0,35	-8,79	0,00
McFadden R-squared	0,24		

Σημειώσεις: Το δείγμα αφορά την περίοδο 2005-2016 και προέρχεται από τη βάση δεδομένων της Compustat

Ο παραπάνω πίνακας παρουσιάζει τα αποτελέσματα και τις αιτιώδεις σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών που προέκυψαν από την εκτίμηση του υποδείγματος που μελετάται στην διπλωματική εργασία. Για την εξέταση των αποτελεσμάτων της λογιστικής παλινδρόμησης συνδυάζεται η μελέτη των Coefficient, P-value, Z-Statistic και McFadden R-square.

Το P-value, που μπορεί να ερμηνευτεί ως η στατιστική σημαντικότητα ενός αποτελέσματος, είναι η πιθανότητα η σχέση των μεταβλητών που παρατηρήθηκε στο δείγμα να εμφανίστηκε κατά τύχη και ότι στον πληθυσμό από τον οποίο προήλθε το δείγμα δεν υπάρχει ανάλογη σχέση. Όσο πιο υψηλό είναι το P-value, τόσο λιγότερο μπορούμε να πιστέψουμε ότι η σχέση μεταξύ των μεταβλητών στο δείγμα είναι ένας αξιόπιστος δείκτης της σχέσης μεταξύ των αντίστοιχων μεταβλητών στον πληθυσμό. Στην παρούσα έρευνα, το P-value έως 0,1 αντιμετωπίζεται ως ένα αποδεκτό επίπεδο λάθους.

Ο Z-statistic έλεγχος αξιολογεί εάν οι εκτιμηθέντες συντελεστές των μεταβλητών είναι στατιστικά διαφορετικοί από το μηδέν και ανάλογα με το αποτέλεσμα απορρίπτεται η όχι η μηδενική υπόθεση H_0 .

Ο συντελεστής McFadden R-square εξηγεί την καλή προσαρμογή του μοντέλου στα δεδομένα και παίρνει τιμές από 0 έως 1.

Εξετάζοντας τα παραπάνω καθώς και τον πίνακα 3 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα εκτίμησης της εξίσωσης. Καταρχήν εξετάζουμε την εκτίμηση της στατιστικής σημαντικότητας για την κάθε μεταβλητή με τον έλεγχο της τιμής P-value οποιαδήποτε τιμή του παρατηρούμενου επιπέδου σημαντικότητας είναι μεγαλύτερη από 0,1 αποτελεί ένδειξη ότι η αντίστοιχη μεταβολή είναι στατιστικά ασήμαντη. Στην παραπάνω εξέταση οι μεγάλες τιμές των παρατηρούμενων επιπέδων σημαντικότητας για τις εκτιμώμενες μεταβλητές (size,

MTB, Z-scored, Big4) αποτελούν ένδειξη ότι οι μεταβλητές αυτές είναι στατιστικά σημαντικές.

Παρατηρώντας τα αποτελέσματα συμπεραίνουμε ότι όσο μεγαλύτερες είναι οι ελεγχόμενες από εξωτερικό ελεγκτή επιχειρήσεις, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα ο εσωτερικός έλεγχος της επιχείρησης να μην εμφανίζει προβλήματα. Ακόμη όταν μια επιχείρηση ελέγχεται από ελεγκτική εταιρία Big4 τότε αυξάνονται οι πιθανότητες η επιχείρηση να έχει αποφανθεί με επάρκεια εσωτερικού ελέγχου. Επιπρόσθετα εντοπίζουμε ότι όταν η επιχείρηση έχει υψηλό MTB έχει μεγαλύτερη πιθανότητα να μην παρουσιάσει προβλήματα στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου.

4.6 Κύρια Εμπειρικά Αποτελέσματα

Η εκτίμηση του υποδείγματος της παρούσας έρευνας διεξήγαγε το αποτέλεσμα ότι τρία συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των υπό έλεγχο επιχειρήσεων επηρεάζουν θετικά και σημαντικά την μεταβλητότητα της από τον εξωτερικό ελεγκτή απόφασης μη ύπαρξης αδυναμιών εσωτερικού ελέγχου. Η μεταβλητότητα της εξαρτημένης μεταβλητής εξηγείται κατά 29% από αυτά τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων. Τρία από αυτά έχουν θετική συσχέτιση με την πιθανότητα μη ύπαρξης προβλημάτων στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης. Το πρώτο είναι το μέγεθος της επιχείρησης το δεύτερο είναι ο δείκτης MTB και το τρίτο η ύπαρξη μεγάλης ελεγκτικής στον έλεγχο της εταιρίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1. Εισαγωγή

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια σημαντική λειτουργία που δύναται να συμβάλει ουσιαστικά στην αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται σε λογική σειρά. Αρχικά περιγράφονται τα αποτελέσματα της βιβλιογραφικής επισκόπησης έπειτα του θεωρητικού θεσμικού πλαισίου και τέλος τα ευρήματα της έρευνας.

5.2 Ευρήματα

Από την εξέταση της διεθνούς βιβλιογραφίας (βλ. Κεφάλαιο 2) προκύπτει ότι στόχος όλων των οικονομικών μονάδων είναι η αποτελεσματική διαχείριση των διάφορων ειδών κινδύνων που υπάρχουν και αναπτύσσονται σε ένα συνεχώς εξελισσόμενο περιβάλλον. Τα κυριότερα μέσα, είτε για την αποφυγή, είτε για την ελαχιστοποίηση των αρνητικών αποτελεσμάτων που επιφέρουν οι κίνδυνοι είναι η ύπαρξη της λειτουργίας τμήματος εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων. Τα κυριότερα σημεία που σχετίζονται και με την έρευνα της διπλωματικής εργασίας είναι ότι οι οικονομικές μονάδες που πιο συχνά διέπονται από αδύναμο εσωτερικό έλεγχο είναι οι μικρότερες, πολύπλοκες, λιγότερο επικερδείς επιχειρήσεις που αυξάνονται με ταχύ ρυθμό.

Οι περισσότερες πλέον οικονομικές μονάδες ελέγχου θεωρούν τον εσωτερικό έλεγχο και την διαχείριση κινδύνων αναπόσπαστο και ζωτικό κομμάτι για την ικανοποιητική και θετική πορεία της εξέλιξης τους στον χώρο της αγοράς. Για τον λόγο αυτό η δημιουργία τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου κρίνεται αναγκαία. Η αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου καθίσταται επιτακτική καθώς η υποχρεωτική εφαρμογή της αναγνωρίστηκε μόλις το 2002 με την ψήφιση του νόμου Sarbanes-Oxley 404. Οι κύριοι στόχοι του νόμου αυτού είναι η βελτίωση της ακρίβειας και της αξιοπιστίας των οικονομικών αναφορών.

Στο κεφάλαιο 3 ερευνάται το θεσμικό πλαίσιο που πλαισιώνει την έννοια του εσωτερικού ελέγχου και των άμεσα συσχετιζόμενων παραγόντων. Ο εσωτερικός έλεγχος εξελίχθηκε από τον πρότερο ρόλο που είχε για την καταπολέμηση της απάτης μετατράπηκε

σε μια λειτουργία που προσθέτει αξία και δεν περιορίζεται απλά σε μια τυπική συμμόρφωση με το νομοθετικό πλαίσιο, αλλά βελτιώνει συνεχώς τις διαδικασίες και τα αποτελέσματα.

Τέλος στο 4 κεφάλαιο έγινε μια εκτεταμένη εμπειρική ανάλυση της εργασίας. Για την σωστή αξιολόγηση της ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου ο εξωτερικός ελεγκτής πρέπει να συμμορφώνεται με βάση την επαγγελματική του κρίση και του επαγγελματικού του σκεπτικισμού (ΔΠΕ 200). Η παρούσα εργασία αναζητά χαρακτηριστικά των ελεγχόμενων επιχειρήσεων που υπάρχει μεγάλη πιθανότητα ύπαρξης ουσιώδης αδυναμίας εσωτερικού ελέγχου. Συγκεκριμένα εξετάζεται η συσχέτιση απόφασης του εξωτερικού ελεγκτή για την αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου ως αποτελεσματικού χωρίς την ύπαρξη ουσιώδους αδυναμίας (εξαρτημένη μεταβλητή), με πέντε χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων που προέκυψαν ύστερα από εκτεταμένη βιβλιογραφική επισκόπηση σχετικών με την έρευνα θεμάτων.

5.3 Περιορισμοί και προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Τα αποτελέσματα της παρούσης μελέτης ενδεχομένως να επηρεάζονται από κάποιους παράγοντες. Ένας περιοριστικός παράγοντας είναι το εύρος των εισηγμένων επιχειρήσεων οι παρατηρήσεις στην έρευνα μας προέρχονται μόνο από τις Η.Π.Α. Ένα μεγαλύτερο δείγμα ίσως θα επέτρεπε στην εξαγωγή ασφαλέστερων συμπερασμάτων σε σχέση με τις ερευνητικές μας υποθέσεις. Η χρήση όμως σημαντικότερου μεγέθους και φήμης επιχειρήσεων ως δείγμα υπό εξέταση, θεωρήσαμε ότι θα μας δώσει σημαντικότερα και ουσιαστικότερα αποτελέσματα.

Όλα τα προαναφερθέντα αποτελούν εκτός από περιοριστικούς παράγοντες και πεδία ανοικτά για μελλοντική έρευνα.

5.4. Συμπεράσματα

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της παρούσης μελέτης, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου συσχετίζεται θετικά με το μέγεθος τη επιχείρησης, το δείκτη MTB και με την περίπτωση που η ελεγκτική εταιρία που διενεργεί τον εξωτερικό έλεγχο ανήκει σε μία από τις τέσσερις μεγαλύτερες ελεγκτικές εταιρίες παγκοσμίως. Ακόμη η γνώμη του ελεγκτή εάν η έκθεση ελέγχου του δεν φέρει σύμφωνη γνώμη καθώς και ο δείκτης z-scoreD συσχετίζονται αρνητικά με την ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου. Ο βαθμός

αξιοπιστίας των ευρημάτων είναι ιδιαίτερα υψηλός. Τα στοιχεία αντλούνται από 2363 επιχειρήσεις από τις ΗΠΑ για το χρονικό διάστημα 2005-2016.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Καζαντζής , Χ.Ι. , 2006. Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος. Πειραιάς :
Business Plan Α.Ε..

Κάντζος Κ. Χονδράκη Α (2006). Ελεγκτική Θεωρία και Πρακτική. Αθήνα:
Σταμούλης

Λουμιώτης , Β. , Τζίφας , Β. 2012. Βασικές Οδηγίες Εφαρμογής Διεθνών
Προτύπων Ελέγχου (ΔΠΕ). Αθήνα : Σώμα Ορκωτών Λογιστών.

Λουμιώτης Ι. Βασίλειος. 2012, «Βασικές οδηγίες Διεθνών Ελεγκτικών
Προτύπων (Δ.Λ.Π.)».

Νεγκάκης , Χ. , Ταχυνάκης , Π. 2013. Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής &
Εσωτερικού Ελέγχου , Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου . Αθήνα :
Διπλογραφία.

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- BLAY, A. D. & GEIGER, M. A. 2013. Auditor Fees and Auditor Independence: Evidence from Going Concern Reporting Decisions*. *Contemporary Accounting Research*, vol. 30, pp. 579-606.
- BOSTICK L. N. & S., L. M. 2007. " Auditors ' Responsibilities Formalized Under SAS 109 Unserstanding Risks Associated with the Legal and Regulatory Environment ". *The CPA Journal*.
- BOYLE, J.F.,GRAMLING, A. A.,HERMANSON,H.M. 2015, "Audit Committee Material Weaknesses in Smaller Reporting Companies: Still Struggling",*Journal of Forensic & Investigative Accounting*, 7(1), pp110-121.
- CITRON, D. B. & TAFFLER, R. J. 1992. "The audit report under going concern uncertainties: an empirical analysis". *Accounting and Business Research*, vol. 22.
- HAMMERSLEY, J. S., MYERS, L. A. & ZHOU, J. 2012. The Failure to Remediate Previously Disclosed Material Weaknesses in Internal Controls. *AUDITING: A Journal of Practice & Theory*, vol. 31, pp. 73-111.
- KLAMM, B. K., KOBELSKY, K. W. & WATSON, M. W. 2012. Determinants of the Persistence of Internal Control Weaknesses. 307-333.
- LAWRENCE, E. C. 1983. "Reporting delays for failed firms". *Journal of Accounting Research*, vol. 21 (2), pp. 606-610.
- MATTINGLY. 1964. "Formation and development of the Institute of CPAs in Greece" *The accounting Review*, vol 34.
- MUNSIF, V., RAGHUNANDAN, K., RAMA, D. V. & SINGHVI, M. 2011. Audit Fees after Remediation of Internal Control Weaknesses. *Accounting Horizons*, vol. 25, pp. 87-105.
- NAIKER, V. 2009. Former Audit Partners on the Control Deficiencies. *THE ACCOUNTING REVIEW*, vol. 84, pp. 559-587.
- RICE, S. C. & WEBER, D. P. 2012. How Effective Is Internal Control Reporting under SOX 404? Determinants of the (Non-)Disclosure of Existing Material Weaknesses. *Journal of Accounting Research*, vol. 50, pp. 811-843.
- WHITTRED, G. P. & ZIMMER, I. 1984. "Timelines of financial reporting and financial distress". *The Accounting Review*, vol. 59 (2), PP. 287-295

ZHANG, Y., ZHOU, J. & ZHOU, N. 2007. Audit committee quality, auditor independence, and internal control weaknesses. *Journal of Accounting and Public Policy*, vol. 26, pp. 300-327.

YALCIN I. & SEKER, M. (2016), "Examination of Interaction and Statistical Differences Between Information And Communication within Internal Control and Managers Perceived Communication Skills", *European Scientific Journal* 12,8.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Δικτυακός τόπος «Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών»

Διαθέσιμο σε: http://www.hiia.gr/internal_audit.htm

Δικτυακός τόπος «Ανεξάρτητη Κίνηση Οικονομολόγων Ελλάδας»

Διαθέσιμο σε: <http://www.akioe.gr>

Επιτροπή Λογιστικής τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ)

Διαθέσιμο σε: <http://www.elte.org.gr>

Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διαθέσιμο σε: <http://www.eur-lex.europa.eu>

IFAC, International Federation of Accountants ,n.d.

Available at: <http://www.ifac.org/about-ifac/organization-overview>

PricewaterhouseCoopers LLP, "Internal Audit 2012, A study examining the future of internal auditing and the potential decline of a controls-centric approach", 2007

Available at:

http://www.pwc.com/en_US/us/internalaudit/assets/pwc_ias_2012.pdf

